लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

फेदीखोला गाउँपालिका, स्याङ्जा

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

फेदीखोला गाउँपालिका, स्याङ्जा

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फस्यौंटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फस्यौंट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुर्‍याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)

२०८३ वैशाख **महालेखापरीक्षक**

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
Office of the Auditor General
प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश
काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२९
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/563

"

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,

फेदीखोला गाउँपालिका,

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, स्याङ्जा।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको व्यहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

"

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२९
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/563

श्रीमान् अध्यक्षज्यू ,

फेदीखोला गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

स्याङ्जा।

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

१. कैफियत सहितको राय

हामीले त्यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौँ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पेस भएको २०८२ आषाढ ३२ मा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत एवं वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरूसमावेश भएको स्थानीय तहको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तथा प्रचलित कानुनबमोजिम सारभूत रूपमा सही र यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१. महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्नेमा गाउँपालिकाले तयार गरेको वित्तीय विवरणमा अन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय तथा विविध कोष लगायतको कारोबार समावेश गरेको छैन।

२.२. गाउँपालिकाको रु.९६ करोड ४५ लाख ४३ हजार लेखापरीक्षण गरिएकोमा रु.९६ लाख ७९ हजार (१.०० प्रतिशत) बेरुजु देखिएको छ। सो सम्बन्धमा रु.५ लाख ६८ हजारको प्रतिक्रियाबाट फस्र्यौट भई बाँकी बेरुजुमा असुल गर्नुपर्ने रु.५५ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. ८७ लाख ५६ हजार र प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रु.२ लाख ९९ हजार रहेको छ। गत वर्षसम्म रु.४ करोड १५ लाख ४० हजार बेरुजु बाँकी रहेकोमा हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजु रु.५ करोड ०६ लाख ५१ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले गाउँपालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड,मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ। वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौँ। त्यसैगरी स्वीकृत आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेका छौँ। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३. अन्य बेहोरा- लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन,सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखा उत्तरदायी अधिकृतको जिम्मेवारी

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। गाउँ कार्यपालिका, प्रमुख/अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत गाउँपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आकडा मानिएको छ।

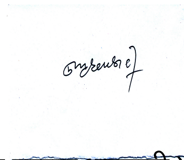

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु							
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती		असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
११०	६५	९६,७९,४००	०	३८	५,६८,१९६	०	११०	२७	९१,११,२०४	५५,३७६	८७,५६,८३८	२,९८,९९०	०	०	९०,५५,८२८	०

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
स्याङजा	४,१५,४०,५०१	०	०	४,१५,४०,५०१	०	९१,११,२०४	५,०६,५१,७०५

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०८१/८२		सामाजिक सुरक्षा तर्फ :	५४,०००
२	२०८१/८२		शिक्षा तर्फ :	२,४५,०००
३	२०८१/८२		प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	१,९९,०८७
४	२०८१/८२		पारिश्रमिक कर छुट :	४४,१०९
५	२०८१/८२		पदाधिकारी बीमा:	१०,०००
६	२०८१/८२		आन्तरिक आयको लक्ष्य सङ्कलनको अवस्था	१६,०००

जम्मा	५,६८,११६

फेदीखोला गाउँपालिका, स्याङ्जा

(८०४४३५०४३००)

फेदीखोला गाउँपालिका , स्याङ्जा

परिचय

१ **परिचय**

(क) कार्यालय परिचय :- स्थानीय शासन पद्धति सुदृढ गरी विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यास संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन गर्न यस पालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह–अस्तित्व र समन्वय प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस पालिकामा ५ वडा रहेको छ भने क्षेत्रफल ५६.७३ वर्ग किलोमिटर, ३१६५ घरधुरी रहेकोमा जनसंख्या १०८९९ रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस पालिकाको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२।०५।०६ देखि २०८२।०५।२० सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- पालिकाको आय-व्यय तर्फ रु.९६ करोड ४५ लाख ४३ हजारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विष्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु :- लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा संलग्न छ।

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **वित्तीय विवरण तर्फ :**

२.१ **वित्तीय प्रतिवेदन :** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ४ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्यालयलाई नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भएको अनुदान, राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत प्राप्त रकम, आन्तरिक आय, ऋण तथा अनुदान र व्ययको विवरण देखिने गरी महालेखापरीक्षकले तोकेको ढाँचामा एकीकृत विवरण तयार गरी सम्बन्धित प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले तयार गरेको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को आर्थिक कारोबारको एकीकृत वित्तीय विवरण देहाय अनुसार रहेको छ भने स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) बाट तयार भएको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०) यस दफासँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न गरिएको छ ।

सि.न	आय तर्फ			सि.नं	व्यय तर्फ		
	विवरण	रकम	जम्मा रकम		विवरण	रकम	जम्मा रकम
१	गत वर्षको जिम्मेवारी		२६९६४६६	१	चालु खर्च	२३४७८९९७५	२३४७८९९७५
	क) बैक	२६९६४६६		२	पुँजीगत खर्च	८८९८४८१६	८८९८४८१६
२	राजश्व (आन्तरिक आय)		६६५३९६३३	३	चालु खर्चको दायित्व भुक्तानी बाँकी	०	०
	क) आन्तरिक राजश्व	७९५५४८५		४	वित्तीय व्यवस्था भुक्तानी		०
	ख) राजश्व बाँडफाँट संघीय सरकार	५४१६५०२६			क) ऋण/व्याज भुक्तानी	०	
	ग) राजश्व बाँडफाँट प्रदेश सरकार	४४१९१२२			ख अन्य भुक्तानी	०	
	घ) राजश्व बाँडफाँट स्थानीय सरकार	०		५	अन्तर सरकारी अख्तियारी		१३०८०३९७५
३	संघीय सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण		२३९१७८२९०		क) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	२७२००००	
	क) समानीकरण अनुदान	६८६३६४८०			ख) श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	३०००००	
	ख) सशर्त अनुदान	१५६०८२७०२			ग) सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	९९५५८९२४	
	ग) समपूरक अनुदान	९५७१४३६			घ) रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१५४०६०	
	घ) विशेष अनुदान	४८८७६७२			ङ) एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१४९२५०००	
४	प्रदेश सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण		१७४०१०००		च) स्थानीय तह प्रशासकीय भवन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	६९०००००	
	क) समानीकरण अनुदान	८४८१०००			छ) नव प्रवर्द्धन साझेदारी कार्यक्रम	६२४५९९१	
	ख) सशर्त अनुदान	०		६	विभिन्न कोष तर्फको व्यय		१२०२३९९९
	ग) समपूरक अनुदान	४९२००००			क) विपद व्यवस्थापन कोष (आकस्मिक कोष)	७७७४५	
	घ) विशेष अनुदान	४००००००			ख) कर्मचारी कल्याणकोष	१९०००००	
५	अन्तर सरकारी अख्तियारी		१३०८०३९७५		ग) प्रकोप व्यवस्थापन कोष	३२२५११५४	
	क) स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार	२७२००००			घ) प्रदेश तथा स्थानीय	०	

	कार्यक्रम				शासन सहयोग कार्यक्रम (PLGSP)		
	ख) श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	३०००००			ङ) सडक बोर्ड नेपाल	२१०९१५४	
	ग) सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	९९५५८९२४			ज) फलफुल तथा तरकारी मुल्य श्रृंखला विकास आयोजना	०	
	घ) रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१५४०६०			झ) लैंगिक हिंसा निवारण कोष	०	
	ङ) एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१४९२५०००			ञ) युवा उद्धम बिकास घुम्ती कोष	०	
	च) स्थानीय तह प्रशासकीय भवन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	६९०००००			ट) प्रदेशसँगको साझेदारीमा सार्वजनिक बाटोको लगत कट्टा कार्यक्रम	४६२४००	
	छ) नव प्रवर्द्धन साझेदारी कार्यक्रम	६२४५९९१			ठ) जीविकोपार्जन पुनरोत्थानका लागि दिगो पर्यटन परियोजना	०	
६	वित्तीय व्यवस्था प्राप्ति		०		ड) नव प्रवर्द्धन साझेदारीमा जनसहभागिता	२०८२९७०	
	क) ऋण/साँवा/व्याज प्राप्ति	०			ढ) सीमावर्ती स्थानीय तहहरु संग पूर्वाधार विकास साझेदारी कार्यक्रम	२१६६५७६	
	ख) अन्य प्राप्ति	०			ण) एम्बुलेन्स संचालन कोष	०	
७	जनसहभागिता	५६१६७५	५६१६७५	७	धरौटी		३९९९१०५
८	विभिन्न कोष तर्फको आय		१७३००५४०		क) फिर्ता	३९९९१०५	
	क) विपद व्यवस्थापन कोष (आकस्मिक कोष)	५८००००			ख) सदरस्याहा	०	
	ख) कर्मचारी कल्याणकोष	१९०००००		८	बैक मौज्दात		२६०३६१९१
	ग) प्रकोप व्यवस्थापन कोष	३६७७५५१			क) चालु खर्च खाता	०	
	घ) प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (PLGSP)	३५३७८५			ख) पुँजीगत खर्च खाता	०	
	ङ) सडक बोर्ड नेपाल	२१३०३२९			ग) संचित कोष खाता	२७६०८३७	
	च) फलफूल तथा तरकारी मूल्य श्रृंखला विकास आयोजना	५४८७			घ) कार्य सञ्चालन कोष	५२७६५४१	

	छ) लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष	८५०००			ङ) धरौटी खाता	१७९९८८१३	
	ज) युवा उद्यम विकास घुम्ती कोष	२८६५०००					
	झ) प्रदेश संगको साझेदारीमा सर्वजनिक बाटोको लगत कट्टा कार्यक्रम	४६२४००					
	ञ) जीविकोपार्जन पुनरोत्थानका लागि दिगो पर्यटन परियोजना	४९२८					
	ट) नवप्रवर्द्धन साझेदारीमा जनसहभागिता	२५२०९२०					
	ठ) सीमावर्ती स्थानीय तहहरुसँग पूर्वाधार विकास साझेदारी कार्यक्रम	२२०९०४०					
	ड) एम्बुलेन्स संचालन कोष	५०६१००					
९	धरौटी आय		२१९९७९१८				
	क) गत वर्षको अल्या	१६२४०२९०					
	ख) यस वर्षको प्राप्ति	५७५७६२८					
१०	अन्य विविध आय	१५८५६३	१५८५६३				
जम्मा			४९६६३८०६१	जम्मा			४९६६३८०६१

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा २.१ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

२.२ **वित्तीय विवरणको यथार्थता :** पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कनको गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०) तयार गर्नुपर्छ । पालिकाले देहायको शीर्षकहरुमा रु.१३ करोड ३१ लाख ४५ हजार खर्च सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन । जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरण समेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन ।

क्र.स.	शीर्षक	विनियोजन रु.	खर्च रु.	कैफियत
१	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	९५३१५०००	१००११५०००	
२	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	२७२००००	२७२००००	
३	एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१४९२५०००	१४९२५०००	
४	स्वास्थ्य सेवा सुधार कार्यक्रम	३७०००००	१७८५७९३	
५	स्थानीय तह प्रशासकीय पूर्वाधार विकास	६९०००००	६९०००००	
६	रोजगारी प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२८१७००	१५४०६०	
७	बालश्रममुक्त स्थानीय तह घोषणा कार्यक्रम	३०००००	३०००००	
८	मुख्यमन्त्री नवप्रवर्द्धन साझेदारी कार्यक्रम	६६३११७७	६२४५९९१	
	जम्मा	**१३०७७२८७७**	**१३३१४५८४४**	

२.३ **बैङ्क हिसाब विवरण :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोबार, आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजस्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरण अनुसार लेखाङ्कन र बैङ्क हिसाब मिलान विवरण (म.ले.प.फा.नं.२१२) तयार गरी हिसाब भिडान समेत गर्नुपर्दछ । पालिकाले बैङ्क हिसाब मिलान विवरण तयार नगरेको कारण वर्षान्तमा स्रेस्ता र बैङ्क मौज्दात देहाय अनुसार छ:

खाता	**स्रेस्ता अनुसार मौज्दात रु.**	**बैङ्क स्टेटमेन्ट अनुसार वर्षान्तको मौज्दात रु.**	**फरक रु.**
स्थानीय तह सञ्चित कोष खाता	२६१०४१६.४२	२७६०८३६.८२	१५०४२०.४०
विविध खर्च खाता	८६५७८८.९८	८६५७८८.९८	
विपद व्यवस्थापन खाता	५०२२५५	५०२२५५	
धरौटी	१७९९८८१३.२६	१७९९८८१३.२६	
विविध कोष खाता	३५१४४००	३५१४४००	
प्रकोप व्यवस्थापन कोष	४५२३९७	४५२३९७	
बैङ्क	**२५९४४०७०.६०**	**२६०९४४९१.०६**	**१५०४२०.४०**
जम्मा			**१५०४२०.४०**

पालिकाले म.ले.फा.नं. २१२ तयार गरी स्रेस्ता र बैङ्कबीच रु. १५०४२०.२० फरक परेको समयमा नै हिसाब मिलान गर्नुपर्दछ ।

२.४ **फरक हिसाब :** पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार गत वर्षको जिम्मेवारी रु.२ करोड ४८ लाख १८ हजार, यस वर्षको प्राप्ति रु.१७ करोड ०२ लाख ५१ हजार, यस वर्षको भुक्तानी रु.१६ करोड ०८ लाख ३९ हजार र बैङ्क मौज्दात रु.१ करोड ५४ लाख ०५ हजार फरक परेको छ ।

विवरण	गतवर्षको जिम्मेवारी	यसवर्षको प्राप्ति	यसवर्षको भुक्तानी	बैङ्क मौज्दात
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	२७५१४६०७	३२३६८९५९९	३२३७७४७९१	२७४२९४१५
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	२६९६४६६	४९३९४१५९५	४८४६१४०६२	१२०२३९९९
फरक	**२४८१८१४१**	**१७०२५१९९६**	**१६०८३९२७१**	**१५४०५४१६**

सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं. २७० ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२.५ **फरक जिम्मेवारी :** पालिकाले आफ्नो कारोवारको जिम्मेवारी भिडान गरी हिसाब यकिन गर्नुपर्दछ । पालिकाको गतवर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुसार रु.२ करोड ६६ लाख ०८ हजार मौज्दात रहेकोमा यो वर्ष सुत्र प्रणाली अनुसार रु.२ करोड ७५ लाख १४ हजार र एकीकृत आर्थिक विवरण अनुसार रु.२६ लाख ९६ हजार जिम्मेवारी सारेको छ । जस अनुसार लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको भन्दा सुत्र प्रणालीमा रु.९ लाख ०६ हजार तथा एकीकृत आर्थिक विवरणमा रु.२ करोड २९ लाख १२ हजार फरक जिम्मेवारी सारेको छ । गतवर्षको मौज्दातसँग यसवर्ष सारिएको जिम्मेवारी फरक पर्नुको कारण पत्ता लगाई हिसाब मिलान गर्नुपर्दछ ।

२.६ **सञ्चित कोषमा स्थानान्तरण :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७५ बमोजिम एक आर्थिक वर्षमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको रकम आर्थिक वर्षको अन्तमा स्थानीय तहको सञ्चित कोषमा स्थानान्तरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । आर्थिक वर्ष समाप्त पश्चात पनि पालिकाको विभिन्न खाताहरुमा रु.१ लाख ५० हजार मौज्दात रहेको पाइयो । तोकिएको समयमा सो रकम सञ्चीत कोषमा स्थानान्तरण गरी हिसाब मिलान गर्नुपर्दछ ।

३ **सफ्टवेयर खरिद :**

नेपाल सरकारको सूचना प्रविधि प्रणाली (व्यबस्थापन तथा सञ्चालन) निर्देशिका, २०७१ को बुँदा नं. ४.१ मा कुनै सरकारी निकायले आफ्नो कार्य विद्युतीय माध्यमबाट सञ्चालन गर्नका लागि प्रयोग गर्ने सूचना प्रविधि प्रणालीको निर्माण गर्दा त्यस्तो प्रणाली सम्बन्धी कागजात तयार गरी मानक अनुरुप भए नभएको निर्धारण गर्न सूचना प्रविधि विभागबाट स्वीकृत गराउन पर्ने व्यवस्था छ । स्थानीय तहले एकीकृत नवप्रर्वद्धन साझेदारी प्रणाली सफ्टवेयर खरिद गरी रु.२५ लाखमा सम्झौता भएकोमा यो वर्ष रु.५ लाख खर्च गरेकोमा खरिद भएका सफ्टवेयरको सूचना तथा प्रविधि विभागबाट स्वीकृत लिएको देखिएन । यस्ता सफ्टवेयर स्वीकृति लिई प्रयोग गर्नुपर्दछ ।

४ **सेवाप्रवाहको स्थिति :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ मा स्थानीय तहको एकल काम, कर्तव्य र अधिकार २२ वटा, संघ र प्रदेशको सहकार्यमा प्रयोग हुने साझा अधिकार ११ वटा र स्थानीय तहको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार २ वटा समेत ३५ कार्यसूचि तोकिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार पालिकाबाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाहको विवरण लेखापरीक्षणका क्रममा माग भएपनि पेश भएन ।

पञ्जीकरण सेवा तर्फ	संख्या	भौतिक पूर्वाधार तर्फ	संख्या
जन्मदर्ता	१२०	स्वास्थ्य संस्था	३ वटा
मृत्युदर्ता	११८	खेल मैदान	४ वटा
बसाईसराई दर्ता	३६	कालोपत्रे सडक	२ कि.मि.
विवाह दर्ता	९३	नक्सा पास	१० वटा
सम्बन्ध विच्छेद दर्ता	३१	शौचालय निर्माण	१ वटा
जम्मा	**३९८**		

आंशिक रुपमा प्राप्त विवरण माथिको तालिकामा उल्लेख छ । पालिकाले सबै सेवाप्रवाह विवरणलाई अभिलेखीकरण गरी चुस्तदुरुस्त बनाउनुपर्ने देखिन्छ ।

५ **कानून निर्माण र कार्यान्वयन तर्फ :**

५.१ **कानून कार्यान्वयन स्थिति :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जस अनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट ५२ नमूना कानूनहरु बनाई उपलब्ध गराएको छ । पालिकाले हालसम्म ३१ वटा ऐन, ९ वटा नियमावली, ४३ वटा कार्यविधि, ८ वटा निर्देशिका १४ वटा अन्य लगायत १०५ वटा कानून निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । यस वर्ष कानून निर्माण भएको छैन । साथै पालिकाले १०५ वटा कानूनहरु निर्माण गरी सभाबाट स्वीकृत गरे पश्चात् स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन गरेको छ । कानूनहरु संघीयताको मर्म अनुसार नबाझिने गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्दछ ।

५.२ **न्यायिक समिति :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको आलीधुर, बाँध, पैनी, कुलो हक लगायत उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार गतवर्ष फछ्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउन बाँकी २ र यो वर्ष थप भएको १४ गरी कुल १६ विवाद दर्ता भएकोमा १० वटा मात्र फछ्र्यौट भई ६ वटा फछ्र्यौट हुन बाँकी देखिन्छ । न्याय सम्पादन प्रक्रियालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फछ्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनुपर्दछ ।

६ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्फ :**

६.१ **बजेट सीमा निर्धारण समिति :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६(१) बमोजिम पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण तथा सोको सन्तुलित वितरणको खाका र बजेट सीमा निर्धारण गर्न ७ सदस्यीय स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति गठनको व्यवस्था छ । उक्त समितिले आयको प्रक्षेपण, स्रोतसाधनको सन्तुलित वितरणको खाका, बजेटको कुल सीमा, बजेटको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण, बजेट तथा कार्यक्रमको प्रथमिकीकरण, विषयक्षेत्रगत बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन तय गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरु फाल्गुन महिनाभित्र सम्पन्न गरिसक्नुपर्ने र बजेट प्रक्षेपण गर्दा बजेट वर्षपछिको थप दुई वर्षको समेत प्रक्षेपण तयार गर्नुका साथै तयार भएको आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले चैत्र १५ गतेभित्र पालिकाका विषयगत शाखा तथा वडा समितिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने कानूनी व्यवस्था छ । ऐनमा व्यवस्था भए अनुसार बजेट सीमा लगायत क्षेत्रगत विषय समेटी बजेट प्रक्षेपण सम्बन्धी नियम तथा कार्यविधि तर्जुमा एवं सोको पालनामा सम्बन्धित पदाधिकारीको ध्यान जानुपर्दछ ।

६.२

बजेट पेश, पारित र अख्तियारी : स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाका उपाध्यक्ष श्री देउ कुमारी गुरुङ्गले मिति २०८१।३।९ गते रु.४४ करोड ३८ लाख ९३ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा रु.४४ करोड ३८ लाख ९३ हजारको बजेट मिति २०८१।३।९ मा पारित भएको छ । यसैगरी पालिका अध्यक्षले मिति २०८१।३।१४ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ । कानूनले तोकेको समयमा आय र व्ययको अनुमान पेश गरी पारित गर्ने र अख्तियारी दिने कार्यलाई निरन्तरता दिनुपर्दछ ।

६.३ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच पूर्णरुपमा तादम्यता कायम गरेको नदेखिएको हुँदा बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

६.४ **क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा खर्च विश्लेषण :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाको यसवेषको क्षेत्रगत विनियोजन तथा विनियोजनको तुलनामा खर्चको स्थिति देहाय अनुसार रहेको छ।

मुख्य क्षेत्र	वार्षिक बजेट रु	खर्च रकम रु	विनियोजनको तुलनामा खर्च प्रतिशत
आर्थिक विकास	१४२४९६९६	११२५६०९४	७८.९८
सामाजिक क्षेत्र	१८५४४४६७१	१६४६६१९४७	८८.७९
पूर्वाधार विकास क्षेत्र	८८४२३२३३	७७८४९८५४	८८.०४
सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	१६६९३८७०	१२६४५७८१	७५.७५
कार्य सञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्च	६७७९७६३०	५७३६१११४	८४.६१
जम्मा	**३७२६०९१००**	**३२३७७४७९१**	**८६.८९**

माथि उल्लिखित तालिका अनुसार सामाजिक विकास क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी ८८.७९ प्रतिशत र सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्रमा सबैभन्दा न्यून ७५ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ । पूर्वाधार विकास क्षेत्रमा करिब ८८ प्रतिशत पूँजीगत बजेट खर्च भएको र आर्थिक विकासको क्षेत्रमा ७८ प्रतिशत देखिन्छ । पूर्वाधार विकास क्षेत्रको बजेट लगायत पूँजीगत काममा विनियोजित बजेटबाट चेतनामूलक तालिम कार्यक्रमजस्ता कार्यक्रम भएको देखिन्छ । पालिकाले उल्लिखित बजेट क्षेत्र अनुसार विनियोजित बजेटलाई सम्बन्धित क्षेत्रमा मात्र खर्च नगरेकोले उल्लिखित खर्च प्रतिशत वास्तविक भएको भनी विश्वस्त हुन सकिएन । पालिकाले आवश्यकता विश्लेषण गरी बजेट विनियोजन गर्ने र सोही अनुसार मात्र खर्च गर्ने गर्नुपर्दछ ।

६.५ **त्रैमासिक पुँजीगत खर्च :** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम २३ बमोजिम स्वीकृत भएको कार्यक्रममा नियम २५ बमोजिम त्रैमासिक प्रगति विवरण बनाई पेश गर्नुपर्ने र त्रैमासिक कार्यलक्ष्य तथा कार्यक्रम बमोजिम कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार त्रैमासिक पुँजीगत खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

क्र.स.स	बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च				
			प्रथम त्रैमासिक खर्च	दोस्रो त्रैमासिक खर्च	तेश्रो त्रैमासिक खर्च	चौथो त्रैमासिक खर्च	आषाढ महिनाको खर्च
१	पूँजिगत खर्चतर्फ	१२००९६४९३	२३३९८२१९	२९८३१४५	२७८८१८१९	६५८३३२८०	४२५२६६५४
२	प्रतिशत	१००	१९	२	२४	५५	३६

पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार वार्षिक रु.१२ करोड ९६ हजार खर्च भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा १९ प्रतिशत, दोश्रो त्रैमासिकमा २ प्रतिशत, तेश्रो त्रैमासिकमा २४ प्रतिशत र चौथो त्रैमासिकमा ५५ प्रतिशत खर्च गरेको देखिएको छ । यसरी नै आषाढ महिनामा मात्र ३६ प्रतिशत खर्च देखिनुले आषाढमा आएर खर्चको चाप बढेको देखिएकाले सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन । स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार त्रैमासिक रुपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ । खर्चको प्रवृत्ति हेर्दा पालिकाको पहिलो त्रैमासिकमा १९ प्रतिशत खर्च भएको देखियो । यो रकम गत विगत वर्षको भुक्तानी दिन बाँकीको भुक्तानी पनि दिएको देखिन्छ । असार महिनामा ३६ प्रतिशत खर्च भएको देखिएकोले वर्षान्तको अन्तमा खर्च गर्ने परिपाटीमा सुधार भएको देखिदैन । खर्च गर्ने अख्तियारी समयमा नै प्राप्त हुदाँ समेत वर्षको अन्त्यमा मात्र खर्च गर्ने परिपाटीलाई सुधार गर्नुपर्दछ ।

६.६ **खर्च विश्लेषण :** पालिकाले यसवर्ष आन्तरिक आयबाट रु.७९ करोड ५५ लाख, अ.ल्या. रु.२६ लाख ९६ हजार, राजस्व बाँडफाँड रु.५ करोड ८५ लाख ८४ हजार, संघीय अनुदानबाट रु.२३ करोड ९१ लाख ७८ हजार तथा प्रादेशिक अनुदानबाट रु.१ करोड ७४ लाख ०१ हजार र अन्तरसरकारी अख्तियारी लगायत अन्यआयबाट रु.१७ करोड ०८ लाख २२ हजार समेत रु.४९ करोड ६६ लाख ३८ हजार आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रु.२३ करोड ४७ लाख ८९ हजार तथा पुँजीगत तर्फ रु.८ करोड ८९ लाख ८४ हजार र अन्तरसरकारी अख्तियारी लगायत अन्यतर्फ रु.१४ करोड ६८ लाख २७ हजार समेत रु.४७ करोड ०६ लाख ०१ हजारखर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा १.६९ प्रतिशत रहेको छ । यसवर्ष पदाधिकारी सुविधामा रु.६५ लाख ४० हजार खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको तुलनामा ८२ प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकमबाट ७४ प्रतिशत चालु र २६ प्रतिशत पुँजीगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाले विकास निर्माण कार्यक्रम सञ्चालनमा न्यून खर्च गरी प्रशासनिक कार्यमा बढी खर्च गरेको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकम अधिक रुपमा विकास निर्माणमा परिचालन गरिनुपर्दछ ।

६.७ **लक्ष्य प्रगति :** पालिकाले त्रैमासिक तथा वार्षिक प्रगति विवरण बनाई पेश गर्नुपर्नेमा सञ्चालन गरेका स्थानीयस्तर, जिल्ला तथा केन्द्रीयस्तरका योजनाको नियम बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक प्रगति विवरण तयार गरेको देखिएन । यसवर्ष पालिकाले पारित गरेको र प्रगति भएको कार्यक्रमको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

कार्यक्रम/योजना	कुल कार्यक्रम	वार्षिक प्रगति स्थिति			
		शून्य प्रगति	२५% सम्म प्रगति	५०% सम्म प्रगति	७५% सम्म प्रगति
कार्यक्रम संख्या	९७	२	०	०	९५

शून्य प्रगति २ वटा, ७५ प्रतिशतसम्म प्रगति ९५ वटा कार्यक्रममा देखिएको छ । बजेट खर्च गर्ने तथा खर्चको तोकिएको ढाँचामा वार्षिक प्रगति तयार गर्नुपर्दछ ।

६.८ **योजना तथा बजेट कार्यन्वयन :** पालिकामा यसवर्ष योजना तथा बजेटमा देखिएका प्रमुख व्यहोराहरु तपशिल बमोजिम रहेका छन ।

* अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ बमोजिम मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले सो बमोजिमको मध्यमकालीन खर्चको संरचना तयार गरेको भएता पनि पूर्ण रुपमा बजेट र योजना बीच तादम्यता कायम गरेको पाईएन ।

* पालिकाले दीर्घकालीन लाभ हुने र धेरै जनसङ्ख्या लाभान्वित हुने खालका योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा लगेको देखिएन ।

* पालिकाले योजना तर्जुमा गर्दा स-साना योजनाहरु धेरै बनाएको देखिन्छ ।

* पालिकाले दिगो विकासका अन्तर्राष्ट्रिय लक्ष्यहरुलाई आन्तरिकीकरण गर्न प्रयास गरेको देखिएन ।

७ **आर्थिक सहायता :**

पालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गरी तथा बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नुपर्दछ । पालिकाले मापदण्ड र कार्यविधि तयार गरी विभिन्न ७ संघसंस्था र २४ व्यक्तिहरुलाई रु.४ लाख ५१ हजार आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ । यस्तो सहायता मुख्यगरी मानसिक रोगी, दीर्घ रोगी, अशक्त एवम् वृद्धहरुलाई सहायता, क्रिया खर्च तथा शव व्यवस्थापन लगायतका कार्यहरुको लागि उपलब्ध गराइएको छ । उक्त रकम पालिकाको कुल आन्तरिक आयको ६ प्रतिशत हुन आउँछ । आर्थिक सहायता वितरण प्रकृयामा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

८ **बेरुजु लगत :**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ८८ मा बेरुजुको लगत राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । बेरुजु लगतका लागि मलेप फाराम ८०१ देखि ८०५ सम्म व्यवस्था गरिएको छ । पालिकाले बेरुजुको अद्यावधिक लगत कम्प्युटरमा व्यवस्थित तवरबाट अभिलेख राखेको पाईयो । पालिकाले बेरुजु सम्परीक्षण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउँदै गरी शुन्य बेरुजु बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । बेरुजु र बेरुजु फछ्यौंटको लगत अद्यावधिक राख्नुपर्ने तथा महालेखापरीक्षक कार्यालयको प्रतिवेदनमा औंल्याइएका बेरुजुको समयमै सम्परीक्षण गराउनुपर्दछ ।

९ **गत वर्षको भुक्तानी :**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ९.२(घ) मा बहुवर्षीय खरिद र विशेष परिस्थितिबाट सृजित दायित्वमध्ये आगामी वर्ष भुक्तानी गर्नुपर्ने बाँकी रकम समावेश गरेर बजेट बनाउने व्यवस्था छ । पालिकाले गतवर्षको भुक्तानी दिन बाँकीको खाता तथा कच्चाबारी (म.ले.प.फा.नं. २२१) प्रमाणित तथा यसवर्षको बजेटमा समेत गत वर्षको भुक्तानी दिन बाँकीको व्यवस्था गरी रु.५४ लाख ४८ हजार भुक्तानी दिएको छ । तसर्थ यस्तो भुक्तानी गर्दा खाता तथा कच्चाबारी सहित भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

१० **पेश्की व्यवस्थापन तर्फ :**

१०.१ **वर्षान्तको पेश्की :** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा बजेट फ्रिज हुन नदिने उद्देश्यले कसैलाई पेश्की दिन नमिल्ने व्यवस्था छ । पालिकाको श्रोतबाट आर्थिक वर्षको अन्त्यमा निर्माण व्यवसायीलाई मिति २०८२।०३।१६ मा रु.५० लाख पेश्की दिएको देखियो । उक्त पेश्कीबाट लेखापरीक्षण अवधिसम्म फछ्यौंट भएको भएको देखिदैन । तसर्थ वर्षान्तमा दिने पेश्कीलाई नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

१०.२ **म्याद ननाघेको पेश्की :** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५२ मा पेश्की रकमको विवरण तयार गरी म्याद नाघेको र म्याद ननाघेको छुट्टाछुट्टै अभिलेख राखी एकीकृत लगत तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष २ कार्यक्रममा २ वटा निकाय संस्थालाई ५० लाख सहित रु.१ करोड ८६ लाख पेश्की दिएको छ । पेश्कीको आर्थिक वर्षको अन्तसम्म म्याद ननाघेतापनि सोको अभिलेख व्यवस्थित गरी फस्यौंट तथा गत विगतका पेश्कीको समेत एकीकृत हिसाब कायम गर्नुपर्दछ ।

११ **अनुदान फिर्ता :**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ४५ मा संघीय सञ्चित कोषबाट स्थानीय तहमा हस्तान्तण भएको अनुदानमध्ये सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानको रकम सोही आर्थिक वर्षभित्र संघीय सञ्चित कोषमा फिर्ता

गर्नुपर्ने उल्लेख छ । संघीय सरकारलाई फिर्ता गर्नुपर्ने रु.१ करोड ०७ लाख ०९ हजार रकम फिर्ता गरेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।

अनुदान प्रदान गर्ने निकाय	अनुदानको प्रकार	प्राप्त रकम रु	खर्च रकम रु	फिर्ता गर्नुपर्ने बाँकी रकम रु	फिर्ता भएको रकम रु
संघीय सरकार	सशर्त	१६६७९१९०५	१५६०८२७०२	१०७०९२०३	१०७०९२०३
	विशेष	४८८७६७२	४८८७६७२	०	०
	समपूरक	९५७१४३६	९५७१४३६	०	०
	अन्य	०	०	०	०
प्रदेश सरकार	सशर्त	०	०	०	०
	विशेष	४००००००	४००००००	०	०
	समपूरक	४९२००००	४९२००००	०	०
	अन्य	०	०	०	०
	जम्मा	१९०१७१०१३	१७९४६१८१०	१०७०९२०३	१०७०९२०३

यस्तै गण्डकी प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ दफा २१ तथा नियमावली, २०७९ को नियम ४० अनुसार प्रदेश सरकारबाट पालिकालाई हस्तान्तरण भएका उल्लिखित अनुदानहरु मध्ये खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान सबै खर्च भएको छ । पालिकाले प्राप्त भएको सम्पूर्ण अनुदानलाई उच्चतम प्रतिफल प्राप्त हुने क्षेत्रमा सयमा नै खर्च गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिनुपर्दछ ।

१२ **सार्वजनिक परीक्षण :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, दिगो र भरपर्दो बनाउन कार्यक्रमको सामाजिक परीक्षण अन्तर्गत सार्वजनिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था बमोजिमको कार्य भएको पाइएन । तोकिए बमोजिम सार्वजनिक परीक्षण गरी पालिकाबाट हुने आर्थिक कारोबारमा जवाफदेहिता र पारदर्शिताको प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ ।

१३ **रकमान्तर अवस्था :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ मा कार्यपालिकाको निर्णयबाट कुनै शीर्षकमा विनियोजित बजेटबाट पुँजीगत शीर्षकमा बढीमा २५ प्रतिशत सम्म रकमान्तर गर्न सकिने व्यवस्था छ । साथै पालिकाको विनियोजन ऐन, २०८१ को दफा २ मा कार्यपालिकाले एक शीर्षकबाट अर्को शीर्षकमा बढीमा २५ प्रतिशतसम्म रकमान्तर गर्न सक्ने तर पुँजीगत तथा वित्तीय व्यवस्थाका लागि विनियोजित बजेटबाट चालु खर्चमा रकमान्तर गर्न नसकिने व्यवस्था छ । पालिकाले सभाको निर्णयबाट श्रोतान्तर गरेको पाईन्छ । यस वर्ष विभिन्न १७० शीर्षकबाट रु.१ करोड ३ लाख ४ हजार घटाएको तथा ७६ शीर्षकबाट रु.२६ लाख ९६ हजार बजेट थप गरिएको देखिन्छ । यसरी बजेट रकमान्तर गरिएको अङ्क सुरुवाती बजेटको तुलनामा ३ प्रतिशत हुने देखिन्छ । रकम थप गरिएका योजनाहरुमा कतिपय चालु प्रकृतिका खर्चहरु रहेको देखिन्छ । कानूनले तोकेको भन्दा बढी मात्रामा रकमान्तर गर्दा बजेट उपशीर्षकअनुसार खर्च नभएको तथा बजेट खर्च लेख्दा तोकिएको खर्च शीर्षकभन्दा अन्य खर्च शीर्षकबाट भुक्तानी लेखिएको देखिन्छ । वर्षान्तमा ठूलो मात्रामा रकमान्तर गर्दा आर्थिक अनुशासन कमजोर हुने हुँदा बजेट बनाउँदा नै कार्यान्वियनयोग्य योजनाको छनौट गरी सोही अनुसार बजेट खर्च लेख्ने तथा कानूनले तोकेअनुसार मात्र रकमान्तर र श्रोतान्तर गर्नुपर्दछ ।

१४ **सङ्गठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापन तर्फ :**

१४.१ **प्रशासकीय सङ्गठन र जनशक्ति व्यवस्थापन :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र सङ्गठन तथा

व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा सङ्गठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ६३ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ५१ जना पदपूर्ति भएको देखिन्छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका प्रशासकीय अधिकृत, इन्जिनियर, स्वास्थ्यकर्मी सहित १२ पदहरु रिक्त रहेका छन् । दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवाप्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर परेको स्थिति छ । तसर्थ रिक्त पदहरु यथाशक्य छिटो पूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ ।

१४.२ **कर्मचारी व्यवस्था :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ (८) मा नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयस, बगैंचे, प्लम्बर लगायतका पद तथा सेवामा बाहेक करारमा नियुक्त गर्न पाइने व्यवस्था छैन । पालिकाले उल्लेखित पदहरुमा बाहेक कर्मचारी करारमा नियुक्त गरी तलब भत्ता रु.१ करोड ७४ लाख २९ हजार भुक्तानी गरेको पाइयो । आन्तरिक आयसँग तादम्यता मिलाई भर्ना गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

पद	नियुक्ति संख्या	तलव भत्ता रु.	कैफियत
अधिकृत	३	१७०३८७१	सर्शत र आन्तरिक श्रोत
सहायक प्राविधिक / प्रशासन	२४	१०२६५४२४	
श्रेणी विहिन	२१	५४६००००	
जम्मा	**४८**	**१७४२९२९५**	

१४.३ **तलबी प्रतिवेदन :** निजामती सेवा ऐन २०४९, स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यो वर्ष तलबी प्रतिवेदन पारित नगराई सङ्घीय सरकारबाट हस्तान्तरित चालु अन्तर्गत स्वास्थ्य तर्फका स्वास्थ्यकर्मी तथा कर्मचारीको रु.१ करोड ८१ लाख ८२ हजार र पालिकाका ६३ कर्मचारीको समेत गरी रु.१ करोड ७० लाख ९० हजारसमेत रु.३ करोड ५२ लाख ७२ हजार खर्च लेखेको छ । पालिकाले आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट तलबी प्रतिवेदन पारित गराएको देखिन्छ । तर तलबी प्रतिवेदन पारित गर्ने कानूनी व्यवस्था अनुसार गरेमा कर्मचारीको तलब, भत्ता र ग्रेड भुक्तानीमा एकरुपता आउने हुँदा कानूनी व्यवस्थाको पालना गर्नुपर्दछ ।

१५ **विज्ञापन प्रकाशन तथा प्रशारण कार्य :**

विज्ञापन (नियमन गर्ने) ऐन, २०७६ को दफा २१ को उपदफा २ ख र विज्ञापन नियमन गर्ने (पहिलो संशोधन) नियामावली, २०७७ को नियम ६ क को उपदफा ३ मा सञ्चारमाध्यम वा विज्ञापन एजेन्सीलाई रकम भुक्तानी गर्नुअघि ऐनको दफा २१ को खण्ड ख बमोजिम रकम कट्टा गर्नुपर्ने र उपनियम ४ मा उपनियम ३ बमोजिम कट्टा गरिएको ३ प्रतिशत रकम बोर्डको कोषमा जम्मा गरी सोको जानकारी बोर्डलाई दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । साथै विज्ञापन नियमन गर्ने (पहिलो संशोधन) नियामावली, २०८० को नियम ५ ग मा सरकारी निकायले विज्ञापन वा सूचना प्रकाशन तथा प्रशारण गर्दा ऐनको दफा ३२ बमोजिम बिज्ञापन बोर्ड मार्फत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष पालिका चालुतर्फ रु.१७ लाख बजेट व्यवस्थापन गरी रु.१३ लाख ५० हजार खर्च गरेको देखियो । उक्त खर्च बराबरको कार्य विज्ञापन (नियमन गर्ने) ऐन बमोजिम विज्ञापन बोर्ड मार्फत गराएको देखिएन । साथै उक्त रकमको विज्ञापन नियमन गर्ने (पहिलो संशोधन) नियामावली बमोजिम ३ प्रतिशतले हुने रकम रु.४०५००।- बोर्डको कोषमा जम्मा हुने अवस्था देखिएन । पालिकाले कानुनमा उल्लेख भए बमोजिम विज्ञापन वा सूचना प्रकाशन तथा प्रशारण गर्दा विज्ञापन बोर्ड मार्फत गर्नुपर्दछ । साथै गोरखापत्रले वार्षिक रुपमा सरकारी निकायबाट प्रकाशन हुने विज्ञापनमा २५ देखि ४० प्रतिशतसम्म छुट दिने व्यवस्था गरेबमोजिम अन्य सरकारी निकायले उक्त छुट प्राप्त गरेको छ भने पालिकाले २५ प्रतिशत छुट अन्य पत्रपत्रिकाबाट लिएको जनाएको छ । कानुन बमोजिम सूचना प्रकाशन गर्दा विज्ञापन बोर्डबाट गराई मितव्ययी खर्च प्रणाली अवलम्बन गर्नुपर्दछ ।

१६ **फोहोरमैला व्यवस्थापन :**

फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ अनुसार स्थानीय तहहरुले स्रोतमै फोहरमैलाको वर्गीकरण गर्न लगाई सोही अनुसार सङ्कलन र व्यवस्थापन गर्ने कार्य पर्याप्त गर्न नसक्दा फोहोरमैला व्यवस्थापनबाट स्वास्थ्य तथा वातावरणजन्य जटिलता देखिन सक्छ । पालिकामा रहेका फेदीखोला सर्केटारी, खर्गेटारी, कुभिण्डे, शेर बजार पारिकाबारी लगायत विकास हुन लागेका बजारहरुबाट पर्याप्त फोहोरमैला निष्काशन भईरहेका छन । हाल फोहोर व्यवस्थापन गर्न श्रोत व्यवस्थापन प्रा.लि., वालिङ्ग-१० लाई परामर्श सेवामा राखेको पाईयो । फोहोर उत्सर्जन हुने स्रोतमा नै वर्गीकरण गरी कुहिने, नकुहिने, सिसाजन्य, अस्पतालबाट उत्पादित र इ-वेष्ट लगायतका फोहर वर्गीकरण गर्नुपर्नेमा कुहिने फोहोर समुदायमा नै छाडेको पाइयो । जसको समुचित व्यवस्थापन भएकोमा यकिन हुन सकिएन ।

१७ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली :**

आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली : स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ बमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागु गरेको पाईएन । जसले गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको र सोमाथि विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था छैन । यस सम्बन्धमा देखिएका केही व्यहोराहरु देहाय बमोजिम रहेका छन:

• आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभूत तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेखाङ्कन र व्यवस्थापन गर्नुपर्ने सो गरेको पाईएन ।

• सम्बन्धित वर्षमा कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा एउटा मात्र आयोजना तथा कार्यक्रम उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण भएको पाईयो ।

• पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाईएन ।

• पालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा कार्यान्वयन हुने आयोजनाको विश्लेषण गरी सम्भाव्य आयोजनाको बैंक खडा गरेको देखिएन ।

• दिगो विकास योजनाका लक्ष्यलाई आन्तरिकीकरण गर्ने र मध्यमकालीन लक्ष्यहरु तोकी मूल्याङ्कन गर्ने कार्य भएको देखिएन ।

• पालिका अन्तर्गत रहेका स्वास्थ्य संस्था, आयूर्वेद अस्पताल, भेटेरिनेरी लगायतको शाखामा रहेका जिन्सी सामान सहितको अभिलेख देखिने गरी पालिकाको मूल जिन्सी खाता अद्यावधिक गरेको पाईयो ।

• ठेक्काहरुको विस्तृत विवरण देखिने गरी ठेक्का अभिलेख खाता र कन्टिन्जेन्सी खाता राखेको पाईएन ।

• उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको पाइएन ।

• सार्वजनिक परीक्षणलाई अनिवार्य गर्नु गराउनु पर्नेमा अधिकांश योजनामा पालना भएको पाईएन ।

• वातावरण संरक्षणको एकीकृत दीर्घकालीन योजना तयार गरेको पाइएन ।

• पालिकाकामा कार्यरत ७२ जना कर्मचारीको कार्यविवरण बनाई सोको आधारमा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरेको पाईयो । सो मूल्याङ्कन अनुसार पुरस्कार तथा प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

• आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । खर्चको मापदण्ड निर्धारण गरी खर्चमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

• पालिकाले कृषि तथा पशुसँग सम्बन्धित सामग्री, लघुउद्यम विकास सम्बन्धी सामाग्री तथा अन्य अनुदान वितरण गर्दा लाभग्राहीको पहिचान खुल्ने गरी नागरिकता नम्बर तथा सम्पर्क नम्बर समावेश नगरी नाममात्र उल्लेख गरी भरपाई गराई वितरण गर्ने गरेको देखियो । यसमा सुधार गर्नुपर्दछ ।

• संस्थागत विद्यालयहरूको दर्ता तथा नवीकरण शुल्क निर्धारण, वर्गीकरण लगायतका अभिलेख व्यवस्थित तवरले राखेको पाइएन ।

• आन्तरिक आम्दानीको यथार्थमा आधारित अनुमान गरेको देखिएन ।

तसर्थ, गाउँपालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकिए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वसनीय बनाई सेवाप्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

१८ **धरौटी लेखा :**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६४ मा धरौटी कारोबारको लेखा राख्ने सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । पालिकाको गत वर्षको धरौटी अल्या रु.१६२४०२९०।-, यस वर्षको आम्दानी रु.५७५७६२८।- समेत जम्मा आम्दानी रु.२१९९७९१८।- भएकोमा खर्च (फिर्ता) रु.३९९९१०५।- र सदरस्याहा रु. ०।- गरी अन्तिम मौज्दात रु.१७९९८८१३।- रहेको विवरण पेश गरेको छ । धरौटी कारोबारको लेखालाई थप व्यवस्थित तवरबाट राख्नुपर्दछ ।

१९ **योजनाको प्राथमिकीकरण :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका आधारहरू गरिबी निवारण, उत्पादनमूलक, रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी विकास, दिगो वातावरण संरक्षण र भाषिक र सांस्कृतिक विकास उल्लेख गरेको छ र सोही अनुसार गणना गरी प्राथमिकता आधारमा योजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा निम्नानुसार ५ वडाको लागि ५७ वडागत र ४० पालिकास्तरका कुल ९७ योजनामा बजेट विनियोजन गरेको छ ।

क्र. सं.	कार्यक्रमको नाम	योजना सङ्ख्या	रु.२० लाखमाथिका योजना सङ्ख्या	रु.५ लाखदेखि २० लाख सम्मका योजना सङ्ख्या	रु.५लाखभन्दा कमका योजना सङ्ख्या
१.	पालिकास्तरीय	४०	१५	१८	
७२.	वडास्तरीय	५७	०	२	५५
	जम्मा	**९७**	**१५**	**२०**	**६२**

उपर्युक्त विवरणअनुसार पालिकाले ६२ साना र वितरणमुखी योजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ । जसले गर्दा सञ्चालित योजनाबाट दीर्घकालीन प्रतिफल प्राप्त नहुनका साथै चालु प्रकृतिका खर्चमा वृद्धि भै लागत प्रभावी नहुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तरमा समेत प्रश्न उठ्ने गरेको छ । त्यसैगरी यो वर्ष सभाले पारित गरेका ९७ उल्लिखित योजना मध्ये ९५ योजनामात्र कार्यान्वियन भई २ योजना कार्यान्वियन हुन सकेको देखिएन । तसर्थ पालिकाले योजना वस्तुनिष्ठ तवरले प्राथिमिकीकरण र छनौट गरी प्रभावकारी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ ।

२० **आन्तरिक लेखापरीक्षण :**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानिय तहले कानून बमोजिम आफ्नो आय र व्ययको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकामा आन्तरिक लेखापरीक्षक र शाखाको व्यवस्था गरेको पाईयो । आन्तरिक लेखापरीक्षकले त्रैमासिक प्रतिवेदन दिनुपर्नेमा सो गरेको पाईएन । वार्षिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा बेरुजु वर्गीकरण अनुसार परीक्षण गरी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बुझाएको पाईयो । सीमित समय र जनशक्तिको आधारमा अन्तिम लेखापरीक्षणबाट सबै कारोबारको परीक्षण गर्न सम्भव हुने स्थिति छैन । कतिपय कारोबार आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई आधार लिई अन्तिम लेखापरीक्षणमा परीक्षण नगरिने मान्यता र प्रचलन समेत रहेको छ । यस्तो अवस्थामा फेदीखोला गाउँपालिकाले आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउने कार्य उपयुक्त रहेको छ । आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्दा पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई पनि आधार लिएको छ । आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई अझ प्रभावकारी र व्यवस्थित गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

२१ **सहकारी तर्फ :**

२१.१ **सहकारी नियमन :** सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७३ अनुसार मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्ने र सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम २८(४), सहकारी संस्थाहरुको सुपरिवेक्षण, निरीक्षण तथा अनुगमन निर्देशिका, २०७८ को दफा ३ मा मासिक प्रतिवेदन प्रत्येक महिना ७ गते भित्र एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार पालिका भित्र २६ वटा सहकारी संस्था रहेका छन् । पालिका भित्रका सहकारी संस्थाहरुले एकीकृत सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) बाट १७ वटाको विवरण दाखिला गरेको जानकारी प्राप्त भयो ।

क्र.सं.	प्रकृति अनुसार सहकारीको विवरण	संख्या	कोपोमिसमा दर्ता	ले.प. प्रतिवेदन
१	बचत तथा ऋण सहकारी	१३	८	६
२	कृषि सहकारी	६	५	४
३	बहुउद्देश्यीय सहकारी	३	२	१
४	तरकारी तथा फलफूल सहकारी	१	०	
५	साना किसान कृषि सहकारी	२	२	२
६	अन्य	१	०	१
	जम्मा	**२६**	**१७**	**१४**

त्यसैगरी पालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गरी तयार गरिएको प्रतिवेदन समेत लेखापरीक्षणका क्रममा पेश भएन । जसले गर्दा सहकारीको सञ्चालन अवस्था बारे अध्ययन गर्न सकिएन । तसर्थ ऐन, नियमावली र निर्देशिका अनुसार प्रणालीमा विवरण दाखिला गर्न लगाई सोको प्रभावकारी अनुगमन गर्नुपर्दछ ।

२१.२ **सहकारी संस्थाको अनुगमन :** पालिकाको सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा निरीक्षण तथा अभिलेख जाँच गर्ने तथा दफा ७२ मा छानविन गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको छ । पालिकामा २६ सहकारी सञ्चालनमा रहेकोमा सहकारी ऐनमा तोकिए बमोजिम कुनै पनि सहकारी संस्थाको अनुगमन गरेको देखिएन । त्यसैले सहकारी संस्थाको नियमनकारी निकायको रुपमा रहेको पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र रहेका सहकारी संस्थाहरुको नियमित अनुगमन गरी त्यस्ता सहकारी संस्थामा रहेका शेयर सदस्यहरुको बचत रकम र संस्थाहरुको ऋण लगानीको सुरक्षाको सुनिश्चितता प्रत्याभूत गर्ने तर्फ विशेष ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

२१.३ **सहकारी बचत तथा कर्जा सुरक्षण कोष :** सहकारी ऐन, २०७४ को परिच्छेद १७ दफा १०१ मा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहले सहकारी संस्थाहरुको सहभागितामा संस्थाहरुले परिचालन गर्ने बचत र प्रदान गर्ने कर्जा सुरक्षण व्यवस्थाको लागि एक सहकारी बचत तथा कर्जा सुरक्षण कोष खडा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाभित्रका सहकारीहरुको सहभागितामा सहकारी बचत तथा कर्जा सुरक्षण कोष खडा गरी नागरिकहरुको बचत र कर्जा प्रवाहलाई प्रभावकारी हुने गरी कार्य गरेको पाईएन । तसर्थ कानूनले निर्देशन गरेको व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्दछ ।

२२ आन्तरिक आयको लक्ष्य सङ्कलनको अवस्था

२२.१ **राजश्व लक्ष्य र असुलीः** पालिकाको आर्थिक वर्ष ०८१/८२ को वार्षिक विकास योजना अनुसार आन्तरिक आयलाई वृद्धि गर्न कर तथा सेवा शुल्कको थप दायराहरु विस्तार गर्दै लगिने, नागरिकहरुमा कर तिर्ने संस्कार निर्माणको लागि कर प्रतिको सचेतना र संवेदनशीलता अभिवृद्धि गरिने उल्लेख गरिएको छ । पालिकाको विगत ३ वर्षको राजश्व लक्ष्य र असुलीको अवस्था देहाय अनुसारको रहेको छ ।

रकम रु. हजारमा

आर्थिक वर्ष ०७९/८०			आर्थिक वर्ष ०८०/८१			आर्थिक वर्ष ०८१/८२		
लक्ष्य	असुली	प्रगति %	लक्ष्य	असुली	प्रगति %	लक्ष्य	असुली	प्रगति %
८७५०	८७९३	१००.४९	१४८८८	१०३१७	६९.२९	१५५१८	७९५५	५१.२६

विगत ३ वर्षको राजश्व लक्ष्य र असुलीको अवस्थालाई हेर्दा आर्थिक वर्ष ०७९/८० मा लक्ष्य अनुरुप सङ्कलन भएता पनि ०८०/८१ मा ६९.२९ प्रतिशत र ०८१/८२ मा ५१.२६ प्रतिशत मात्र असुली लक्ष्य रहेको देखियो । पालिकाले आफ्नो राजश्व लक्ष्य प्राप्त गर्न सकेको देखिएन । आगामी वर्षहरुमा पालिकाले आफ्नो राजश्व लक्ष्य वृद्धि गरी अझ बढी राजश्व सङ्कलन गर्ने तर्फ आवश्यक ध्यान दिनुपर्दछ ।

आन्तरिक आयको विश्लेषणः स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा सम्पत्ति कर र भूमिकर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विटौरी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । ती आय शीर्षकमा गत तीन वर्षको असुलीको स्थिति निम्न बमोजिमको रहेको छ ।

क्र.स.	आम्दानी शीर्षक	आर्थिक वर्ष अनुसार सङ्कलन रु.		
		०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
१	सम्पत्ति कर	११७३६३.०	५४२८५७.०१	४२८२१०.३०
२	भूमिकर/मालपोत	११४३०३२.१५	१३५५५१८.०५	११९३४५८.८०
३	वहाल कर	३६९३२१.६०	८४७२७५.३६	९६४४९७.५२
४	सरकारी सम्पत्तिको वहालबाट प्राप्त आय	१२२९४९०.०	११९७८९६.०	११३००४८.०
५	अन्य आय	५९३४३५२.९८	६३७३५०४.८४	४२३९२७०.४०
	जम्मा	८७९३५५९.७३	१०३१७०५१.२६	७९५५४८४.७२

२२.२ **आन्तरिक आयको तुलनाः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ। पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च रु	आन्तरिक आय रु	केन्द्रीय खर्चको तुलनामा आन्तरिक आय प्रतिशत
१५६२२७२९३.०	७९५५४८४.७२	५

उपर्युक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा ५ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय वृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

२२.३ **निरीक्षण नभएकोः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६१ मा कार्यालय प्रमुखले प्रत्येक महिना राजस्व उठ्न छुट भए वा नभएको र राजस्व लेखा तथा दाखिलाको निरीक्षण गरी राजस्व हिनामिना भए वा नभएको र नियम ५९ बमोजिम लगती राजस्व तथा हसवली राजस्वको लेखा रहे नरहेको निरीक्षण गरी सो को अभिलेख अध्यावधिक गर्न लगाउनु पर्नेमा सो अनुसार गरेको पाईएन। कार्यालयमा प्राप्त हुनुपर्ने सबै राजस्व प्राप्ति भई कानूनी प्रकृया पूरा गरी समयमै दाखिला भएको पहिचान गर्ने गरी प्रकृयामा सुधार गर्नुपर्दछ ।

राजश्व परामर्श समितिः स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६५ मा राजश्व परामर्शको लागि एक स्थानीय राजश्व परामर्श समिति सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । उक्त समितिको काम कर्तव्य तथा अधिकार अन्तर्गत राजश्व सम्बन्धी आवश्यक कानूनको तर्जुमा संशोधन परिमार्जन र सो को परिपालनाका सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श दिने राजश्वको स्रोत, दायरा तथा दर समेतको विश्लेषण गरी

आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजश्वको विश्लेषण गरी सो सम्बन्धमा अनुमान गरी राजश्वका दर र क्षेत्र तोक्ने लगायतका कार्यहरु उल्लेख छ । राजश्व परामर्श समितिको २ बैठक बसी नीतिगत छलफल भएतापनि तथ्यगत विश्लेषण सहित राजश्वको अनुमान गरेको पाइएन । अत: नियमानुसार आफ्नो कार्य प्रभावकारी रुपमा पूरा गर्नुपर्दछ ।

२२.४ **व्यवसाय करः** पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को आर्थिक ऐन, २०८१ को अनुसूची ४(दफा ५ सँग सम्बन्धित) को दफा १ मा पालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यावसाय वा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोवारको आधारमा व्यवसाय कर लगाइने र असुलउपर गरिनेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार पालिकामा यसवर्ष नयाँ दर्ता भएका २५ करदाता समेत गरी हालसम्म व्यवसाय दर्ता भएको करदाताहरु ६२० जना रहेकोमा व्यवसाय नवीकरण गर्ने करदाताहरु १९६ जनामात्र रहेको देखिएको हुँदा ३९९ जना करदाताहरु व्यवसायहरु नवीकरण गर्न नआएको देखिन्छ । नवीकरण बापत प्राप्त हुनुपर्ने राजश्व पालिकाले प्राप्त गर्न नसकेको हुँदा आवश्यक अनुगमन साथै करदाता शिक्षा वृद्धिका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै व्यवसाय नवीकरणलाई कार्यलाई प्रोत्साहित गर्नुपर्दछ ।

२२.५ **घ वर्गको निर्माण व्यावसायी दर्ता र नवीकरणः**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **१६,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

२३ **एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन**

पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको दफा २.२.३ मा पालिकाद्धारा सञ्चालित एम्बुलेन्स सेवालाई व्यवस्थित एवम् प्रभावकारी रुपमा सुचारु गरिनेछ भन्ने उल्लेख छ भने पालिकाको एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०८० तयार पारी एम्बुलेन्स सञ्चालनलाई व्यवस्थित गरेको छ । उक्त निर्देशिकाको दफा ८(३) मा एम्बुलेन्स चालकको तलब, भत्ता तथा अन्य सुविधा सम्भव भएसम्म एम्बुलेन्स सञ्चालन कोषबाट व्यहोरिने छ । यदि कोषमा भएको रकम अपुग भएमा पालिकाले छुट्टै बजेट विनियोजन गर्न सक्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकामा ग १ झ ६८१ नम्बरको १ वटा एम्बुलेन्स रहेको देखिन्छ । आर्थिक वर्ष ०८१/८२ मा पालिकाले सञ्चालन गरेको एम्बुलेन्सबाट विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुसम्ममा ९२० जना बिरामीहरूले एम्बुलेन्स सेवा उपयोग गरेको देखियो । पालिकाले यस अवधिमा एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालनबाट रु.५०६१००.० आम्दानी गरेको देखिन्छ । त्यसरी आम्दानी गरेको रकमलाई मानव संशाधन विकास कोष एम्बुलेन्स मा जम्मा गरिएको भएता पनि सो कोषबाट चालकको तलब सुविधामा खर्च गरिएको छैन । एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालनबाट प्राप्त भएको आम्दानीलाई चालकको तलब, भत्ता तथा अन्य सुविधामा उपयोग गरी नपुग रकममात्र पालिकाबाट खर्चने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२४ **डोजर सञ्चालन**

पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को आर्थिक ऐन, २०८१ को अनुसूची ४(दफा ५ सँग सम्बन्धित) को दफा ४(ख) मा पालिकाबाट सञ्चालित ब्याक हो लोडर पालिकाबाट सञ्चालित योजनामा प्रयोग भएमा प्रतिघण्टा रु.२३००.० र व्यक्तिगत तथा अन्यत्र प्रयोग भएमा रु.२५००.० राजश्व लिइनेछ । सामाजिक र सार्वजनिक प्रकृतिको कार्यमा पालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको सिफारिसमा निःशुल्क प्रयोग गर्न सकिने व्यवस्था छ । पालिकामा ग १ ग २३४ नम्बरको डोजर सञ्चालनमा रहेको छ । पालिकाले उपलब्ध गराएको तथ्याङ्क अनुसार यसवर्ष डोजर सञ्चालनबाट रु.११२३२४८.० आम्दानी प्राप्त गरेको छ भने उठ्न बाँकी आम्दानी रु.१३४२४१.० रहेको छ । अध्यक्ष तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको तोकादेशको आधारमा १३९ घण्टाको रु.३१९७००.० पूर्ण निःशुल्क र २२९.५ घण्टाको ५० प्रतिशत रु.२६३९२५.० सहुलियत बापत गरी जम्मा रु.५८३६२५.० छुट दिइएको देखियो । उठ्न बाँकी आम्दानी सङ्कलन गरी राजश्व खातामा दाखिला गर्नुका साथै अध्यक्ष तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले वार्षिक रुपमा छुट प्रदान गर्न सक्ने समय सीमा निर्धारण गरी व्यवस्थित गर्नुपर्दछ ।

२५ **राजश्व दाखिला**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २८(१) मा जिम्मेवार व्यक्तिले आफ्नो जिम्मामा आएको सरकारी नगदीको हकमा सोही दिन वा त्यसको भोलिपल्ट यथास्थानमा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिका अन्तर्गतका विभिन्न वडा कार्यालयहरुले आफ्नो जिम्मामा आएको सरकारी नगदी उल्लिखित व्यवस्था अनुरुप तोकिएको समयमा नियमित दाखिला गरेको पाइएन । पालिकाले वडा कार्यालयहरुलाई आफ्नो जिम्मामा आएको सरकारी नगदी सोही दिन वा त्यसको भोलिपल्ट बैंक दाखिला गराउने तर्फ आवश्यक व्यवस्था गराउनु पर्दछ, अन्यथा दफा २८(२) मा व्यवस्था भए बमोजिमका कारबाही तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

२६ **पदाधिकारी सुविधा :**

गाउँसभा, नगरसभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७६ अनुसार पदाधिकारी तथा सदस्यले अनुसूची बमोजिमको रकम नबढ्ने र दोहोरो नपर्ने गरी सुविधा पाउने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा जम्मा रु.६५,४०,४०६।- पदाधिकारी सुविधामा भुक्तानी गरेको छ । कानुन बमोजिमको रकम दोहोरो नपर्ने गरी भुक्तानी हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।

२७ **सुविधा तथा कार्यक्रम खर्च :**

गण्डकी प्रदेशको गाउँसभा, नगरसभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७६ अनुसार तोकिएको दरमा सुविधा भुक्तानी भई सकेको भौ.नं ३७३/ २०८२।०१।१२ बाट रु.५१०० भुक्तानी भएको, भौचर नं. ४८५/२०८२।०३।०४, भौचर नं. ५४९/२०८२।०३।१७ बाट छाउपडी, छुवाछुत, सामाजिक कुरिती, अन्धविश्वास, लैङ्गिक विभेद र घरेलु हिंसा सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्दा रु.६८०० गरी जम्मा रु. ११९०० भुक्तानी भएको नियम संगत मान्न सकिएन। यस्तो खर्चमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।

अनियमित भएको	११,९००

२८ **विविध खर्चः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष विविध खर्च शीर्षकबाट रु.२०,४६,२९१ खर्च गरेको छ । खर्चको स्पष्ट उद्देश्य र यथार्थता प्रमाणित हुने आवश्यक प्रमाण संलग्न गरेर मात्रै विविध खर्च गर्नुपर्दछ । साथै यस प्रकारको खर्च नियन्त्रण गरी खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्नुपर्दछ ।

विविध खर्चको विवरण	**खर्च रकम**
पालिका तर्फ विविध खर्च	१६६६२९१
वडा तर्फ विविध खर्च	१९००००
विविध कार्यक्रम खर्च	१९००००

२९ **पदाधिकारी बीमा:**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३० **सोझै खरिद :**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८ (२) मा प्रतिस्पर्धा सीमित हुनेगरी खरिद गर्न नहुने र खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८४ मा रु.१० लाख देखि २० लाख रुपैयाँ सम्मको सामान सिलबन्दी दरभाउपत्र र सो भन्दा बढीको सामान बोलपत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ३ मा सामान खरिद गर्नु अगाडी सामानको आवश्यकता, खरिद

प्याकेज, खरिद विधि लगायतको विषयको पूर्व तयारी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री शीर्षकमा खरिद सम्बन्धी कुनै तयारी तथा खरिद योजना नबनाई पटक पटक खरिद गरेको देखिएको छ ।

गो.भौ.नं./ मिति	कार्य	खर्च रु.	कैफियत
३१।०८१-६-२०	मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री	३२०६६०	नयाँ कार्यालय स्थानान्तरण र व्यवस्थापन गर्नुपर्ने, स्टोरको अभाव (छलफलको क्रममा)
३४२। ०८१-१२-१९	“	६५०४२३	
५६९।०८२-३-१९	“	४६४२२६	
२५३। ०८१-१०-३०	“	१६६३०८	
३४१। ०८१-१२-१९	“	१३०३४५	

पालिकाले मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्रीमा खर्च गर्दा आवश्यकता पहिचान गरी ऐनको व्यवस्था बमोजिम प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट खरिद गरी सरकारी खर्चमा मितव्ययिता र पारदर्शिता कायम गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

३१ **मर्मत सम्भार :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९६ मा सार्वजनिक निकायमा रहेको कुनै मालसामान मर्मत गर्नुपर्ने भए लागत अनुमान स्वीकृत गराई सवारी साधनको आधिकारीक बिक्रेताको मर्मत केन्द्रबाट गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । यस वर्ष पालिकाको सवारी साधन मर्मतमा कुल बजेट रु.२०,००,००० रहेकोमा रु.१६,३५,००० खर्च लेखेको छ । नियमावलीको प्रकृया बमोजिम लागत अनुमान स्वीकृत गरी सवारी साधन आधिकारिक बिक्रेताको वर्कसप वा मर्मत केन्द्रबाट सो कार्य गर्नुपर्दछ ।

३२ **निर्देशिका बेगरको कार्यक्रम :**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६ मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नुअघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था उल्लेख छ । पालिकाले कृषि मेला सम्मेलन, रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता, विद्यार्थीसँग अध्यक्ष कार्यक्रम लगायतका क्रियाकलापहरु निर्देशिका बेगर सञ्चालन गरेको छ । यसरी स्पष्ट मापण्ड बेगर कार्यक्रम सञ्चालन गरी खर्च लेखेको रु. ११,४१,९५० नियमसङ्गत भएको मान्न सकिएन ।

अनियमित भएको	११,४१,९५०

३३ **पाठ्यपुस्तक छपाई गरी स्टक राखेको :**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ दफा ४ मा सार्वजनिक निकायले मालसामान, निर्माण कार्य वा सेवा खरिद गर्नुअघि त्यस सम्बन्धी स्पेशिफिकेशन, विशेष आवश्यकता वा अन्य विवरणहरु तयार गर्नुपर्ने उल्लेख छ । साथै सोही ऐनको दफा ५ मा सार्वजनिक निकायले कुनैपनि खरिदको लागि तोकिए बमोजिम लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने र निर्माण कार्यको हकमा बाहेक रु. एक लाखभन्दा बढीको खरिद कार्यमा अनिवार्य रुपमा लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने र उपदफा ५(क) अनुसार उक्त लागत अनुमान तोकिएको पदाधिकारीबाट स्वीकृत गराएर मात्र खरिद कार्य गर्नुपर्ने उल्लेख छ । साथै कुनै सामाग्री खरिद गर्दा स्टक रहने गरी खरिद गर्न नहुने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले उल्लिखित भौचर नं र मितिबाट स्थानीय पाठ्यपुस्तकहरु छपाई गरी खर्च लेखेकोमा निम्नानुसारको पाठ्यपुस्तक ६६६ थान स्टक रहेको पाईएकोले आवश्यकता पहिचान गरी सरकारी खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

भौचर नं./ मिति	विवरण	कुल थान छपाई	स्टक थान	प्रति ईकाइ मूल्य	जम्मा मूल्य
६०२।०८२-३-२०	कक्षा १ देखि ८ सम्मका पुस्तक	१९९९ प्रति	४६६	३८८	१८०८०८
३१४।०८१-१२-७	बाल कबिता संग्रह	१००	१००	२५	२५००
३१४।०८१-१२-७	कसरी पढ्ने कसरी सिक्ने पुस्तक	१००	१००	४४२।४७	४४२४७

३४ स्काउट आधारभूत तालिम :

गण्डकी प्रदेश खर्चको मापदण्ड, २०७९ बमोजिम सबै प्रकारका तालिममा दैनिक ४ सेसनसम्म चलाउन सक्ने र हरेक सेसनको अवधि १.५ घण्टाको हुनुपर्ने तथा प्रत्येक सेसनको कार्यपत्र संलग्न गरेर मात्र प्रशिक्षण भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले भौ.न. ५२८ मिति ०८२।३।१६ बाट नेपाल स्काउट फेदीखोलालाई ०८२।२।२८ गतेबाट २०८२।०३।०२ गतेसम्म ६ दिनको प्रशिक्षण बापतको रकम रु.५४,००० भुक्तानी गरेको पाईयो । उक्त खर्च गरेको रकममा प्रशिक्षकलाई नम्सले उल्लेख गरेभन्दा बढी सेसन संख्याको प्रशिक्षक भत्ता भुक्तानी गरेको पाईएको छ । प्रशिक्षण पारिश्रमिकमा दैनिक ४ सेसनका दरले ६ दिनको २४ सेसनको भुक्तानी हुनुपर्नेमा ३६ सेसनको भुक्तानी भएको पाईएकोले मापदण्डले तोकेको सेसन संख्या भन्दा बढी सेसनको पारिश्रमिक भुक्तानी रु.१५,३०० नियमसङ्गत मान्न सकिएन । आवसीय तालिम भएकोले सेसनको संख्या बढ्न गएको पालिकाले जनाएको छ ।

अनियमित भएको	१५,३००

३५ बढी भुक्तानी भएको :

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ (५) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने बिल, भरपाई, प्रमाण र कागजात संलग्न हुनु पर्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाको उल्लिखित भौ.नं र मितिबाट ५० प्रतिशत अनुदानमा गोला सहितको मौरीघार वितरण कार्यक्रममा अनुदान रकम रु.६,५७० बढी भुक्तानी भएकोले सम्बन्धितबाट असुल गर्नुपर्दछ ।

गो.भौ.न./मिति	खर्च शिर्षक	भुक्तानी पाउने	भुक्तानी रकम	दिनुपर्ने रकम	बढी भुक्तानी
४५३। ०८२-२-२६	५० प्रतिशत अनुदानमा गोला सहितको मौरीघार वितरण कार्यक्रम	पाल्पा बागवानी तथा बहुउदेश्यीय कृषि विकास केन्द्र	२,८९,०२०	२,८२,४५०	६,५७०
				जम्मा	६,५७०
				असुल गर्नुपर्ने	६,५७०

३६ वितरणमुखी कार्यमा खर्च :

पालिकाले चालु खर्च मितव्ययी र पूँजीगत खर्च नतिजामूलक देखिने गरी खर्च गर्नुपर्दछ । लेखापरीक्षणको क्रममा नमुना छनौट गर्दा निम्नानुसारका गो.भौ.न. र मितिबाट वितरणमुखी कार्यमा खर्च गरेको देखियो यसरी वितरणमूखी एवं प्रतिफल प्राप्त नहुने कार्यमा खर्चलाई नियन्त्रण गर्नुपर्दछ । केही उदाहरणहरु-

गो.भौ.न. / मिति	प्रयोजन	भुक्तानि पाउने	रकम
४५।०८१-६-२२	मौला पुजा	प्रहरी चौकी फेदीखोला	२५०००
२८८।०८१ -११-२०	सहायता	पौडेल बंश महासंघ	१००००
३४६।०८१-१२-२०	सामान खरिद	फेदी खोला गुरुङ समाज	५४९५२
३७५।०८२-१-१२	मेला संचालन	हिमशिखर क्लव	२५००००
४२९।०८२-२-८	टहोटे पर्व	फेदी खोला गुरुङ तमु समाज	४६३००
४८३।०८२-३-३	सांगीतिक साँझ	राष्टिय लोक तथा दोहोरी गीत प्रतिष्ठान	२००००
४९९।०८२-३-८	तीज उत्सव	मष्टिखान जेन्टलमेन क्लब	१५०००
३२४।०८१-१२-१०	सदस्यता शुल्क वापत	गाउँपालिका राष्ट्रिय महासंघ	३००००
६२१।०८२-३-२०	मर्मत खर्च	प्रहरी चौकी फेदीखोला	१०९३२
२३९।०८१-१०-२८	मौला पुजा	प्रहरी चौकी फेदीखोला	१००००

३७ **प्राइभेट गाडीलाई मर्मत खर्च भुक्तानी :**

सवारी साधनको मर्मत गर्दा म.ले.प फाराम नं ४१४ वमोजिमको मर्मत आदेश कार्यालय प्रमुखबाट स्वीकृत गराई मर्मत सम्बन्धी कार्य गर्ने र मर्मत गरिएका सामानको म.ले.प. फाराम ४१५ मा अभिलेख राखी खर्च लेख्नुपर्दछ । पालिकाको नाममा नरहेको सवारी साधन मर्मत बापत रु.९५,७१६ भुक्तानी भएको छ । त्यस्तै उक्त सावारी साधन के काममा प्रयोग गरेको हो सो खुल्ने कागजात प्रमाण संलग्न छैन । पालिकाको नाममा नभएको सवारी साधनको मर्मत खर्च दिने कार्यलाई नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

३८ **अन्य निकायका पदाधिकारीलाई भ्रमण भत्ता :**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६(५) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने बिल, भरपाई, प्रमाण र कागजात संलग्न हुनुपर्नेछ र संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था उल्लेख छ । पालिकाले अन्य निकायका कर्मचारीलाई भ्रमण भत्ता रकम रु.७७,२५० भुक्तानी गरेको पाइएको छ । यसरी पालिकाभन्दा फरक निकायका पदाधिकारीलाई भ्रमण भत्ता भुक्तानी भएकोमा सो कार्यलाई नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

३९ **खेलकुद सहयोग :**

पालिकाले यस वर्ष भौ.न.३५६ मिति ०८२।१।३ बाट वडा नं. ३ कार्यालयलाई बालबालिका तथा युवाहरुको खेलकुद सामाग्री वितरण कार्यक्रम शीर्षकमा रु.४०,००० खर्च गरेको छ । वडाबाट विभिन्न प्रतियोगितामा आवश्यक सामाग्रीहरु खरिद गरी वितरण गरेको छ । पालिकाले प्रत्येक वर्ष वडागत बजेट विनियोजन गरी वडा कार्यालयलाई खर्च गरिरहेकोमा सो को उपलब्धी मापन गरेको देखियन। वडाले प्रत्येक वर्ष कुन अनुपातमा के कति सामाग्री खरिद गरेको छ सो को अभिलेखीकरण नहुँदा खर्चमा मितव्ययीता तथा प्रभावकारी तवरले खर्च भएको देखिँदैंन । अत: यस्तो खर्च गर्दा लगत राखी खर्च गर्नुपर्दछ र पालिकाले नै आर्थिक वर्षको लागि आवश्यक सामाग्री यकिन गरी एकमुष्ठ खरिद गरी वडामा सामाग्री वितरण गर्नु प्रभावकारी देखिन्छ ।

४० **आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट कायम बेरुजुः**

४०.१ **जिन्सी सामानको आम्दानी र खर्चः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ परिच्छेद १० मा तोकिएको ढाँचामा जिन्सी मालसामानहरु आम्दानी र खर्चको अभिलेख राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । भौचर नम्बर १२० मिति २०८१।८।२७ बाट ४ नं. वडा कार्यालयले विभिन्न स्थानहरुमा सडक बत्ती जडानको लागि उदय केवल नेटवर्क प्रा.लि. बाट विभिन्न सामानहरु खरिद गरी

रु.१०००००.० भुक्तानी गरेको तर सो सामानहरु गाउँपालिका कार्यालय तथा वडा कार्यालयको जिन्सी खातामा आम्दानी नदेखाइ खर्च गरेकोमा सो सामानहरु यथाशीघ्र आम्दानी दाखिला गरी सोको प्रमाण पेश गर्नुपर्दछ ।

प्रमाण पेश नगरेको	१,००,०००

४०.२ **थप तथा जरिवाना दस्तुर भुक्तानीः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २४ र नियमावली २०७७ को नियम ३९(११) बमोजिम सरकारी कारोबार गर्दा उचित गुणस्तर, मितव्ययी तथा हानि-नोक्सानी नहुने प्रबन्ध मिलाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले यसवर्ष विद्युत महसुल तथा सवारी साधन दर्ता तथा नवीकरण दस्तुर भुक्तानी गर्दा देहाय बमोजिम जरिवाना सहित भुक्तानी गरेको देखिन्छ । समयमै दायित्व भुक्तानी नगरेको कारण जरिवाना बापतको रकमले थप व्ययभार सिर्जना हुन गएकोले समयमै दायित्व भुक्तानी सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

भौचर नम्बर	**मिति**	**विवरण**	**जरिवाना रु.**	कैफियत
१०८	२०८१।८।१४	सवारी साधन दर्ता तथा नवीकरण	२०५०	
१५	२०८१।६।१४	विद्युत महशुल जरिवाना	७५३३	
२५९	२०८१।१०।३०	विद्युत महशुल जरिवाना	९६५	
४८०	२०८२।३।२	विद्युत महशुल जरिवाना	१७२७	
	जम्मा		**१२२७५.०**	

४०.३ **स्वीकृत बजेट तथा खर्च शीर्षक विपरित खर्चः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २५ मा कारोवार राख्ने प्रयोजनका लागि महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले लेखाको ढाँचा र नियमावली, २०७७ को नियम ३८ बमोजिम अनुसार बजेटमा तोकिएको शीर्षकमा खर्च गर्नपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाका कर्मचारीले देहाय बमोजिमको विभिन्न कार्यक्रमका शीर्षकबाट भ्रमण खर्च लिएकोलाई नियमसम्मत् मान्न सकिएन ।

भौचर नम्बर	**मिति**	**कार्यक्रमको नाम**	**रकम रु.**	**कैफियत**
१४८	२०८१।७।३०	उन्नत घाँसको बिउ व्यवस्थापन	५२००	
३७०	२०८२।१।१५	पशुचौपायका लागि औँषधी खरिद तथा खोप व्यवस्थापन	५२००	
४३७	२०८२।२।१९	उन्नत घाँसको बिउ व्यवस्थापन	९२००	
६८३	२०८२।३।२४	पशुचौपायका लागि औँषधी खरिद तथा खोप व्यवस्थापन	६८००	
	जम्मा		**२६४००**	

अनियमित भएको	२६,४००

४०.४ **कृषि अनुदानमा बढी भुक्तानीः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपदफा १० बमोजिम जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भर्पाइ र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रित पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । भौचर नम्बर १५१ मिति २०८१।०९।१६ मा पालिकाले कृषि उपज बजार व्यवस्थापन सहकारी संस्था लि. लाई उत्पादनमा आधारित अनुदान रकम फेदीखोला गाउँपालिकाको उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यविधि, २०७८ अनुसार अनुदान रकम बिक्री रकमको १५ प्रतिशत दिनुपर्नेमा देहाय बमोजिम बढी रकम भुक्तानी गरेकोले सो रकम असुल उपर गर्नुपर्दछ ।

बिक्री रकम रु.	भुक्तानी दिनुपर्ने रु.	भुक्तानी दिएको रु.	बढी भुक्तानी रु.
२३३२१८.०	३४९८२.०	३६१८४.०	१२०२.०
		जम्मा	१२०२.०

असुल गर्नुपर्ने	१,२०२

४०.५ **सक्कल विजक बेगर भुक्तानीः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ उपनियम (१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नुअघी यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको, संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले देहाय बमोजिमको भुक्तानी गर्दा सक्कल बिल विजक बिना नै भुक्तानी गरेको कार्यलाई रितपूर्वक मान्न सकिएन । सक्कल बिल पेश गर्नुपर्ने अन्यथा असुल उपर गर्नुपर्दछ ।

भौचर नम्बर	मिति	विवरण	रकम रु.	कैफियत
१६१	२०८२।३।२४	लाहुरे भाई तरकारी तथा फलफूल पसल	१९९९०.०	
७१	२०८१।७।२५	भद्रकाली टाय रिसोलिङ्ग	१७९०००.०	
	जम्मा		१९८९९०.०	

प्रमाण पेश नगरेको	१,९८,९९०

४०.६ **मापदण्ड विपरितको बैठक भत्ताः** गण्डकी प्रदेश गाउँसभा, नगरसभा र जिल्ला समन्वय समितिको सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७६ को दफा ८ उपदफा ४ मा एक दिनमा जति पटक बैठक बसेको भएपनी एउटा बैठकको मात्र बैठक भत्ता पाइने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले भौचर नम्बर ५९९ मिति २०८२।३।२० बाट मिति २०८२।३।९ गते गाउँपालिकामा सुशासन समिति, बजेट तर्जुमा समिति, वातावरण तथा विपद् समिति, पूर्वाधार विकास समिति, लेखा समिति तथा कार्यपालिका बैठक बापतको बैठक भत्ता भुक्तानी भएको कार्यलाई निमयसङ्गत मान्न सकिएन ।

क्र.स.	नाम थर	भत्ता रकम रु.	कैफियत
१	देउ कुमारी गुरुङ्ग	२५५०.०	
२	सम्झना वि.क.सुनार	१७००.०	
३	सुमिता मिजार	१७००.०	
४	पार्वती क्षेत्री	१७००.०	
५	विष्णु प्रसाद पौडेल	३४००.०	
६	टिकाराम सुवेदी	३४००.०	
७	तारानाथ पौडेल	३४००.०	
८	ढाकाराम मरासिनी	२५५०.०	
९	सरस्वती सुवेदी	८५०.०	
१०	अभिषेक सुवेदी	८५०.०	
११	तिर्थराज चापागाई	८५०.०	
	जम्मा	२२९५०.०	

अनियमित भएको	२२,९५०

४१ **आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट कायम बेरुजुको क्रमशः**

४१.१ **मापदण्ड विपरितको प्रशिक्षण भत्ताः** गण्डकी प्रदेश सरकार, प्रदेश खर्चको मापदण्ड २०७९ को अनुसूची १ मा सम्बन्धित कार्यालयले सञ्चालन गरेको तालिममा सोही कार्यालयको स्रोत व्यक्ति भएको अवस्थामा कक्षा लिए बापतको पारिश्रमिक नपाउने व्यवस्था रहेको छ । सशर्त चालु भौ.नं. २५०, मिति २०८२/०३/१८ मा जैसिडाँडा कृषक समूहलाई मिति २०८२/०२/२४ गते र भौ.नं. १५१ मिति २०८२/०३/१८ मा राममन्दिर कृषक समूहलाई मिति २०८२/०१/२० र २१ गते प्रशिक्षण गराए बापतको रकम गाउँपालिकाका कृषि शाखाका कर्मचारीहरुले कक्षा सञ्चालन गरी रु. १६१५० भुक्तानी लिएकोलाई नियमसम्मत् मान्न सकिएन ।

अनियमित भएको	१६,१५०

४१.२ **ढिला राजश्व दाखिला बापतको जरिवानाः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ दफा २७ मा प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल सरकारलाई प्राप्त हुने राजस्व तथा सरकारी रकम कार्यलयमा प्राप्त भएपछि सोही दिन र सोहि दिन सम्भव नभए सोको भोलिपल्ट जिम्मेवार व्यक्तिले तोकिए बमोजिमको ढाँचामा राजस्वको लेखा राखी बैँक दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको साथै दफा २८ मा नगद, जिन्सी दाखिला र राजस्व दाखिलाको समय सीमा र सो सम्बन्धी कानूनी कारबाही सम्बन्धी नियम रहेको र आर्थिक छ । देहायका वडा कार्यालयहरुले दाखिला गर्नुपर्ने राजस्व तोकिएको समयमा दाखिला नगरेकोले ऐन तथा नियमावली भन्दा ढिला दाखिला भएको कार्यलाई नियमसङ्गत मान्न सकिएन ।

क्र.स.	नाम थर	सम्बन्धित कार्यालय	पद	रकम रु.	कैफियत
१	मनिषा थापा	वडा नं. ४	वडा सचिव	१७६३२.०	
२	मन बहादुर क्षेत्री	वडा नं. ५	वडा सचिव	२०२६.०	
	जम्मा			१९६५८.०	

अनियमित भएको	१९,६५८

४२ मापदण्ड बिना इन्धन खर्च:

गाउँसभा, नगरसभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७६ को अनुसूची १ मा पदाधिकारीलाई मासिक रुपमा सवारी साधनको निम्ति पाउने इन्धन सुविधाको व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले इन्धन सम्वन्धमा कुनै स्पस्ट मापदण्ड नबनाई यस वर्ष इन्धनमा रु.४,००,००० विनियोजन भएकोमा खर्च रु.२,६८,७०३ गरेको छ । इन्धन खर्चलाई आवश्यक मापदण्ड बनाई पालिकाले खर्चलाई मितव्ययी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

४३ सीमाभन्दा बढीको खरिद

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५(१ख) मा एकै आर्थिक वर्षभित्रमा एकै पटक वा पटक पटक गरी दश लाख रुपैंयासम्मको लागत अनुमान भएको निर्माण कार्य वा मालसामान एउटै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थाबाट सोझै खरिद गर्न सकिने छैन भन्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले यसवर्ष विभिन्न ८ वटा भौचरहरुबाट विभिन्न मितिमा आई पि टेक पोखरा (पान ६११४८४५४९) सँग विभिन्न इलेक्ट्रोनिक्स आइटमहरु रु. १२२६०९६.० को सामाग्रीहरु खरिद गरेको कार्यलाई नियम्सम्मत मान्न सकिन्न । खरिद नियमावलीमा भएको व्यवस्था विपरित नहुने गरी खरिद कार्यहरु सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।

अनियमित भएको	१२,२६,०९६

४४ बोलपत्र मूल्याङ्कन समितिको बैठक भत्ता

गण्डकी प्रदेशको खर्च मापदण्ड, २०७९ को दफा ३ को उपदफा (ङ) मा बैठकमा आवश्यकता अनुसार बढिमा ३ जनासम्म थप व्यक्ति राख्न सकिनेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ भने उपदफा (च) मा कार्य प्रकृति अनुसार मितव्ययी ढङ्गले न्यूनतम संख्यामा बैठक बसी कार्य सम्पन्न गर्नु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले यसवर्ष उल्लिखित व्यवस्थाले निर्दिष्ट गरेकोभन्दा बढी आमन्त्रित, विशेष उपस्थिति तथा सहयोगी जनाई बोलपत्र मूल्याङ्कन समितिको विभिन्न मितिमा ३२ बैठक बसी बैठक भत्ता प्रदान गरेको देखिन्छ । आमन्त्रित उपस्थिति बाहेकको सहयोगी उपस्थितिलाई समेत बैठक भत्ता प्रदान गर्नु प्रदेश खर्चको मापदण्डको व्यवस्था अनुकूल नदेखिएको हुँदा भौचर नम्बर २३ मिति २०८२।०३।२० बाट प्रदान गरिएको भत्ता रु. ७०५५०.० लाई नियमसम्मत् मान्न सकिएन ।

अनियमित भएको	७०,५५०

४५ कर्मचारीहरुको क्षमता विकास तालिम :

गण्डकी प्रदेश खर्चको मापदण्ड, २०७९ बमोजिम स्टेश्नरी बापत प्रति सहभागी रु. १०० तथा प्रशिक्षक मसलन्द बापत रु.१५०० मिल्ने उल्लेख छ । पालिकाको भौ. नं १०५ मिति २०८१।८।१३ बाट गाउँपालिकाको कार्यालयमा कार्यरत सवारी चालक तथा कार्यालय सहयोगी र विद्यालयका सवारी चालक एवम विद्यालय सहयोगी कर्मचारीहरुको लागि काम कर्तव्य र जिम्मेवारी सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम तथा कार्यशाला गोष्ठी २ दिन संचालन भएकोमा स्टेश्नरी बापत ८७ सहभागीको रु.१०० दरले रु.८७०० खर्च लेख्न मिल्ने तथा प्रशिक्षण मसलन्द बापत रु.२५०० खर्च लेख्न मिल्ने गरी मसलन्दमा कुल जम्मा रु.११२०० लेख्न मिल्नेमा रु.२४५६६ लेखेकोले बढी खर्च रु.१३,३६६ भएकोमा सम्बन्धितबाट कर बाहेक रु.१३१६५ असुल गर्नुपर्दछ ।

असुल गर्नुपर्ने	१३,१६५

४६ जिन्सी व्यवस्थापन :

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ मा कार्यालयले जिन्सी निरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन लिनुपर्ने र जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका लिलाम बिक्री तथा मर्मत संभार गर्नुपर्ने मालसामानको लिलाम तथा मर्मत कार्य गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट प्राप्त जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा ल्याप्टप २ वटा , स्टिल दराज १ वटा र प्रिन्टर २ वटा, कुर्सि २ वटा लगायत १९ थान मालसामानहरु लिलाम गर्नुपर्ने र दराज ६ वटा, ल्यापटप १ वटा, कुर्सि ११ वटा, प्रिन्टर ३ वटा,प्रोजेक्टर २ वटा लगायत विभिन्न किसिमका ३७ थान सामाग्रीहरु मर्मत संभार गर्नुपर्ने उल्लेख भएकोमा उल्लिखित जिन्सी मालसामानको लिलाम

एवम मर्मत कार्य गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

• पालिकाले नियममा भएको व्यवस्था बमोजिम जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लिखित मालसामानको तोकिएको समयमा लिलाम एवम मर्मत कार्य गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

• पालिकाले जिन्सी सामान वडा कार्यालय तथा अन्य विषयगत शाखालाई हस्तान्तरण गर्दा सहायक जिन्सी खाता मार्फत हस्तान्तरण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

• मोबाईल ल्यापटप मोटरसाईकल स्कुटर लगायतका सामानहरु सम्बन्धित कर्मचारी वा पदाधिकारीको नाममा छुट्टाछुटै ब्यक्तिगत लगत तयार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

• पालिकाको स्वामित्वमा रहेका घर जग्गा र भवनको अभिलेख राख्नुपर्ने देखिन्छ ।

• जिन्सी सामानहरुको PAMS मा मूल्य उल्लेख नगरी दाखिला गरेकोमा मूल्य खुलाउनुपर्ने देखिन्छ ।

• पालिकाको स्वामित्मा रहेको जिन्सी सामानहरुको विवरण PAMS प्रणालीबाट PAMS V2 प्रणालीमा पूर्ण रुपमा स्थानान्तरण गरेको देखिएन सो गर्नुपर्दछ ।

• जिन्सी सामाग्रीहरु PAMS V2 प्रणालीमा दाखिला गरी प्राप्त प्रतिवेदनको अभिलेख तथा कार्यान्वयनलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ ।

४७ **प्रयोजन नखुलाई खर्च :**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ (५) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने बिल, भरपाई, प्रमाण र कागजात संलग्न हुनु पर्ने व्यवस्था छ । त्यसैगरी उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल, भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेकोमा पालिकाको भौ.न.३७ मिति ०८१-६-२१ बाट विविध शीर्षकमा रु.२००८५३ खर्च भएको देखिएको तर खर्चका प्रमाण हेर्दा बिल मात्र आएको र सो खर्चलाई पुष्टयाई गर्ने कागजात संलग्न भएको नपाईएकोले नियमित मान्न सकिएन ।

अनियमित भएको	२,००,८५३

४८ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम**

४८.१ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ अनुसार बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई १०० दिनसम्मको रोजगारी प्रदान गर्ने तथा सामान्य प्रकृतिका निर्माण तथा मर्मत, कृषि कार्य लगायतका कामहरु गर्ने उद्देश्यले प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । पालिकाले यस वर्ष प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा विनियोजन भएको रु.६३९६०००.० मा रु.५६७७०००.० खर्च गरेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका अन्य व्यहोराहरु निम्न छन् ।

उपलब्धीको समीक्षाः प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ को दफा ७३(४) मा यस कार्यक्रमबाट भएको उपलब्धिको चौमासिक तथा वार्षिक समीक्षा गरी सो को प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट भएको उपलब्धीको प्रगति समीक्षा गरेको देखिएन ।

सार्वजनिक सुनुवाईः प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ को दफा ७८ अनुसार वर्षको कम्तीमा एकपटक सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्नेमा सो कार्य गरेको देखिएन ।

कार्यक्रमबाट रोजगारीः २०८०/८१ मा ३२३ जना पुरुष र २२२ महिला गरी जम्मा ५४५ जना सुचिकृत रहेकोमा ७१ जनालाई औषत ९६.९८ दिन गरी जम्मा ६८८६ दिन काम दिएको देखिन्छ । यस कार्यक्रम मार्फत पालिकाको क्षेत्रभित्रमा सञ्चालन भएका जम्मा २७ वटा कार्यक्रमहरुमध्ये १४ वटा गोरेटो बाटो मर्मत, १ वटा बराह मन्दिर सरक्षण कार्य, १ वटा खेलमैदान स्तरोन्नती कार्य र ११ वटा मोटर बाटो निर्माण कार्यहरु गरिएका छन् । सञ्चालन गरिए कार्यक्रम मार्फत धेरै बेरोजगार व्यक्तिहरुले अल्पकालीन रोजगारी प्राप्त

भएको भएता पनि दीर्घकालीन रोजगारी दिने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको पाइएन । यस कार्यक्रम मार्फत स्थानीयस्तरमा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना हुने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

४८.२ **दरभाउपत्र वा प्रस्ताव माग नगरी गरिएको खरिदः**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **१९९,०८७** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

४९ **मालसामानको लागत अनुमान**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११ को उपनियम (१) मा सार्वजनिक निकायले मालसामानको लागत अनुमान तयार गर्दा नियम ९ र सम्बन्धित मालसामानको स्पेशिफिकेसनको अधीनमा रही तयार गर्नुपर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ भने उपनियम (२) मा उपनियम (१) बमोजिम मालसामानको लागत अनुमान तयार गर्दा लिनुपर्ने विभिन्न आधारहरु बारेमा व्यवस्था गरिएको छ । साथै नियम ८५(४) मा सार्वजनिक निकायले एक लाख रुपैंयाभन्दा बढीको सोझै खरिद गर्दा मौजुदा सूचीमा रहेका कम्तीमा तीन वटा आपूर्तिकर्ता, निर्माण व्यवसायी, परामर्शदाता वा सेवाप्रदायकबाट लिखित रुपमा दरभाउपत्र वा प्रस्ताव माग गरी खरिद गर्नु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ । भौचर नम्बर ९९ मिति २०८२/२/३० मा पालिकाले प्रशासनिक भवनमा आवश्यक पर्ने नेटवर्किङ्ग सम्बन्धी कार्य गर्न IP Tech, Pokhara र S.P.S. International सँग अनुमानित लागत मूल्य माग गरी सोही आधारमा लागत अनुमान तयार पारी IP Tech, Pokhara, S.P.S. International र खुशी टेक्नोलोजीसँग दररेट प्रस्ताव माग गरी खुशी टेक्नोलोजीसँग रु. ८७१७७५.० को विभिन्न सामाग्रीहरु खरिद गरेको पाईयो । लागत अनुमान तयार पार्न अनुमानित मूल्य सिफारिस गर्ने २ आपूर्तिकर्ता, निर्माण व्यवसायी, परामर्शदाता वा सेवाप्रदायकलाई नै मालसामान आपूर्ति गर्न दररेट माग गरी गरेको खरिद कार्यलाई नियमसम्मत मान्न सकिएन । प्रचलित कानूनी व्यवस्थाको अधीनमा रही मालसामानको वास्तविक लागत अनुमान तयार भएको र खरिद प्रक्रिया प्रतिस्पर्धी भएको सुनिश्चित हुने गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

अनियमित भएको	८,७१,७७५

५० **गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम कार्यक्रम**

५०.१ गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा गरिबी निवारण निर्देशिका, २०७७ पालना गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम कार्यक्रमका लागि यस वर्ष १३ लाख हजार रुपैंया विनियोजा भएकोमा १० लाख ६६८ रुपैंया खर्च गरेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्न छन् ।

कार्यक्रम बाँडफाँडः गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को बजेट तर्जुमा दायरा तालिका १ मा भए अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी सोही निर्देशिकाको अनुसूची-३ अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले निर्देशिका अनुसार नै बजेट बाँडफाँट गरेको भएतापनि कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्दा अनुसूची-३ ले तोकेको ढाँचामा कार्यक्रम सञ्चालन गरेको छैन । निर्देशिकाले तोकेभन्दा फरक तरिकाले खर्च गरेकोले कार्यक्रममा सुधार गरी निर्देशिकाले निर्धारण गरे बमोजिम सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

प्रविधि हस्तान्तरणः गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को दफा ४१ (३) मा दफा ४० बमोजिम प्रविधि हस्तान्तरण गर्दा कार्यक्रमको लागि विनियोजित रकमको परिधिभित्र रही आवश्यकता विश्लेषण गरी शाखाको सिफारिसको आधारमा कुल रकममा कार्यालयले प्रविधि प्राप्त गर्ने उद्यमीबाट आपूर्तिकर्ताले कबोल गरेको अङ्कको २० प्रतिशत रकम जम्मा गर्न लगाई बढीमा ८० प्रतिशत रकममा मात्र कार्यालयले आपूर्तिकर्तालाई भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले मौरीघार उद्योग स्थापना तथा सञ्चालनको लागि फेदीखोला वन उद्यम सहकारीलाई रु. ६५३६७५.० मा डेस्कटप कम्प्युटर, प्रिन्टर लगायत विभिन्न सामाग्रीहरु खरिद गरेकोमा उद्यम सहकारीहलाई प्रविधि हस्तान्तरण गर्दा २० प्रतिशतले हुन आउने रु. १३०७३५.० योगदान

गराएको पाइयो । उपलब्ध प्रविधिलाई उच्चतम सदुपयोग गर्दै निरन्तर प्रतिफलमुखी सञ्चालनको सुनिश्चितता तर्फ पालिकाले विशेष ध्यान दिनुपर्दछ ।

५०.२ **PAN बिलबाट तोकिएको भन्दा बढीको खरिदः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११९ को उपनियम २(क) मा बीस हजार रुपैंयाभन्दा बढी रकमको मालसामान खरिद गर्दा वा निर्माण कार्य गराउँदा मूल्य अभवृद्धि कर दर्ता प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको व्याक्ति, फर्म, संस्था वा कम्पनीबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाद्वारा सञ्चालित गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम कार्यक्रमको भौचर नम्बर १७ मिति २०८२/३/२३ मा विभिन्न पाँच क्रियाकलापहरुको एकमुष्ठ भुक्तानी गर्दा स्थायी लेखा नम्बर प्रणालीमा दर्ता भएका बिक्रेताहरुसँग देहाय बमोजिम खरिद गरेको कार्यलाई नियमसम्मत् मान्न सकिएन ।

क्र.स.	बिक्रेताको नाम	भुक्तानी रकम रु	कैफियत
१	एम.एस. भाँडा पसल पान ६०८६५७४६६	९३६००.०	एउटै मितिमा ६ वटा बिलबाट खरिद
२	पल्लवी प्लाष्टिक सप्लायर्स पान ६२१६१४१४५	९८८००.०	एउटै बिलबाट भुक्तानी
	जम्मा	१९२४००.०	

अनियमित भएको	१,९२,४००

५०.३ **कार्यालयका कर्मचारीलाई प्रशिक्षक भत्ता भुक्तानीः** गण्डकी प्रदेशको खर्च मापदण्ड, २०७९ को अनुसूची १(दफा ६ को उपदफा ३ सँग सम्बन्धित) मा सम्बन्धित कार्यालयले सञ्चालन गरेको तालिममा सोही कार्यालयको स्रोत व्यक्ति भएको अवस्थामा कक्षा लिए बापतको पारिश्रमिक पाउने छैन भन्ने व्यवस्था रहेको छ । भौचर नम्बर १५ मिति २०८२/३/१९ मा पालिकाद्वारा सञ्चालित गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम कार्यक्रमको व्यावसायिक मौरीपालन तालिममा यसै कार्यालयका कर्मचारीहरुले उल्लिखित मापदण्ड विपरित प्रशिक्षक भत्ता बापत रु. २०४००.० बुझेको कार्यलाई नियमसम्मत मान्न सकिएन ।

अनियमित भएको	२०,४००

५१ **छात्रवृत्ति निकासा :**

कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१।८२ को क्रियाकलाप नं. ७.२.१.१ अनुसार गैरआवासीय छात्रा छात्रवृत्ति र दलित छात्रवृत्ति रकम निकासा गर्दा सत्यापन प्रमाणित गरी तोके अनुसार छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने निर्णय र नामनामेसी सहीतको वितरण भरपाई समावेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले भौचर नं. १४३/२०८२।०१।१७ बाट सत्यापन प्रमाणित नगरी एकीकृत शैक्षिक सुचना व्यवस्थापन प्रणाली (IEMIS)-२०८१ को तथ्याङ्कको आधारमा २१ विद्यालयका २६५ जना छात्रालाई प्रति विद्यार्थी रु.४०० का दरले रु.१०६०००, ११६ जना दलितलाई प्रति विद्यार्थी रु.४०० का दरले रु.४६४०० र १५ जना अपाङ्गका लागि प्रति विद्यार्थी रु.१००० ले रु.१५००० गरी कुल ३९६ जना विद्यार्थीहरुको लागि रु.१६७४००।- छात्रवृत्ति अनुदान निकासा गरेको देखिन्छ । पालिकाले कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि बमोजिम पालिकाको कार्यक्रम प्रभावकारिता सहितको अनुगमन गरी सत्यापन गरेर मात्र निकासा गर्नुपर्नेमा नगरेकोले पालिकाले कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि बमोजिम कार्यक्रम संचालन गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ५१ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

५२ **दिवा खाजा तर्फ :**

कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१/८२ को क्रियाकलाप नं.२.७.११.१ अनुसार IEMIS र सत्यापनमा भएको प्रारम्भिक बालविकास देखि कक्षा ५ सम्मको विद्यार्थी संख्यालाई आधार मानेर प्रति विद्यार्थी दैनिक रु.१५ का दरले पहिलो त्रैमासिक बजेट निकासा गर्नुपर्ने र दोस्रो त्रैमासिकदेखि विद्यालय पूरा समय चलेको दिन विद्यालयका प्रधानाध्यापक र विद्यालय व्यवस्थापन समितिका

अध्यक्षबाट विद्यार्थीको संख्यात्मक विवरण र हाजिरी प्रमाणित गराई स्थानीय तहमा सङ्कलन गरी संख्या यकिन भए पश्चात मात्र थप निकासा दिनुपर्ने व्यवस्था छ । दिवा खाजा सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छन :

५२.१ कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधिको पालना अवस्था (दिवा खाजा) : कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१।८२ को क्रियाकलाप सि.नं. २.७.११.१ आधारमा दिवा खाजा मापदण्ड तथा कार्यक्रम सहजीकरण पुस्तिका, २०७६ को मापदण्ड अनुसार हुने गरी विद्यालयले दिवा खाजा खुवाएको देखिने गरी विद्यार्थी हाजिरी र सो अनुसार भरपाई समावेश गरी दिवा खाजा खर्च निकासा गरी अनुगमन समेत गर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले भौचर नं. २८,१२९ र २२१ बाट २१ विद्यालयका ६५७ जना विद्यार्थीहरुको लागी दिवा खाजामा यस वर्ष रु.१८८५०६५।- निकासा गरेको छ । पालिकाले दिवा खाजा निकासा गर्दा विद्यार्थीको सत्यापन गरी निकास गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

५२.२ लेखापरीक्षणको क्रममा नमुना छनौट गरी परीक्षण गरिएका विद्यालयलाई संख्यात्मक विवरण, सत्यापन प्रमाणित, हाजिरी प्रमाणित, विधालय व्यवस्थापन समितिमा प्रमाणितका साथै पालिकाले समेत अनुगमन गरी यकिन गर्नुपर्नेमा नगरेकोले यथार्थ खर्च भएको यकिन गर्न सकिएन । पालिकाले विद्यालयहरुलाई दिवा खाजा निकासा दिदा संख्यात्मक विवरण, सत्यापन प्रमाणित, हाजिरी प्रमाणित, विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा प्रमाणित गराई अनुगमन समेत गरी दिवा खाजा निकासा दिने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

५३ **स्यानिटरी प्याड :**

स्यानिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७६ को दफा ४ मा पालिकाले खरिद गरेको स्यानिटरी प्याड गुणस्तरमा कमी नआउने गरी भण्डारण गर्नुपर्ने, दफा ५ मा स्यानिटरी प्याड त्रैमासिक, चौमासिक वा अर्धवार्षिक रुपमा वितरण गर्न सकिने उल्लेख छ । पालिकाले एस.पि सर्जि ल्याबबाट (भौचर नं.२६४/२०८२।०३।२० मा) ६५११ प्याकेट स्यानिटरी प्याड रु.७४.३३ का दरले रु.५४६८७७.७७ (मु अ कर समेत) मा खरिद गरेकोमा गत विगतको खपतलाई आधार मानी समयमै उचित परिमाणमा खरिद गर्नुपर्नेमा वर्षान्तमा खरिद गरी विद्यालयहरुका प्रधानाध्यापकहरुलाई बुझाएको पेश भएको विवरणबाट देखिन्छ । विद्यालयले स्यानिटरी प्याडको अवस्था स्यानिटरी प्याड व्यवस्थापनका कार्यमा भएका कार्यको अनुगमन प्रतिवेदन स्यानीय तहमा पठाउनु पर्नेमा पठाएको छैन । वितरण गरिएका प्याडहरु सम्बन्धित छात्राहरुले पाए नपाएको तथा सही प्रयोग गरेको सुनिश्चितताको लागि पालिकाबाट अनुगमन नगरेकोले प्याड सदुपयोग र उपलब्धताको सुनिश्चितताको लागि पालिकाबाट उपप्रमुख रहेको अनुगमन समितिले अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश तथा सत्यापन गरेर छात्राको संख्या यकिन गरेर मात्र विद्यालयलाई वितरण गर्नुपर्दछ। बढी मात्रामा स्यानिटरी प्याड किनेर विद्यालय पठाउँदा भण्डारणमा समस्या आई गुणस्तर समेत घट्न जाने हुँदा पालिकाले यसतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

५४ **निशुल्क पाठ्यपुस्तक तर्फ :**

कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१।८२ को क्रियाकलाप नं.२.४.६.२ मा विद्यालयलाई पाठ्यपुस्तक बापतको रकम तेस्रो त्रैमासीक भित्र अनुदान दिने, यसरी अनुदान दिँदा पहिलो पटकमा विद्यार्थी संख्याको ७५ प्रतिशत संख्यालाई मात्र अनुदान दिने र शैक्षिक सत्र २०८१ को विद्यार्थी भर्नाको विवरण, पाठ्यपुस्तक खरिद र वितरण गरेको विवरणका आधारमा यकिन गरी नपुग हुने रकम मात्र थप २५ प्रतिशतबाट अनुदान दिने र विद्यार्थीले शैक्षिक सत्रको सुरुवात मै पूरा सेटमा नयाँ पाठ्यपुस्तक पाए नपाएको अनुगमन गरी उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्ने कार्य पालिकाको हुने व्यवस्था रहेको छ । साथै पालिकाले पाठ्यपुस्तक बापत पहिलो किस्तामा ७५ प्रतिशत र दोश्रो किस्तामा वितरण भर्पाई, हाजिरी प्रमाणित र अनुगमन गरी सत्यापन प्रमाणित गरी थप किस्ता १०० प्रतिशत सम्म निकासा गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ । पाठ्यपुस्तक सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छन :

५४.१ **कक्षा १ देखी १० सम्म :** पालिका अन्तर्गतका २१ विद्यालयहरुलाई निःशुल्क पाठ्यपुस्तक बापतको पहिलो किस्तामा ७५ प्रतिशत रकम अर्थात (गो.भौ.न १०३/२०८१।१२।०१) बाट रु.७२०७१२ चैत्र महिनामा निकासा गरेको पाइयो । उक्त ७५ प्रतिशत रकमले विद्यार्थीहरुलाई पाठ्यपुस्तक पुगे नपुगेको तथा विद्यार्थीले शैक्षिक सत्रमा पाठ्यपुस्तक पाए नपाएको अनुगमन समेत नगरी असार महिनामा थप रु.२४०२३७।- निकासा सहित जम्मा रु.९६०९५०-। अनुदान निकासा गरेकोमा हालसम्म अनुगमन नगरेकोले निकासा भएको रकमको सही सदुपयोग भएको छ भन्न सक्ने अवस्था देखिएन ।

५४.२ **कक्षा ११ र १२ :** यस वर्ष कक्षा ११ र १२ को विद्यार्थीहरुलाई निःशुल्क पाठ्यपुस्तक बापत भौचर नं. २४/२०८१।०८।१३ बाट पहिलो किस्तामा ७५ प्रतिशत अर्थात रु.५९५७८।- निकासा दिएको र थप २५ प्रतिशत नपुग पाठ्यपुस्तक भौचर नं. २०६/२०८२।०२।३० बाट रु.९३६५।– गरी जम्मा रु.६८९४३।– निकासा भएको विवरणबाट देखिन्छ । पालिकाले नयाँ शैक्षिक सत्रमा भएको भर्नाको विवरण, निकासामा सत्यापन प्रमाणित, बैशाख/जेठ महिनाको हाजिरी, निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदानको एकीकृत अभिलेख तयार गरेर प्रमाणित र अभिलेखीकरण तथा अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरी पाठ्यपुस्तक उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्नुपर्नेमा गरेको देखिएन । पालिकाले कार्यविधिमा उल्लिखित व्यहोराको पालना गरेर मात्र पाठ्य पुस्तक बापत निकासा गर्नुपर्दछ ।

५५ शिक्षा तर्फ :

५५.१ **शिक्षकको अभिलेख :** कार्यक्रम कार्यान्वियन कार्यविधि २०८१/८२ को क्रियाकलाप १.१.३.३ र १.१.३.४ मा पालिकाले तलव भत्ता अनुदान निकासा गर्दा पालना गर्नुपर्ने क्रियाकलाप उल्लेख गरेको, शिक्षा सेवा आयोगबाट नियुक्ती वा बढुवाको लागी सिफारीस भई आएका शिक्षकलाई नियुक्त गर्ने, सामुदायिक तथा सरकारी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको नोकरी तथा अन्य विवरण अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने, पालिकाले शिक्षकको दरबन्दी अभिलेख, काजमा आएका, काजमा गएका, सरुवा भई आएका तथा गएका, सेवानिबृत भएका, बिदामा रहेका, नयाँ नियुक्त भएका, राहत कोटा र दरबन्दीमा कार्यरत, शिक्षक सम्बन्धी विवरण, मृतक र अवकाशको विवरण आदिको बारेमा नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिमको अभिलेख पुर्ण रुपमा तयार गरेको देखिएन। विद्यालय स्तरमा संचालन हुने कार्यक्रम कार्यान्वियन कार्यविधि २०८१।८२ अनुसार स्थानीय तहले हाल कार्यरत शिक्षकको तलब भत्ता सम्बन्धी विवरण खर्च लेख्नुपर्ने र विद्यालयबाट प्राप्त माग विवरण अनुसार श्रोत केन्द्रहरुले त्रैमासीक तलव विवरण तयार गरी निकासा विवरण तयार गर्नुपर्ने र सोही अनुसार निकासा दिनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले कार्यक्रम कार्यान्वियन कार्यविधिको व्यवस्था अनुसारका उक्त अभिलेखहरु पूर्ण रुपमा अद्यावधिक नभएकाले विद्यालयहरुलाई निकासा भएको शिक्षकहरुको तलब, पाठ्यपुस्तक, छात्रवृत्ति लगायत अन्य निकासाको यथार्थता विश्लेषण गर्न सकिएन । अत:पालिकाले कार्यविधिमा भएको व्यवस्थाको पूर्ण रुपमा पालना गर्नुपर्दछ ।

५५.२ **विद्यालयगत निकासा रजिष्ट्रर :** "कार्यक्रम कार्यान्वियन कार्यविधि, २०८१।८२" मा उल्लिखित कार्यक्रम कार्यान्वियन प्रकृया र प्रगति सूचक भिडान हुने गरी विद्यालयगत निकासा रजिष्ट्रर राखी निकासा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ । पालिकाले निकासा रजिष्ट्रर र प्रगति सूचक अद्यावधिक गरेर राखेको छैन । विद्यालयलाई वास्तविक रुपमा निकासा दिनुपर्ने र भुक्तानी दिएको रकम बारे यथार्थ विवरण प्राप्त गर्न कठिन हुने भएकाले विद्यालयगत निकासा रजिष्ट्रर खाता अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ ।

५५.३ **शिक्षक विद्यार्थी अनुपात :** स्थानीय तह अन्तर्गत सामुदायिक विद्यालयहरुमा दरबन्दी अनुसार शिक्षकको पदपूर्ति भइ नियमित पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ । पालिकाबाट उपलव्ध विवरण अनुसार २१ विद्यालयहरु संचालनमा रहेकोमा शिक्षक दरबन्दी बाल विकास केन्द्र बाहेक १३८ रहेकोमा १३८ कार्यरत रहेको देखियो । पालिकाले पेश गरेको IEMIS अभिलेख अनुसार कूल विद्यार्थी संख्या १६०० रही शिक्षक विद्यार्थी अनुपात १:१० देखिएकोले पालिकाले सत्यापन समेत नगरी विधार्थीको विवरण राखेकाले यकिन गर्न सकिएन । पालिकाले कार्यक्रम कार्यान्वियन कार्यविधिमा तोकिए बमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात कायम हुनुपर्दछ ।

सि.नं.	विद्यालयको नाम र ठेगाना	शिक्षक		विद्यार्थीको संख्या कक्षा १-१२ सम्म	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	
		दरबन्दी	निजी		दरबन्दी	निजी
१	जनसहयोग भद्रनारायण आ वि	३	-	१६	१:०५	-
२	सरस्वती आ वि	१	-	१	१:०१	-
३	खोरथापे आ वि	२	-	७	१:०४	-
४	दामगाडे मा वि	१२	१	८६	१:०७	१:०७
५	देउराली आ वि , ०२	२	-	७	१:०४	-
६	शिबालय आ वि	६	१	९५	१:१६	१:१४
७	राम्चेदेवी आ वि	४	-	२१	१:०५	-
८	महेन्द्र जनसहयोग आ वि	६	-	४५	१:०८	-
९	चण्डीडाँडा मा वि	१६	१	१४२	१:०९	१:०८
१०	कालभैरव मा वि	१६	१	९५	१:०६	१:०६
११	जनआदर्श मा वि	१५	१	१४५	१:१०	१:०९
१२	खहरे आ वि	३	-	१६	१:०५	-
१३	देउराली आ वि , ०३	३	-	१२	१:०४	-
१४	पिपलस्वाराँ आ वि	४	-	९	१:०२	-
१५	शितला आ वि	९	१	२८	१:०३	१:०३
१६	जनप्रिय मा वि	१६	१	१०१	१:०६	१:०९
१७	सिद्धार्थ मा वि	२१	२	६५५	१:३१	१:२८
१८	शारदा रमणीय डाँडा आ वि	४	-	१४	१:०४	-
१९	बाराही आ वि	२	-	४	१:०२	-
२०	मैदान मा वि	१४	१	९०	१:०६	-
२१	भगवती आ वि	२	-	११	१:०६	-
	जम्मा	**१६१**	**१०**	**१६००**	**१:१०**	**१:१०**

५५.४ **शैक्षिक गुणस्तर :** सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधारको नीति तथा कार्यक्रम, २०७५ अनुसार सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्दा स्थानीय सरकारको अग्रणी भूमिका हुने व्यवस्था अनुरुप सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार मार्फत नागरीकको छनौटको विद्यालयको रुपमा विकास गरी समाजमा सामुदायिक विद्यालयको ख्याती स्थापित गर्न स्थानीय तहले बाल विकास केन्द्रहरूको पुनर्वितरण तथा सञ्चालनमा सुधार, पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्रीमा समसामयिक सुधार, प्रधानाध्यापकहरूको व्यवस्थापकीय एवम् नेतृत्व क्षमता बढाउने, शिक्षक छनौट प्रक्रियामा सुधार, शिक्षक तालिम तथा पेसागत विकासलाई सुदृढीकरण, शिक्षक प्रसंशा तथा प्रोत्साहनको व्यवस्था गरी उत्प्रेरणा अभिवृद्धि, शिक्षकको वृत्ति विकास प्रणालीमा परिवर्तन, विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रणालीमा सुधार, विद्यालय र नागरिक बीच सुमधुर सम्बन्ध, सहयोग र सहकार्य तथा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षामा सुधार जस्ता कुराहरुलाई समेटि शैक्षिक गुणस्तर मापन मापदण्ड तयार गरी लागु गर्नुपर्नेमा सो सम्बन्धी कुनै पनि कार्य गरेको देखिएन । साथै यसमा सुधारका लागि पालिकाको ध्यान जानुपर्दछ । सामुदायिक विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर स्थितिको नियमित रुपमा अनुगमन गरी सो को एक प्रति प्रतिवेदन शिक्षा तथा मानवस्रोत केन्द्र पठाउने र सोको कार्यान्वियन गरी विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्नेपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आ.व.२०८१।८२ मा विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तरको अनुगमन गरेको प्रतिवेदन कार्यालयसँग देखिएन । पालिकाले आफ्नो अन्तर्गतका विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर सुधारतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । पालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुको २०८१ को एस.ई.ई परीक्षामा सामुदायिकबाट १८१ र संस्थागतबाट १७ गरी जम्मा १९८ विद्यार्थी सहभागी भएकोमा नतिजाका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको तुलना देहाय बमोजिम रहेको छ :

सि.नं.	जिपिए	विद्यार्थी	उत्तीर्ण विद्यार्थी संख्या		उत्तीर्ण प्रतिशत		जम्मा
			संस्थागत	सामुदायिक	संस्थागत	सामुदायिक	
१	३.६१-४.००	०	०	०	६९.६२	८८.२४	७१.२१
२	३.२१-३.६०	४१	२	३९			
३	२.८-३.२	६२	१०	५२			
४	२.४-२.८	२७	३	२४			
५	२.०-२.४	०	०	०			
	पास	१४१	१५	१२६			
६	NG	५७	२	५५			
	जम्मा	**१९८**	**१७**	**१८१**	**६९.६२**	**८८.२४**	**७१.२१**

तालिका अनुसार ३.६१-४.०० जिपिए ल्याउने विद्यार्थी सामुदायिक र संस्थागतमा रहेको छैन । साथै ३.२१-३.६० जिपिए ल्याउने विद्यार्थीमध्ये ३९ जना सामुदायिक विद्यालयबाट र २ संस्थागत विद्यालय उत्तीर्ण भएको देखिन्छ । यसरी सामुदायिक विद्यालयबाट ७६ प्रतिशत नन ग्रेडेड र संस्थागत तर्फ १३ प्रतिशत विद्यार्थी नन ग्रेड भएका देखिन्छन । यसरी पालिकाले सामुदायिक विद्यालयको ८८.२४ प्रतिशत मात्र रहेको पास प्रतिशत सुधार गरी गुणस्तर वृद्वी गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

५५.५ **कक्षा ८ को परीक्षा संचालन शुल्क :** कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१।८२ को क्रियाकलाप नं १५.१ मा कक्षा ८ को परीक्षा संचालन तथा प्रमाणीकरण एंवम् विद्यार्थी मूल्याङ्कनका गर्न पालिकाले कक्षा ८ को परीक्षा सञ्चालन तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६ बमोजिम ढाँचामा परीक्षाको ढाँचाको परिधि भित्र रही परीक्षाको स्तरीयता, प्रमाणीकरण र एकरुपता कायम हुने गरी परीक्षा संचालन गराउने र परीक्षा संचालन गर्दा संस्थागत विद्यालयबाट विद्यार्थीसँग प्रति विद्यार्थी न्यूनतम रु.२७५ का दरले शुल्क लिई अभिलेख व्यवस्थापन तथा विद्यार्थीलाई प्रमाणपत्र वितरण गर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष ३ वटा संस्थागत विद्यालयका ४७ जना विद्यार्थीहरुको कक्षा ८ को परीक्षा शुल्क बापत रु.१२९२५।- सङ्कलन गरेको विवरण पेश गरेको छ । यसरी संस्थागत विद्यालयको दर्ता, नवीकरण, कक्षा अपग्रेड लगायतका विषयमा समेत यकिन गरी अभिलेख व्यवस्थित गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

५५.६ **प्रति विद्यार्थी लागत :** पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्रति विद्यार्थी लागत देहाय बमोजिम रहे को छ।

रु. हजारमा			
बजेट	**खर्च**	**विद्यार्थी संख्या**	**प्रति विद्यार्थी लागत**
१३१५९०	११६४६७	१९२१	६०.६२८

पालिकाको सामुदायिक विद्यालय तर्फको प्रति विद्यार्थी लागत रु.६०६२८।- रहेको छ । पालिकाले शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गरी लागत अनुसारको प्रतिफल प्राप्त गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

५५.७ **बुककर्नर र प्रति विद्यार्थी लागत :** कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१/८२ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.५० मा प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा १-५ सम्म प्रति विद्यार्थी रु.१५०, ६-१० सम्म रु.२०० र ११-१२ सम्म प्रति विद्यार्थी रु.२५० का दरले बुककर्नर दिनसक्ने र सो रकमबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णय बमोजिम रकमको परिधि भित्र रहेर विद्यालय सुधार योजना कार्यान्वयन शैक्षिक सामाग्री व्यवस्थापन, मर्मत संभार, सोलार, ल्याव, फर्निचर जस्ता विषयमा खर्च गर्नसक्ने व्यवस्था छ । बाल कक्षामा शिक्षण सिकाई सामाग्री डिजिटल सिकाई सामाग्रीका लागि प्रति विद्यार्थी रु.५०० अनुदान दिने व्यवस्था छ । पालिकाले २१ विद्यालय र ६ वटा बालविकास केन्द्रका २२१ विद्यार्थीलाई रु.११०५००।-, १ कक्षामा भर्ना भएका विद्यार्थी १०० जनाको

रु.१००००।-, १-५ कक्षाका जम्मा ५३६ को रु.८०४००।-, ६-८ सम्म सिकाई सामाग्री व्यवस्थापनमा ४७२ जनाको रु.९४४००।-, ९-१० कक्षाको ३२५ जनाको रु.६५०००।- र ११/१२ का २६७ जनाको रु.६६७५०।- गरी जम्मा रु.४२७०५०।- निकासा गरेको उक्त रकम निर्देशिकाले तोके बमोजिम सत्यापन प्रमाणित नगरी निकासा गरेकाले यथार्थ अवस्था यकिन गर्न सकिएन । पालिकाले विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको मात्र सत्यापन प्रमाणित गरेको आधारमा मात्र निकासा गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिकामा भएको व्यवस्था बमोजिम क्रियाकलाप तथा सामाग्रीमा खर्च गरेको रु.४२७०५०।- बिल भरपाई तथा सामाग्री दाखिला गरी विद्यार्थी सत्यापन प्रमाणित र अनुगमन समेत गरेर विद्यार्थी संख्या यकिन र प्रमाण पेश गरी निकासा उचित उपभोग गराउनुपर्दछ ।

५५.८ **अंग्रेजी र गणित विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान :** कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१/८२ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.४० मा माध्यमिक तह कक्षा ९ र १० र क्रियाकलाप नं. २.७.१३.४१ मा आधारभूत तह कक्षा ६ र ८ मा अंग्रेजी र गणित विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान अन्तर्गत शिक्षण सिकाई अनुदान व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७७ तथा दरबन्दी मिलानको प्रतिवेदन अनुरुप कुनै पनि दरबन्दी वा राहत अनुदान भएका गणित, अंग्रेजी र विज्ञान विषय शिक्षक व्यवस्थापनका लागी शुन्य दरबन्दी भएका आधारभूत तह (६-८) लाई न्युनतम १ प्रति शिक्षक र मावि तह (९-१०) १ शिक्षकलाई १२ महिनाको शिक्षकको अनुदान निकासा शिक्षक भर्ना भएपछि उपलब्ध गराउने उल्लेख छ । पालिकाले विभिन्न विद्यालयलाई कार्यविधि बमोजिम मावि तहको २ जना शिक्षकलाई १२ महिनाको तलब रु.१०१६४९७।- र निमावि तहको १ जना शिक्षकको तलब रु.४२७१९२।- गरी जम्मा रु.१४४३६८९।- निकासा गरेकोमा शिक्षकको नियुक्ति तथा म्याद थपको विवरण उपलब्ध गराएको छैन । पालिकाले यस्तो तलब निकासा गर्दा विद्यालयबाट नियुक्ति तथा म्याद थपको पत्र पेश भएपछि मात्र अनुदान निकासा गर्नुपर्दछ ।

५५.९ **आर्थिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन :**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१५,०००**

सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१५,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौंट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **१०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ५५.९ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

५५.१० **अनुगमन मापदण्ड :** "कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१।८२" अनुसार सामुदायिक विद्यालयलाई निकासा दिएकोमा अनुदान रकम विद्यालयले तोकिएको कार्यमा खर्च भए नभएको सम्बन्धमा पालिकाले अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले सामुदायिक विद्यालय अनुगमन गर्न मापदण्ड तयार गरेको पाइएन। पालिकाले कार्यान्वयन पुस्तिका अनुसार शैक्षिक अवस्था सुधारमा निकासा खर्च उपयोग भएको सुनिश्चितता हुने अनुगमन मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन पर्दछ।

५६ **पारिश्रमिक कर छुट :**

आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७ मा प्राकृतिक व्यक्तिले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको आयमा छुट पाउने रकम कट्टा गरी बाँकी रकममा पारिश्रमिक कर लाग्ने व्यवस्था छ । पालिकाले निम्न कर्मचारीको पारिश्रमिक आयमा लाग्ने कर कट्टा नगरेको रु.६४३९.० रकम असुल गरी सम्बन्धित खातामा दाखिला गर्नुपर्दछ ।

क्र.स.	पद	नाम थर	भत्ता रकम रु.	कैफियत
१	सिअहेव छैठौं	विष्णु प्रसाद खड्का	६४३९.०	
	जम्मा		६४३९.०	

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१,६३३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **८,९६८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **७,३७१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **६,०६४** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **१६,३९५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **३३५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **७६०** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-११** को निर्णयले रू **२,५८३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	६,४३९

५७ **स्वास्थ्य तर्फ :**

स्थानीय तहमा स्वास्थ्य तर्फको सशर्त अनुदान कार्यान्वयन हुने कार्यक्रमसँग सम्बन्धित कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका अनुसार हुनेगरी स्वास्थ्य तर्फ विभिन्न कार्यक्रममा खर्च गरेको देखिन्छ । स्वास्थ्य तर्फ कार्यक्रम रहेकोमा सबै कार्यक्रम संचालन भएको छ । तलबी प्रतिवेदन बेगर तलब भत्ता खर्च, किशोर किशोरी स्वास्थ्य, पोषण विशेष, डेँगु नियन्त्रण, मातृ तथा नवजात शिशु कार्यक्रम, स्वयम् सेविका प्रोत्साहन, मृगौला प्रत्यारोपण, औषधि खरिद, क्षयरोग नियन्त्रण, आधारभूत स्वास्थ्य सेवाका लागि औषधि खरिद लगायतका कार्यक्रम संचालन गरेको छ । कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकाको नम्स अनुसार कार्यक्रम संचालन गरेको विवरण पेश गरेपनि कार्यक्रमसँग असम्बन्धित पदाधिकारीहरुलाई समेत अनुगमन भत्ता र अन्य उपस्थित भत्ता प्रदान गरेको देखिन्छ । एकै किसिमका कार्यक्रममा एकै ब्यानर राखी विभिन्न कार्यक्रमको फरक फरक व्यानर खर्च लिएको, विविध खर्चमा आवश्यक अनावश्यक आंकलन नगरेको कारण यथार्थ खर्चको अवस्था आंकलन गर्न सकिएन । पालिकाले कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकाका नम्स अनुसार कार्य संचालन गर्नुपर्दछ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्न लिखित रहेका छन,

५७.१ **औषधि खरिद :** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा पच्चिस लाख रुपैयाँसम्मको औषधिजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचारपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । उपभोक्तालाई सहज सेवा, औषधि तथा सामानको पहिचान, सोको छनौट र प्रक्षेपण तथा खरिद र जिन्सी व्यवस्थापन समेत विषय समेटेर तिनै तहले कार्यान्वयन गर्न सक्ने गरी संघीय स्वास्थ्य सेवा विभाग, आपूर्ति व्यवस्था महाशाखाले औषधिजन्य

मालसामान खरिद तथा आपूर्ति व्यवस्थापन सहजीकरण पुस्तिका, २०७४ जारी गरेको छ । यस वर्ष आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधि खरिद तर्फ पालिकाको स्रोतबाट रु.४४५१०० विनियोजन गरी रु.१६६८४० (सर्जिकल सामाग्री खरिद) र संघीय सशर्त तर्फ रु.१५६४०९५ विनियोजन गरी रु.१२६७३५३ समेत कुल रु.२००९१९५ विनियोजन गरी रु.१४३४१९३ बजेट खर्च भएको छ । पालिकाले विनियोजित रकमको विभिन्न भौचरहरुबाट खरिद कार्य सम्पन्न गरेको छ । पालिकाले कम्पनीले प्रकाशित मूल्यसूची अनुसार खरिद गरेको छ । औषधि खरिद गर्दा स्वास्थ्य मन्त्रालय, औषधि व्यवस्था विभाग तथा विश्व स्वास्थ्य संगठन र आयुर्वेद विभागले निर्धारण गरेका गुणस्तरका मापदण्ड आवश्यक हुने व्यहोरालाई समावेश गरी आवश्यक औषधि, मेडिकल उपकरण तथा औषधि प्रतिस्पर्धात्मक तवरले खरिद गर्नुपर्दछ । पालिकाले आकस्मिक अवस्थामा खरिद गर्न सकिने प्रावधान राखी कानून अनुसार नहुने गरी सशर्त र पालिकाबाट छुट्टा छुट्टै बजेट राखी टुक्रा पारेर खरिद गर्नु नियमसम्मत देखिएन । खरिद ऐनको प्रावधान वमोजिम प्रतिष्पर्धात्मक तवरले खरिद गर्नुपर्दछ ।

स्रोत	**गो.भौ/मिति**	**आइटम संख्या**	**बजेट**	**खर्च**	**व्यवसायी**	**भुक्तानी**
गाउँपालिका	३६३।२०८२।०१।०७	५ (औषधि)	३४५१००	१३२९३७.५०	क्यान्डेला मेडि कन्सर्न काठमाडौं	१३२९३७.५०
	६१०।२०८२।०३।२०	१ (ल्याब सामाग्री)	१०००००	३३९०२	प्रियान्च सर्जिकल हाउस, कास्की	३३४०१
संघीय सशर्त	१२७।२०८२।०१।०७ २९१।२०८२।०१।०७	८० (औषधि)	१२७१०००	१०४७१५८	क्यान्डेला मेडि कन्सर्न काठमाडौं	१०४७१५८
	२६६।२०८२।०३।२०	१ (औषधि)		५१००	माछापुच्छ्रे मेडिसिन सप्लायर्स, कास्की	५०२३
	२८५।२०८२।०३।२३	३ (औजार तथा उपकरण)	३०८१०	३०८१०	समिक्षा सर्जिकल सप्लायर्स, कास्की	३०४०१
	११७।२०८१।१२।१९ २८५।२०८२।०३।२३	१० (विभिन्न सर्जिकल सामानहरु)	९२२८५	९२२८५	माछापुच्छ्रे सर्जिकल हाउस, कास्की	९०९२१
	२६६।२०८२।०३।२०	१ (डेंगु किट)	१०००००	२२०००	प्रियान्च सर्जिकल हाउस, कास्की	२१६७०
	२८५।२०८२।०३।२३	२ (औजार तथा उपकरण)	७००००	५३०८७.४०	प्रियान्च सर्जिकल हाउस, कास्की	५२३८२
जम्मा			**२००९१९५**	**१४३४१९२.५०**		**१४१३८९३.५०**

पालिकाले औषधि खरिद गर्दा आवश्यकता पहिचान गरेको छैन भने पुल सिस्टमको आधारमा आपूर्ति समेत गरेको देखिएन । आपूर्ति हुने औषधि तथा औषधिजन्य सामाग्रीमा प्रयोग र मौज्दात समेत यकिन भएन । अत: पालिकाले औषधि खरिद, उपयोग र मौज्दातको अवस्था यकिन गरी औषधि खरिदलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ । व्याच नं, उत्पादन मिति, म्याद समाप्त मिति र निशुल्क वितरणको छाप बिना औषधि खरिद प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा पुनर्जागरण महाशाखाको कार्यक्रम निर्देशिका बमोजिम कार्यालयले खरिद गरेका औषधिमा ब्याच नं. तथा कम्तीमा १८ महिना म्याद भएका हुनुपर्ने उल्लेख छ । तर पालिकाले यसवर्ष खरिद गरेका अधिकांश औषधिको ब्याच नं, उत्पादन मिति र अवधि नभएकाले यकिन गर्न सकिएन । पालिकाले खरिद गरेको औषधि गुणस्तरीय रहेको मान्न सकिएन । पालिकाले म्याद नाघेका/ननाघेका यकिन गर्ने आधार भएन । नमुना छनौटका आधारमा गरिएको परिक्षणमा कुनैपनि खरिदमा ब्याच नं, उत्पादन

मिति र अवधि उल्लेख नभएको, निशुल्क वितरण गर्ने भन्ने छाप नलगाईएको (अंग्रेजीमा भएको), टुक्रा टुक्रा पारी खरिद गरिएको देखिन्छ । पालिकाले निर्देशिका बमोजिम औषधि व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

५७.२ **औषधि तथा औषधिजन्य उपकरणको मौज्दात व्यवस्थापन :** औषधिजन्य मालसामान खरिद तथा आपूर्ति व्यवस्थापन सहजीकरण पुस्तिका, २०७४ को परिच्छेद २ मा आपूर्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था गुणस्तर, वितरण, भण्डारण, अभिलेख तथा प्रतिवेदन र विद्युतीय आपूर्ति व्यवस्थापन सुचना प्रणाली प्रयोग, स्वास्थ्य सामाग्रीको विवेकपूर्ण उपयोग लगायत विषय समावेश रहेको छ । पालिकाको स्वास्थ्य माहाशाखामा रहेको जिन्सी अभिलेख अनुसार ६ आइटमको मौज्दात र वितरण अवस्था निम्नानुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	औषधिको नाम	२०८०।८१				२०८१।८२		
		अ.ल्या.	आम्दानी	खर्च	बाँकी	आम्दानी	खर्च	बाँकी
१	Amoxycillin 500mg Cap	८१९००	४५९००	५४०००	७३०००	२४५००	५७३००	४१०००
२	Paracetamol 500mg Tab	११९५५०	६९६५०	८४०००	१०५२००	७१०५०	१६७७००	८५५०
३	Ciprofloxacin 500mg Tab	९०००	४७५०	१००००	३७५०	३०००	५७००	१०५०
४	Cetirizine 10mg Tab	३५७३८	३६२५०	२८८००	४३१८८	७१९५०	१००४००	१४७३८
५	Ranitidine 150mg Tab	२३८७७५	७७४००	१३२७८४	१८३३९१	५८२००	७७१००	१६४४९१

पालिका प्राप्त विवरण अनुसार अघिल्लो वर्षको अल्या ल्याएको आम्दानी देखिदैन । Amoxiclin 500mg, Paracetamol 500mg, Cetirizin 10mg लगायत सबैमा आम्दानी भन्दा खर्च बढी गरेको देखिन्छ । आ.व. २०८०।८१ को बाँकी आ.व. २०८१।८२ मा अल्या ल्याएको विवरण प्राप्त नभएको हुँदा विश्लेषण गर्न सकिएन । विद्युतीय आपूर्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको प्रयोग पूर्ण रुपमा लागु नभएकोले पालिकाको स्वास्थ्य शाखाको मौज्दात प्रतिवेदन प्रणालीमा हस्तान्तरण भएको परिमाणसँग मातहतका स्वास्थ्य संस्थामा शाखागत तथा संस्थागत खर्च तथा मौज्दात भिडान हुने अवस्था रहेको छैन । सहजीकरण पुस्तिकामा उल्लिखित भए अनुसार गुणस्तरीय औषधि तथा औषधिजन्य मालसामान खरिद, आपूर्ति र जिन्सी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । तसर्थ पालिकाले अवस्था यकिन गरेरमात्र खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

५७.३ **औषधिको म्याद र मौज्दात :** प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा पुनर्जागरण महाशाखाको कार्यक्रम निर्देशिका बमोजिम कार्यालयले खरिद गरेका औषधिमा ब्याच नं. तथा कम्तीमा १८ महिना म्याद भएका हुनुपर्ने उल्लेख छ। यसरी खरिद गरिएका जसका केही उदाहरणहरु निम्नानुसारका रहेका छन्।

सि न	औषधिकोनाम	म्याद समाप्त हुने मिति	मौज्दात
1	Tab Paracetamol 500mg	Aug 2025	३०००
2	Tab Amoxycillin 250mg	Dec 2025	१२००
3	Tab Cetirizine 10mg	Aug 2025	९०००
5	Tab Vitamin B Complex	Sep 2025	१५३००
6	Tab Calcium+Vitamin D3	Jan 2027	१३४००

अतः तोकिए अनुसार औषधि खरिद कारबाही गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

५७.४ **पालिकामा देखिएका प्रमुख स्वास्थ्य समस्याहरु :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११(२)(झ)(१) मा आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा नियमन गर्नु स्थानीय तहको

काम, कर्तव्य र अधिकार रहने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले तयार पारेको तथ्याङ्क अनुसार यसवर्ष देखा परेका प्रमुख ५ स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्याहरु देहाय अनुसार रहेका छन् ।

Details	Total cases	Percentage	Rank
Gastritis(APD)	१४३६	१०.९७	१
General examination	७५७	५.७८	२
Headache	७१६	५.४७	३
URTI	६९७	५.३२	४
Rhinitis	५४८	४.१८	५

तसर्थ पालिकाले औषधि तथा स्वास्थ्य उपकरणहरु खरिद गर्दा सोही समस्याहरुलाई समाधान गर्ने गरी प्राथमिकताको आधारमा खरिद गर्नुपर्दछ ।

५८ **कन्टिन्जेन्सी खर्च :**

निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १०(७) सँग सम्बन्धित व्यवस्था सोही नियमावलीको अनुसूची १ मा तोकिएको छ । उक्त अनुसूचीमा निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा वर्कचार्ज स्टाफ खर्च २ प्रतिशत र सानातिना अन्य खर्च २ प्रतिशत गरी ४ प्रतिशत कन्टिन्जेन्सी बापत थप गर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले कन्टिन्जेन्सी खर्च तर्फ मस्टरोलबाट काम गरेको उल्लेख गरी रु.2519000 मर्मत तथा इन्धनमा रु.४१२००० कार्यलय सञ्चालन तथा अनुगमनमा रु.१२४४००० र अन्य रु.८६३००० समेत यस वर्ष रु.२५१९००० कन्टिन्जेन्सी खर्च गरेको छ । पालिकाले कन्टिन्जेन्सीबाट खर्च लेखेकोमा ज्याला कुन शीर्षक दिएको हो सो कार्यको लागि सुपरभाइजरहरू नियुक्त गरी निजहरूलाई पारिश्रमिक बापत उक्त रकम खर्च लेखेकोमा निजहरूले सम्पादन गरेको कामको परिमाण देखिने अभिलेख राख्ने गरेको पाइएन । सो को अतिरिक्त निजहरूले सम्पादन गर्नुपर्ने र गरेको कामको विवरण स्पष्ट राख्नुपर्दछ ।

रु हजारमा

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	लागत अनुमान	कन्टेन्जेन्सी खर्च		कन्टेन्जेन्सी खर्च शीर्षकगत			
			गतवर्षसम्मको	चालुवर्षको	मस्टरोल	मर्मत इन्धन	कार्यलय सन्चालन अनुगमन	अन्य सुचना
१	गाउँपालिका पुंजिगत	११००	४५५.६०	१०८८.९		११	४१८.१	६५९.८
2	संघ समपुरक	५००	१४५.८	४५५.७			३००.५	१५५.२
3	संघ विशेष	२००	६३९.४०	१८८		१०४.०९	३६.४	४७.५
4	प्रदेश समपुरक	०	१२८.१	०				
5	प्रदेश विशेष	०		०				
6	सशर्त पुंजिगत	४०	८६.८	३२.८			३२.८	
7	अन्तर सरकारी -अस्पताल_	७००	२५८.३	६९७.३		२९७.३	४००	
8	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार	६०		५६.५			५६.५	
	जम्मा	२६००	१७१४	२५१९.२		४१२३.९	१२४४.३	**८६३**

सार्वजनिक खरिदमा कन्टिन्जेन्सी रकम खर्चलाई व्यवस्थित गर्ने निर्देशिका, २०७४ अनुसार कन्टिन्जेन्सीबाट भएको खर्च ठेक्का एवं योजना अनुसार नापी किताबमा उल्लेख गर्नु पर्नेमा गरेको देखिएन । योजना वा ठेक्का प्याकेज अनुसार कन्टिन्जेन्सी खर्च छुट्याई नापी किताबमा प्रविष्टि गर्नुपर्छ । कन्टिन्जेन्सी खर्चको लागत अनुमान रु.२६००००० रहेकोमा गतवर्षको खर्च रु.१७१४००० मा वृद्धि भई

रु.२५१९२०० खर्च गरेको छ ।

महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले २०७४ सालमा जारी गरेको एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ अनुसार विभिन्न खर्च संकेत नम्बरबाट खर्च लेखाङ्कन गर्नुपर्ने रकमहरू जस्तै मर्मत संभार, स्टेशनरी छपाइ, सूचना प्रकाशन, इन्धन, दैनिक भत्ता जस्ता कार्यमा रु.२५१९००० समेत सार्वजनिक निर्माण शीर्षकबाट खर्च लेखेको देखिएको छ । जुन उक्त खर्चको संकेत तथा वर्गीकरण अनुसार मेल खाने देखिँदैन ।

कन्टिन्जेन्सी रकमको सीमा सबै निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा वर्कचार्ज स्टाफ खर्च २ प्रतिशत र सानातिना अन्य खर्च २ प्रतिशत गरी ४ प्रतिशत कन्टिन्जेन्सी बापत थप गर्ने व्यवस्था गरेको छ । वर्कचार्ज स्टाफ खर्च र र सानातिना अन्य खर्चका प्रकृतिका आधारमा निश्चित रकमको लागत अनुमान तयार गर्दा मात्र उक्त प्रतिशत कायम गरी बढी मूल्यको लागत अनुमान तयार गर्दा यस्तो प्रतिशतमा पुनरावलोकन गर्नुपर्दछ ।

कन्टिन्जेन्सी रकमबाट, कार्यालय मालसामान, इन्धन, विविध लगायतका चालू खर्च शीर्षकका खर्चहरू समेतलाई पुँजीगत बजेट शीर्षक तर्फ समावेश गरी खर्च गरेकोले सार्वजनिक खरिदमा कन्टिन्जेन्सी रकम खर्चलाई व्यवस्थित गर्ने निर्देशिका, २०७४ ले उल्लेख गरे बमोजिम अन्य सानातिना खर्च छुट्याएर मात्र कन्टिन्जेन्सी रकम खर्च भएको यकिन गर्ने विवरण समेत तयार गर्नुपर्दछ ।

५९ **क्रमागत योजना अभिलेख र कार्यान्वयन स्थिति :**

सार्वजनिक निकायले हरेक योजनाको म.ले.प. बाट स्वीकृत फारमका आधारमा अभिलेख व्यवस्थित गरी राख्नुपर्दछ । कार्यालयले यस आर्थिक वर्षमा सञ्चालन गरेका केही योजनाहरु गत विगतमा केही भुक्तानी भएका र केही अधुरा समेत रहेका छन । एकैपल्ट नगरी क्रमागत रुपमा गर्ने भएकोले सम्बन्धित आर्थिक वर्षसम्म कुन अबस्थासम्म कार्य भयो सो को अभिलेख नराख्नाले पुन:क्रमागत बजेटमार्फत योजना सञ्चालन गर्दा पहिले भुक्तानी भएका परिमाण दोहोरिन सक्ने सम्भावना देखिन्छ । परिमाण सहितको क्रमागत योजनागत अभिलेख नराखिँदा दोहोरो भुक्तानी हुने, बढि परिमाणको ओभरल्याप भुक्तानी हुने जोखिम देखिन्छ । कार्यालयले तर्जुमा गरेको योजना कार्यान्वयन, सम्झौता तथा कार्यान्वयन नभएका योजना, भुक्तानी गर्न बाँकी रनिङ बिल लगायतको विवरण अद्यावधिक राखी तथा यकिन गरी अभिलेख व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । कार्यालयले यस वर्ष निर्माण कार्यको मलेपफान ५०१ देखी ५१४ सम्मका फारमहरु व्यवस्थापन गरेर नराखेका कारण यथार्थ अवस्था यकिन गर्न सकिएन । निर्माण कार्यको अभिलेख व्यवस्थित गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

६० **पुँजीगत खर्चको अवस्था :**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ९ अनुसार सार्वजनिक निकायले कुनै खरिद गर्नुपर्दा भएसम्म खुल्ला रूपमा बोलपत्र माग गरी खरिद गर्नुपर्नेमा यो वर्ष ६ शीर्षकबाट रु.१२०४२६१४० खर्च गरेकोमा रु.९३७८६०९० बोलपत्रबाट खरिद गरेको छ । कुल खरिदमध्ये सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट रु.३७८५०००, सोझै रु.९४३६७१०, अमानतबाट रु.२१०००, गैर सरकारी संस्थाबाट रु.१३८००० र उपभोक्ता समितिबाट रु.१३२९४१७० को खरिद गरेको छ । सोझै, अमानत तथा उपभोक्ता समितिबाट खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धा नहुने हुँदा सार्वजनिक खरिदलाई प्रतिस्पर्धी एवं मितव्ययी हुने गरी खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।

क्र. सं.	उपशीर्षकको नाम	संख्या	खरिद विधि	खर्च रकम
१	फेदीखोला गा . पा . का सबै पुँजीगत खर्चहरु	१३	खुला बोलपत्र	९३७८६.०९
२	फेदीखोला गा . पा . का सबै पुँजीगत खर्चहरु	५	सिलबन्दी दरभाउपत्र	३७८५.३१
३	फेदीखोला गा . पा . का सबै पुँजीगत खर्चहरु	९	सोझै	९४३५.७१
४	फेदीखोला गा . पा . का सबै पुँजीगत खर्चहरु	१	अमानत	२१
५	फेदीखोला गा . पा . का सबै पुँजीगत खर्चहरु	६८	उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदाय	१३२९४.१७
६	फेदीखोला गा . पा . का सबै पुँजीगत खर्चहरु	१	गैर सरकारी संस्था	१०३.८६
			जम्मा	**१२०४२६.१४**

६१ **म्याद थप :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ मा व्यवसायी वा आपूर्तिकर्ताले कारण सहित खरिद सम्झौताको थपको लागि निवेदन दिएमा मनासिब कारण विश्लेषण गरी सम्झौता अवधि थप गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ । यो वर्ष पालिकाले १० वटा ठेक्काको सम्झौता गरेकोमा शुरु अवधिको ५१ देखि १०० प्रतिशतसम्म थप २ वटा र शतप्रतिशत भन्दा बढी अवधिको २ वटा थप सम्झौताको सो भन्दा बढी म्याद थप गरेको देखियो । उल्लेखित नियमावलीको नियम १२०(६) मा भएको व्यवस्था अनुसार ५० प्रतिशत भन्दा बढी अवधिको म्याद थप गर्न नपाइनेमा नियमावलीको व्यवस्था कार्यान्वयन भएको छैन ।

क्र.सं.	**कार्यक्रमको नाम**	**जम्मा कायम सम्झौता सङ्ख्या**	म्याद थप भएको सम्झौता सङ्ख्या			
			अवधि थप गर्नु नपर्ने	**शुरु अवधिको ५०% सम्म थप**	**शुरु अवधिको ५१ देखि १०० % सम्म थप**	**शत प्रतिशत भन्दा बढी अवधि थप**
१	विभिन्न	१०	६	०	२	२

यसरी काबु बाहिरको परिस्थिति बाहेक पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति समेत निर्धारण नगरी नियमित रूपमा म्याद थप गर्ने पदाधिकारीको कार्यसम्पादन अवस्था विश्लेषण गरेर यस्तो कार्यमा नियन्त्रण हुनपर्दछ ।

६२ **अधुरो कार्य :**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५९(३ख) मा सेवा प्रदायक वा व्यवसायीले काम नगरेको कारणबाट सार्वजनिक निकायले काम गराउनु पर्दा लागेको थप लागतको दायित्व निज व्यवसायीले व्यहोर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले यो वर्षसम्मका १० वटा ठेक्काको कार्यमध्ये १ सेवा प्रदायकले तोकिएको समयमा कार्य सम्पन्न नगरेको कार्य तालिका अनुसार कार्य गर्न व्यवसायीलाई निर्देशन दिएको देखिएन । सम्झौता अवधिको शत प्रतिशत अवधि समाप्त हुँदा पनि व्यवसायीले कार्य नगरेको कारणले आयोजना अधुरा रहेको छ । यस्तो अवस्थामा सम्बन्धित व्यवसायीको कार्य योजना लिएर निर्माण/आपूर्ति कार्य गर्नुपर्दछ ।

क्र.सं.	निर्माण कार्य	निर्माण व्यवसायी	सम्झौता मिति	सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति	यो वर्षसम्मको खर्च	भौतिक प्रगति
१	१५ शैयाको अस्पताल भवन निर्माण	रसुवा कन्स्ट्रक्सन कम्पनी प्रा.लि., धापासी, काठमाण्डौं	२०७८।११।०१	२०८२।१०।२३	५०७४६.९४	४५.००
						वित्तीय प्रगति ३९.२७

सो अनुसार नगर्ने व्यवसायीको कारणबाट आयोजनाको समय र लागत बढ्दै गएको अवस्थामा ठेक्काको अवस्था विश्लेषण गरी उल्लिखित कानूनी व्यवस्था अनुसार वैकल्पिक माध्यमले कार्य गरेर बढी दायित्व आउने लागत सम्बन्धितबाट भराउने गरी कार्य सम्पादन गराउनु पर्दछ । छलफलको क्रममा पालिकाले जनाए अनुसार बजेट प्राप्त हुन नसकेको कारण काममा ढिलाई भई काम अधुरो रहेको जनाएको छ ।

६३ **ठेक्का अभिलेख :**

सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.न.५०७ को ढाचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ । निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखाङ्कनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कुल गर्नुपर्ने कार्य, हालसम्म भएको कामको परिमाण, मूल्य, कार्य सम्पादन जमानत, पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध हुन्छ । कार्यालयले यस वर्षको ठेक्का व्यवस्था भएको ठेक्का कार्यको अभिलेख राखेको देखिन्छ ।

६४ **कार्य स्वीकार/कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११७ मा सार्वजनिक निकायले निर्माण कार्यको अन्तिम भुक्तानी गर्दा निर्माण व्यवसायीबाट कार्यस्वीकार प्रतिवेदन लिनुपर्ने र नियम १२५ अनुसार ३० दिन भित्र एज विल्ट नक्सा लिनुपर्ने र नियम ११५(१क) अनुसार त्रुटि सच्याउने दायित्वको अवधि समाप्त भएपछि स्वीकृत ड्रइङ्ग, डिजाइन, स्पेसिफिकेशन बमोजिम भए नभएको जाँचबुझ गरी कार्यसम्पन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले निर्माण कार्यको त्रुटि सच्याउने दायित्व नखुलाई कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य

स्वीकार प्रतिवेदन तयार गरेको छ । नियमानुसार कार्यस्वीकार प्रतिवेदन लिने एवं निर्माण व्यवसायीबाट त्रुटि सच्याउने दायित्वको अवधिभित्र त्रुटि सच्याउने दायित्व नरहेको सुनिश्चित हुने अभिलेख तयार गरी कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन जारी हुनुपर्दछ ।

६५ **स्थानीय तहहरुका निर्माण कार्यमा गुणस्तर व्यवस्थापन :**

यस पालिकाले ठेक्का सम्झौता र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १११ को आधारमा गुणस्तर व्यवस्थापन गर्नुपर्नेमा सडक, सिंचाई, खानेपानी, भवन, निर्माण आदि रु.१२०४२६१४० मध्ये उपभोक्ता समितिबाट रु.१३२९४१७० को कार्य गराउँदा निर्माण सामाग्री परीक्षण गराएको पाइएन । साथै पालिकाले गुणस्तर परीक्षण प्रयोगशाला र परीक्षण गर्ने जनशक्तिको व्यवस्था गरेको देखिएन । उपभोक्ता समितिबाट निर्माण भएको कार्यको अन्य प्रयोगशालाबाट परीक्षण गराउने अभ्यास भएको पनि देखिएन । यसमा सुधार गर्नुपर्दछ ।

६६ **सम्भाव्यता अध्ययन/डी.पी.आर :**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ८ र ९ मा प्रतिस्पर्धात्मक प्रस्ताव माग गरी परामर्श सेवा खरिद गर्नुपर्ने, यस्तो खरिदमा आवश्यकताको पहिचान समेत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसरी परामर्श सेवा खरिद गर्दा विभागीय जनशक्तिले सम्भव नहुने विषयमा मात्र परामर्श सेवा लिनुपर्नेमा कार्यालयले सम्भाव्यता अध्ययन, अध्ययन प्रतिवेदन लगायतमा गत वर्ष पूँजीगत प्रकृतिको कार्यमा रु. ३७४०८१९०८० यो वर्ष पूँजीगत प्रकृतिको ३ कार्यमा रु.७४०८१९०८० आयोजना लागतमा खर्च रकम रु.१२३२७४० गरेको छ ।

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	परामर्शदाता	स्वीकृत बजेट	खर्च रकम	अध्ययनबाट निर्धारण भएका आयोजनाको लागत	कैफियत
१	पर्सेभाटी टोड्के सडकको विस्तृत सर्भेक्षण	श्री टेक्नोइड ईञ्जिनियरीङ सर्भिसेज प्रा.लि., पोखरा–०८, कास्की	३००	२८८.50	२३३३७९.५८	कार्यान्वयनमा रहेको, प्रदेश सरकारले ३ करोड विनियोजन गरेको
२	पारीका बारी वाँगे सम्रेस सडकको विस्तृत सर्भेक्षण	श्री आर.आइ.डी. इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी, शंखमुल, काठमाण्डौं	५००	४७२.९७	४२८३०८.५	प्रदेश सरकार बाट रु १५लाख र पालिकाले रु ५ लाख राखी संचालनमा रहेको
३	फेदीखोला राउण्ड सर्किट हाइकिङ एण्ड ट्रेकिङ ट्रेलको विस्तृत सर्भेक्षण	श्री च्याप्टर वान इन्जिनियरिङ कन्सल्टेन्सी, बुढानिलकण्ठ-९, काठमाण्डौं	५००	४७१.२१	७९१३१.०	८० लाख पोखरा महानगरसँग साझेदारी गरेको
		जम्मा	२०००	१२३२.७४	७४०८१९०.८०	

यसरी सम्भाव्यता अध्ययन गर्दा सोको आवश्यकता, खरिदमा मितव्ययिता, पालिकाको जनशक्तिको परिचालन जस्ता पक्षमा विश्लेषण गरेको छैन । प्रत्येक वर्ष अध्ययन गर्दै जाने, प्रतिवेदनको गुणस्तर र कार्यान्वयनको सुनिश्चितता पनि नगरिएको अवस्थामा सुधार एवं नियन्त्रण गर्न यस्ता खर्चका सम्बन्धमा ध्यान पुर्‍याउनु पर्दछ ।

६७ **सोझै खरिद :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ३ अनुसार प्रतिष्पर्धी र मितव्ययी ढंगले खरिद गर्नु पर्ने र एकमुष्ठ बजेटलाई टुक्रा टुक्रा पारी खरिद गर्न नमिल्नेमा यस पालिकाले विभिन्न ९ कामको रु.१०००००० बजेटबाट रु.९४३५७१० लागत अनुमानका रु.१० लाख भित्रका ९ वटा टुक्रा पारी लागत अनुमानकै हाराहारीमा प्रतिष्पर्धा बेगर सोझै खरिद गराई रु.९४३५७१० भुक्तानी दिएको छ । कानूनी व्यवस्था अनुसार प्रतिष्पर्धात्मक रुपले खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।

६८ **ठेक्का सम्झौताको पालना :**

खरिद सम्झौता अनुसार निर्माण कार्य गर्नुपर्दछ । यस कार्यालयले २१ कामको लागत ईस्टमेट रु.२३६१९५६९२ मा रु.१८१३९२७४९ को केही ठेक्का सम्झौताको काम गराउदा संयुक्त उपक्रमका सबै साझेदार काममा सहभागी नभएको, बिड डकुमेन्टमा उल्लेख भएका उपकरण तथा कर्मचारी निर्माण कार्यमा प्रयोग गरेको अभिलेख नराखेको, सम्झौताको व्यवस्थाको सट्टा खरिद नियमावलीको आधारमा म्याद थप गरेको, समय र लागत वृद्धि सम्बन्धी विषयमा निर्माण व्यवसायीबाट पूर्व जानकारी लिने नगरेको, निर्माण व्यवसायीबाट भेरिएसनको प्रस्ताव पेस भएको ७ दिनभित्र स्वीकृति दिई भेरिएसनको काम गराउनुपर्ने लमसम ठेक्कामा नगद प्रवाहको अनुमान बेगर कार्यतालिका अद्यावधिक गर्ने गरेको, निर्माण व्यवसायीको कारणबाट काममा ढिलाइ भएको अवस्थामा पनि मूल्य समायोजन भुक्तानी गरेको, निर्माण व्यवासायीबाट विशेष परिस्थितिको सूचना लिने नगरेको, निर्माण व्यवसायीको सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसारको रकम रोक्का राख्ने नगरेको अवस्था छ । यसबाट ठेक्काको समय र लागत बढ्न जान्छ । ठेक्का सम्झौता अनुसार निर्माण व्यवसायीले निर्धारित समयमा काम शुरु नगरेमा, पेस्की जमानत अन्य काममा प्रयोग गरेमा, ३० दिन भन्दा बढी अवधि काम रोकेमा, गरेको काममा देखिएको त्रुटि नसच्याएमा, जमानत अद्यावधिक नगरेमा ठेक्का तोड्न सकिने व्यवस्था भए तापनि ती व्यवस्था कार्यान्वियनमा आएका छैनन् ।

६९ **परामर्श सेवा :**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ मा बजेट व्यवस्था भई कार्यान्वियन हुने आयोजनाको मात्र विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतको अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार देहाय बमोजिमको कार्य परामर्शदाताबाट गराएको छ । यस्तो कार्य गराउँदा लागत अनुमान पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार विभिन्न विभिन्न परामर्श सम्बन्धी कार्यक्रमहरु कुल खर्च रु.१२०४२६१४०, परामर्श खर्च रु.३१६७२१० र परामर्श खर्चमध्ये बोलपत्र सिलबन्दी दरभाउ बाहेक खरिद रु.२२३२१४० खर्च गरेको छ । यसैगरी ३ वटा परामर्शमध्ये पालिकाको एकीकृत सफ्टवेयर निर्माणको आंशिक कार्य भएको र अन्य २ को कार्यभई रहेको छ । अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएका आयोजनाहरु कार्यान्वियन गएमा खर्चको सार्थकता देखिने हुँदा पूर्ण रुपमा उपयोगमा ल्याउनुपर्दछ ।

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	परामर्शदाता	स्वीकृत बजेट	खर्च रकम	अध्ययनबाट निर्धारण भएका आयोजनाको लागत	कैफियत
१	फोहोरमैलालाई श्रोतमा वर्गीकृत गर्न जनचेतना जगाउन परामर्श सेवा खरिद	श्री श्रोत व्यवस्थापन प्रा.लि., वालिङ-१०, स्याङ्जा	५००	४९९.४६	तालिम प्राप्त	भईरहेको
२	लगतकट्टाको लागि विस्तृत सर्भेक्षण	श्री कन्सल्टिङ सर्भिस फर सोसल एण्ड इन्फ्रास्ट्रक्चर डेभलपमेन्ट प्रा.लि., काठमाण्डौं-१०, बुध्दनगर	१०००	९३५.०७	लगतकट्टा गर्नुपर्ने कित्ताको क्षेत्रफल सहितको विवरण प्राप्त भै मालपोत कार्यालयमा जग्गा रोक्का भएको	भईरहेको हाल जग्गा रोक्का रहेको
३	गाउँपालिकाको एकिकृत सफ्टवयर निर्माणको आंशिक कार्य	श्री महारुद्र-पीस नेपाल जे.भी., शंखमुल काठमाण्डौं	५००	५००	गत आ.ब.बाट म्याद थप गरि ल्याइएकोमा आंशिक भुक्तानी (कुल २५००६९० मध्ये)	संचालनमा ल्याउन नसकिएको
		जम्मा	२०००	१९३४.५३		

७० **ठेक्काको पूर्वतयारी :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ६(३) मा निर्माण स्थलको व्यवस्था नभई बोलपत्र आव्हान गर्न नहुने व्यवस्था छ । कार्यालयले वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गर्ने, बाटो निर्माण गर्ने जग्गाको हकमा सार्वजनिक जग्गाको रुपमा लगत कट्टा गर्ने लगायतका पूर्व तयारीका कार्य नगरी ठेक्का लगाएको वा सडक, पुल तथा भवन निर्माण गर्न २१ वटा ठेक्काहरूमा पूर्व तयारीको काम समावेश गरी रू.२३ करोड ६१ लाख ९५ हजार लागत ईस्टमेटमा रु.१८१३९२७४९ को खरिद सम्झौता गरेको देखिन्छ । ठेक्काको विवरण हेर्दा

०.९७ प्रतिशत घटि देखि ४०.३५ प्रतिशत सम्म घटेर ठेक्का लगाएको देखिन्छ । जग्गाको हकमा पर्ने बाटो सार्वजनिक जग्गाको रुपमा नाम सारी नगरिने हुदाँ अवरोधको स्थिति श्रृजना हुने हुन्छ । बोलपत्र गर्नुअघि नै सम्पादन गर्नुपर्ने कार्य ठेक्कामा समावेश गरी निर्माणको समय पनि पूर्व तयारीका काममा खर्चिनु पर्दा ठेक्काको समय र लागत वृद्धि भएको छ । नियमको पूर्ण पालना गर्नुपर्दछ ।

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ७० सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

७१ **कार्य सञ्चालन तथा अन्य कोष :**

नेपाल सरकारले कुनै आयोजना वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा विनियोजन बजेट भित्रबाट गर्ने, विभिन्न कोषमा रकम मौज्दात राख्ने, उक्त कोषबाट खर्च गर्ने पद्धत्तिमा नियन्त्रण गर्ने बेहोरा उल्लेख गरेपनि यो कार्यालयले यो वर्ष कर्मचारी कल्याण कोष, प्रकोप व्यवस्थापन कोष, एम्बुलेन्स सञ्चालन कोष लगायत ७ वटा कोषमा गत वर्षबाट जिम्मेवारी सारेको रु.७६७१७५१ र यो वर्षको थप रु.२८०७६८९ सहित रु.१०४७९४४० आय र रु.५२०२८९८ खर्च गरी रु.५२७६५४१ मौज्दात देखाएको छ ।

कोषको नाम	**कोष गठन भएको कानुन**	**शुरु मौज्दात**	**यो वर्ष थप**	**यो वर्षको खर्च**	**बाँकी**
कर्मचारी कल्याण कोष	प्रदेश कानुन	५०००००	१४०००००	१९०००००	०
युवा उद्यम घुम्ती कोष	गाउँपालिकाको कार्यविधि	२४६५०००	४०००००	०	२८६५०००
महिला तथा बालबालिका कोष	संघीय कानुन	८५०००	०	०	८५०००
प्रकोप व्यवस्थापन कोष	सरकारी कारोवार निर्देशिका २०७६	३६७७५५१	०	३२२५१५४	४५२३९७
एम्वुलेन्स संचालन कोष	सरकारी कारोवार निर्देशिका २०७६	०	५०६१००	०	५०६१००
विविध खर्च खाता	सरकारी कारोवार निर्देशिका २०७६	३६४१९९	५०१५८९	०	८६५७८८
आकस्मिक कोष/ विपद कोष	सरकारी कारोवार निर्देशिका २०७६	५८००००	०	७७७४५	५०२२५५
	जम्मा	**७६७१७५०**	**२८०७६८९**	**५२०२८९८**	**५२७६५४०**

यसरी कोषमा रकम राखेर खर्च गरी खर्चमा दोहोरापना आउने, खर्चमा मितव्ययिता कायम नहुने हुँदा अत्यावश्यक बाहेकमा यसरी कोषमा रकम राख्ने, ट्रान्सफर गरेर खर्च गर्ने पद्धतिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

७२ **ठेक्काको म्याद थप :**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५६ मा खरिद सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार खरिद सम्झौताको म्याद थप गर्ने उल्लेख छ । खरिद सम्झौतामा भेरियसन आदेश र असामान्य अवस्था (क्षतिपूर्तिजन्य घटना) को आधारमा म्याद थप गर्न सकिने व्यवस्था छ । समय नियन्त्रणको लागि खरिद सम्झौतामा प्रत्येक ६० दिनमा कार्यतालिका अध्यावधिक गर्नुपर्ने, म्याद थप गर्नुपर्ने घटनाको पूर्व जानकारी दिनुपर्ने, म्याद थप गर्ने घटनाले पारेको प्रभावको आधारमा दिनगन्तीका आधारमा म्याद थप गर्नुपर्ने, ठेक्काको काम गर्दा डेली डायरी राख्नुपर्ने र म्याद समाप्त हुनुभन्दा २१ दिन अघि म्याद थपको लागि निवेदन दिनुपर्ने व्यवस्थाहरु छन् । उक्त व्यवस्थाको सट्टा खरिद ऐनको उक्त व्यवस्था विपरित सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को छैठौं देखि १३ औं संसोधन गरी सम्झौता बाहेकका कारणहरु देखाइ एकमुष्ठ रुपले पटक पटक म्याद थप गरेको छ । पहिलो पटक थपिएको म्यादमा कार्य नगर्ने ठेक्काको पुनः पटक पटक म्याद थप पनि गर्ने गरेको छ । १५ शैयाको अस्पताल निर्माणमा पटक पटक म्याद थप गरी हालसम्म भौतिक प्रगित ४५ प्रतिशत र वित्तीय प्रगति ४० प्रतिशत भएको छ । निर्माण व्यवसायीलाई पटक पटक सम्झौता अनुसारका न्यूनत्तम प्रकृया पूरा नगरी म्याद थप गरेकोलाई सुविधा दिने तर खरिद कानून र सम्झौता अनुसार ठेक्का सम्पन्न नभएका कारण ठेक्काहरुको म्याद बढ्दै गई अधुरा ठेक्काहरुको संख्या बढेकोले पालिकालाई बोझको रुपमा रहने तथा सेवाग्राहीले सेवा प्राप्त गर्न नसकेको अवस्था सिर्जना भएको छ । कार्ययोजना अनुसार कार्य नगर्ने व्यवसायी र जिम्मेवार पदाधिकारीलाई कार्यतालिका अनुसार काम गर्ने वातावरण बनाउनुपर्दछ ।

७३ **सिलबन्दी दरभाउपत्रबाट खरिद :**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८४ अनुसार रु.१० लाखभन्दा बढी रु.२० लाख सम्म खरिद वा निर्माण कार्य सिलवन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट गर्न सकिने व्यवस्था भए पनि एकमुष्ठ बजेट वा कार्यक्रम भएका आयोजनाहरुको बजेट टुक्रा पारी

सिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट गराउन नमिल्ने र बोलपत्रको माध्यमबाट गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाले ५ वटा आयोजना/कार्यक्रमको बजेट विनियोजन गरी सिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट गराउँदा पर्याप्त प्रतिष्पर्धा हुन नसकेको, साना साना टुक्रे कामहरुको गुणस्तर नियन्त्रण पक्ष कमजोर रहेको र उक्त कानूनी व्यवस्था पालना हुन नसकेकोले उक्त कानूनी व्यवस्थाको पालना गरी काम गराउनुपर्दछ ।

७४ **उपभोक्ता समिति तर्फ :**

७४.१ **उपभोक्ता समितिबाट कार्य :** कार्यालयले उपभोक्ता समितिबाट भएको कामको अभिलेख अद्यावधिक गरेको छैन । लेखापरीक्षणको क्रममा तयार गरी पेश गरेको विवरण अनुसार गत विगत र यो वर्षमा शुरुवात भई ग्राभेल निर्माण कार्य, ढलान कार्य, ड्रेन बनाउने कार्य, कलभर्ट बनाउने कार्य, मन्दिर सौन्दर्यीकरण, माटो पुर्ने लगायतका कार्यको लागि रु.१ लाखभन्दा कमको योजना ४१ वटा, रु.१ लाख एकदेखि ५ लाख सम्मका योजना १० वटा लगायत ५७ वटा योजनाहरुको रु.१५०२२४१० को लागत अनुमान स्वीकृत गरी उपभोक्ता समितिहरुसँग सम्झौता गरिएकोमा उक्त योजनाहरुमा यो वर्ष जम्मा रु.१५०२२४१० को कार्य भएको देखिएकोमा रु.१७२८२४० को कार्य जनसहभागिताबाट गरी रु.१३२९४१७० भुक्तानी भएको विवरण पेश भएको छ ।

क्र.सं.	विवरण	योजनासंख्या	रकम
१	रु.१ लाखभन्दा कमको योजना	४१	२८३१.३४
२	रु.१ लाख एकदेखि पाँच लाख सम्मका योजना	१०	३९४३.३२
३	रु.५ लाखदेखि १० लाख सम्मका योजना	४	२६९९.०८
४	रु.१० लाख एकदेखि ५० लाख सम्मका योजना	२	३८२०.४३
५	रु.५० लाख भन्दा माथिका	०	०
	जम्मा	५७	१३२९४.१७

यस वर्ष सशर्त बाहेक पालिका पूँजीगत खर्च रु.१२०४२६१४० मध्ये उपभोक्ताबाट १२.४७ प्रतिशत सम्पादन गरेको छ । जसमध्ये केही योजनाहरु नमुनाको रुपमा छनौट गरी सोका फाइल र श्रेस्ता मात्र परीक्षण गरी देखिएको व्यहोरा निम्नानुसार रहेका छन् ।

७४.२ सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७, ९७ क तथा उपभोक्ता समिति सम्बन्धी कार्यविधिको व्यवस्था अनुसार कानून अनुसार उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा सम्पन्न निर्माण कार्यको सञ्चालन उपभोक्ता समितिले गर्नु पर्ने, खर्चको सूचना सार्वजनिक गर्नु पर्ने, निर्माण कार्यमा डोजर, लोडर, एक्साभेटर, लगायतका मेशिनहरू प्रयोग गर्न नहुने व्यवस्था छ । जनसहभागिताको व्यवस्था नभएको योजना उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन गर्न नपाइने, तोकिए बमोजिम काम नगर्ने उपभोक्ता समितिलाई भुक्तानी नदिई कालो सूचीमा राखी कारबाही गर्नुपर्ने, श्रममूलक प्रविधिमा आधारित रही श्रमको उपयोग र परिचालनलाई प्राथमिकता दिनु पर्ने, मेशीनरी उपकरणको प्रयोग गरेमा कारबाही गर्नुपर्ने, उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन भएका आयोजनाहरूको कार्यसम्पन्न भएपछि सम्बन्धित निकायले सोको रेखदेख मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी समेत तोकी उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने आदि व्यवस्थाहरु रहेका छन् । त्यसैगरी कुल लागत रु.१ करोडसम्म भएको तथा स्थानीय सीप, श्रोत र साधन उपयोग हुने र स्थानीय स्तरमा कार्य सम्पन्न गर्न सक्ने मात्र आयोजनाको कार्यान्वियन उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न सकिने, उपभोक्ता समितिले सम्झौता बमोजिम गर्नुपर्ने काम समिति आफैले गर्नु गराउनु पर्ने, अन्य कुनै निर्माण व्यवसायी वा अन्य व्यक्ति वा संस्था मार्फत गर्न गराउन नपाइने र उपभोक्ता समितिको लगत तोकिएको ढांचामा अद्यावधिक गराई राख्नुपर्ने उल्लेख छ । उपभोक्ता समिति गठन गर्दा समावेशी सिद्धान्त अनुसार ३३ प्रतिशत महिला सदस्य हुनुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपभोक्ता समितिबाट कार्यहरु गराउदा उपयुक्त व्यवस्थाको पूर्ण पालन भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ । उपभोक्ता समितिबाट कार्यहरु गराउदा कानूनको पूर्णरुपले अनुशरण र पालना गरेर मात्र गराउनु पर्दछ ।

७४.३ **भुक्तानीको सिफारिस :** उपभोक्ता समितिहरु मार्फत गरिएका कार्यहरुको भुक्तानी गर्दा फोटाहरु संलग्न राख्ने गरेको छ । योजनाहरुमा सम्बन्धित वडाको सिफारिस संलग्न गरेर भुक्तानी गर्ने गरेको देखियो । उपभोक्ताबाट सम्पादित अधिकांश कार्य शुरु हुनु भन्दा पहिलेको र

कार्य सम्पन्न भए पश्चातको काम स्पष्ट देखिने गरी फोटा राख्ने गरेको देखिदैन । सम्बन्धित वडाले भुक्तानीको सिफारिस गर्दा कामको स्पष्ट परिमाण, गुणस्तर, समय र लागत किटान नगरी सिफारिस मात्र गर्ने भएको हुँदा कार्य सम्पन्न भए नभएको यकिन हुन सक्ने देखिदैन । केही योजनाहरुमा अनुगमन समितिको अनुगमन भएको देखिएन । यसबाट तोकिए बमोजिमको परिमाण, गुणस्तर र लागतमा उपभोक्ता समितिहरुबाट कार्यहरु भएको छ भन्न सकिने अवस्था देखिएन ।

७४.४ **कामको नाँपजाँच र हस्तान्तरण :** योजनाहरुको नापी किताबमा सम्बन्धित प्राविधिक कर्मचारीको हस्ताक्षर भएको देखिन्छ भने कतिपय योजनाको नापी किताब, ठेक्का बिल, र कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनमा प्राविधिकले मात्र हस्ताक्षर गरेको देखियो जसमा तालुक कर्मचारी, उपभोक्ता समितिले समेत प्रमाणित गरेको पाइएन । सम्झौता अनुसार कम कार्य गर्दा पनि कार्य सम्पन्न/कार्य स्वीकार प्रतिवेदन जारी गरेको छ । लागत अनुमानमा भएको कंक्रिटजन्य कार्य कम गर्ने र माटो पुर्ने खन्ने कार्य पूरा गर्ने गरेको देखियो । सजिलो काम गर्ने र सिमेन्ट छड लगाउने कार्य कम गर्दा पनि पालिकाले भुक्तानी गरेको छ । यसबाट उपभोक्ता समितिबाट गरिएका कार्यहरुको यथार्थ मूल्याङ्कन सम्बन्धमा आश्वस्त हुनसक्ने अवस्था देखिएन । योजना हस्तान्तरण र सोको मर्मत सम्भारको व्यवस्था गरेको देखिन आएन । कार्यालयले सम्पूर्ण योजनाहरु अद्यावधिक नगरेका कारण आवधिक रुपमा भुक्तानी भएका योजनाहरु दोहोरो परे नपरेको यकिन गर्न सकिएन । कार्यालयले योजनाहरुको अद्यावधिक लगत बनाई राख्नुपर्दछ ।

७४.५ **जनसहभागिता :** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ उपनियम ४ मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई निर्माण कार्यको बिल भुक्तानी दिँदा लागत अनुमानमा रहेको मूल्य अभिवृद्धि कर, ओभरहेड, कन्टिन्जेन्सी रकम र जनसहभागीताको अंश कट्टा गरेर मात्र भुक्तानी दिनुपर्ने र जनसहभागिताको व्यवस्था नभएको योजना उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन गर्न नपाइने व्यवस्था छ । कार्यालयले आयोजना/कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा उपभोक्ता समितिको तर्फबाट बढी जनसहभागिता जुट्ने आयोजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ । उपभोक्ता समिति गठन गरी कुल लागत अनुमानको १० प्रतिशत रकम व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेको देखियो । उपभोक्ताको अंश नगद नरहि श्रमदानबाट हुने देखिन्छ । कामको प्रकृति, प्राविधिक बिल, उपभोक्ता समितिबाट खर्च भएका बिल विजकहरु पेश नभएका कारण प्रमाणहरु एक अर्कामा मेल खाने नखाने एकिन गर्न सकिने अवस्था रहेन । यसबाट गुणस्तरीय कार्य भएको छ भन्न सकिने आधार देखिएन । उपभोक्ता समितिबाट गरिने निर्माण कार्यमा जनसहभागिताको अंश वृद्धि गरी योजनामा उपभोक्ताको अपनत्व वृद्धि गर्नुपर्दछ ।

७४.६ **सार्वजनिक परीक्षण :** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवाप्रवाहलाई प्रभावकारी, दिगो र भरपर्दो बनाउन सार्वजनिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले ग्राभेल निर्माण कार्य, ढलान कार्य, ड्रेन बनाउने कार्य, कलभर्ट बनाउने कार्य, मन्दिर सौन्दर्यीकरण, माटो पुर्ने कार्य गरेको छ । यस्ता कार्यको सार्वजनिक सुनवाई र सार्वजनिक परीक्षण गर्ने गरेको पाईएन । केवल उपभोक्ता समितिहरुको बैठकको माइन्युट रहने गरेको छ । परीक्षण गरेको भौचर नं. १०, २२, २७, ४७, ५०, ५६, १२६ र १२८ लगायतका श्रेस्तामा खर्च सार्वजनिकीकरण गरेको छैन । कानूनको पालना गरी उत्तरदायित्व एवम् पारदर्शिताको प्रर्वद्धन गर्नुपर्दछ ।

७४.७ बहालवाला पदाधिकारी, राजनीतिक दलको प्रतिनिधि सरकारी कर्मचारी, शिक्षक, निर्माण व्यवसायी लगायतका व्यक्ति उपभोक्ता समितिका सदस्य हुन नपाउने, एउटै समयमा एकभन्दा बढी उपभोक्ता समितिको सदस्य हुन नपाउने आदि व्यवस्थाहरु रहेकोमा उपभोक्ता समितिको गठन गर्दा तोकिए बमोजिमको प्रकृया पूरा गरेको आश्वस्त हुन सक्ने अवस्था देखिएन । समितिमा रहेका पदाधिकारी तथा सदस्यहरु उपरोक्त बमोजिमको पेशा, व्यवसाय वा रोजगारीमा संलग्न व्यक्तिहरु भए नभएको यकिन हुन सकेन । एउटै स्थानमा पर्ने फरक फरक निर्माण कार्यको लागि समेत फरक फरक उपभोक्ता समितिहरु गठन गर्ने गरेको छ । एउटै समयमा एकै व्यक्ति एक भन्दा बढी समितिमा रहे नरहेको सम्बन्धमा समेत यकिन हुने आधार देखिन । कार्यालयले अभिलेख अद्यावधिक गरी सुधार गर्नुपर्दछ । पालिकाले छलफलको क्रममा शिक्षक, कर्मचारी, पदाधिकारीहरु उपभोक्ता समितिमा नरहेको जानकारी गराएको छ ।

७४.८

जटिलसंरचना निर्माण : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार उपभोक्ता समितिहरुलाई मेशिन, औजार उपकरणहरुको आवश्यक नपर्ने, श्रममूलक कार्यको जिम्मेवारी दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले गरेका निर्माण कार्यहरु मध्ये अधिकांश निर्माण कार्य ग्राभल निर्माण कार्य, मन्दिर सौन्दर्यीकरण, माटो पुर्ने कार्य लगायतका जटिल प्राविधिक पक्ष समावेश हुने पूर्वाधार संरचना निर्माण कार्य समेत उपभोक्ता समितिहरु मार्फत् गराउने गरेको देखियो । यस्ता कार्य व्यावसायिक र अनुभवी निर्माण व्यवसायी फर्मबाट बोलपत्रको माध्यमबाट प्रतिस्पर्धा गराउन उपयुक्त हुने देखिन्छ । नियमावलीको व्यवस्था अनुरुप कार्य गराउनुपर्दछ । पालिकामा छलफलको क्रममा जटिल प्रकृतिको कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत नगराएको, न्यूनीकरण गर्दै गएको जानकारी प्राप्त भएको छ ।

उपभोक्ता समितिबाट गराएका कार्यहरु परीक्षण गर्दा उपरोक्त व्यहोरा देखिएकोले पालिकाले सुधार गरी खरिद नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुरुप कार्य गराउनुपर्ने देखिन्छ । कार्यालयले उपरोक्त व्यवस्था बमोजिम काम भएको हो भनी आश्वस्त हुन सकिएन । उपभोक्ता समितिबाट सम्पादित योजनाहरुको विवरण अनुसूचीमा संलग्न छ ।

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ७४.८ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

७५ **ठेक्का न.: 11-PRM-W-NCB-BLDG-080-81-02, Construction of RCC Frame Structured School Building at Chandidada Secondary School**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५९, ६३ र सो को नियमावलीको नियम १२८ अनुसार खरिद तथा निर्माणको सम्झौता गर्नेले सम्झौता बमोजिम काम नगरेमा कार्य अस्वीकार गर्ने, त्रुटिपूर्ण मालसामान तत्काल हटाउने र सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीबाट प्रतिस्थापन गर्न लगाउने, आनुषाङ्गिक क्षतिपूर्ति भराउने, सम्झौता बमोजिम प्रगति नगरेमा सार्वजनिक निकायले त्यस्तो सम्झौता जुनसुकै बखत पेश्की र कार्य सम्पादन जमानी प्राप्त गर्ने, १० प्रतिशत सम्म पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति लगाउने, बाँकी काम सम्झौता गर्नेको लागतबाट पुरा गराउने र कालोसूचीमा राख्न लेखि पठाउने व्यवस्थाहरू छन् । यस कार्यालय अन्तर्गत ठेक्का नं. 11-PRM-W-NCB-BLDG-080-81-02 construction of RCC frame structured school building at chandidada secondary school निर्माण कार्यको लागि कार्यालय र निर्माण व्यवसायी श्री निवास ईन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा. लि. बीच कबोल अङ्क रु.११३६०६८०.२० (मू.अ.कर समेत) को मिति २०८०।०७।१५ देखि २०८१।०३।१७ मा काम सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०८०।०७।१५ मा सम्झौता भएको छ । यस सम्बन्धमा देखिएको व्यहोरा निम्नानुसार रहेको छ :

• **निर्माण कार्यतालिकाः** निर्माण व्यवसायीसँग भएको सम्झौता जेनेरल कन्डिसन अफ कन्ट्रयाक्टको बुँदा नं. ३४.३ अनुसार निर्माण व्यवसायीले प्रत्येक ६० दिनमा निर्माण कार्यतालिका अद्यावधिक नगरेमा रु.१ लाख रोक्का राख्नुपर्ने उल्लेख छ । निर्माण व्यवसायीले सम्झौता बमोजिम प्रत्येक ६० दिनमा अद्यावधिक कार्यतालिका पेश गरेको देखिएन । सम्झौताको शर्त बमोजिम रु. ३० हजार रोक्का राख्नुपर्ने देखिन्छ । कार्यालयले पेश्की जमानत, कार्यसम्पादन जमानत, ईन्सुरेन्स रकम र मिति यकिन गरी कट्टा गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

• **बीमाः** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ मा २० लाख रुपैयाँभन्दा बढी मूल्यको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यवसायीले बीमा गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । उक्त बीमाको अवधि त्रुटी सच्याउने दायित्वको अवधिसम्म हनुपर्ने उल्लेख छ । निर्माण कार्यको कार्यसम्पन्न हुने समय २०८१।०३।१७ रहेको बीमा सम्बन्धी विवरण पेश भएको छैन । कानुनमा भएको व्यवस्था अनुसार त्रुटि सच्याउने दायित्व अवधिसम्मको बीमा गराउनुपर्दछ ।

• **कार्यसम्पादन जमानतः** सम्झौतामा The Performance Security shall be provided to the Employer no later than the date specified in the Letter of Acceptance and shall be issued in an amount specified in the SCC, by a 'A' class commercial bank acceptable to the Employer, and denominated in Nepalese Rupees. The Performance Security shall be valid until a date 30 days from the date of issue of the Defect Liability Certificate in the case of a bank guarantee. उल्लेख छ । मिति २०८१।०३।१७ मा काम सम्पन्न गर्नुपर्ने गरी सम्झौता भएकोमा कार्यसम्पादन जमानत २०८१।०३।२७ रहेको छ। कानुनमा भएको व्यवस्था बमोजिम कार्यसम्पन्न गर्नुपर्ने अवधिको १३ महिना पश्चातसम्म अवधि रहने गरी कार्यसम्पादन जमानत राख्नुपर्दछ ।

७६ **ठेक्का न.: 28-PRM-W-NCB-BLDG-080-81-08, Construction of Additional RCC Block for Bange Health Post**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५९, ६३ र सो को नियमावलीको नियम १२८ अनुसार खरिद तथा निर्माणको सम्झौता गर्नेले सम्झौता बमोजिम काम नगरेमा कार्य अस्वीकार गर्ने, त्रुटिपूर्ण मालसामान तत्काल हटाउने र सम्वन्धित निर्माण व्यवसायिबाट प्रतिस्थापन गर्न लगाउने, आनुषाङ्गिक क्षतिपूर्ती भराउने, सम्झौता बमोजिम प्रगति नगरेमा सार्वजनिक निकायले त्यस्तो सम्झौता जुनसुकै बखत पेश्की र कार्य सम्पादन जमानी प्राप्त गर्ने, १० प्रतिशत सम्म पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति लगाउने, बाँकी काम सम्झौता गर्नेको लागतबाट पुरा गराउने र कालोसूचीमा राख्न लेखि पठाउने व्यवस्थाहरू छन् । यस कार्यालय अन्तर्गत ठे.नं. IFB No. 8/080/81/PRM Construction of Additional RCC Block for Bange Health post निर्माण कार्यको लागि कार्यालय र निर्माण व्यवसायी फेदीखोला कन्सट्रक्सन कम्पनी वीच कवोल अंक रु २९२४३५१.९४ (मू.अ.कर समेत) को मिति २०८१।०३।१६ मा काम सम्पन्न गर्नेगरी मिति २०८०।११।२७ मा सम्झौता भएको छ । कार्य सम्पन्न भई गो.भौ.नं. ०३/ २०८१।०६।१५ मा तेस्रो तथा अन्तिम बिल भुक्तानी रु. ९३२७०४ भुक्तानी गरेको छ। यस सम्वन्धमा देखिएको व्यहोरा निम्नानुसार रहेको छ :

• **अद्यावधिक कार्यतालिकाः** सम्झौताको SCC को GCC 34.1 The contractor shall submit for approval a program for the works within 15 days from the date of the letter of acceptance. उल्लेख भएकोमा कार्यतालिका स्विकृत गराएको प्रमाण पेश भएन । यसैगरी, SCC को GCC 34.3 मा The period between program updates is 60 days. The amount to be withheld for late submission of an updated program is 20000 रहेकोमा २ वटा रनिङ बिल भुक्तानी हुदासम्म अद्यावधिक कार्यतालिका पेश गरेको नदेखिएकोले सम्झौता अनुसार रु ४०००० कटाई भुक्तानी गरेको देखिएन । सम्झौताको पालना हस्तान्तरण अवधिमा रकम कट्टी गर्नुपर्दछ ।

• **कार्यसम्पादन जमानतः** सम्झौतामा The Performance Security shall be provided to the Employer no later than the date specified in the Letter of Acceptance and shall be issued in an amount specified in the SCC, by a 'A' class commercial bank acceptable to the Employer, and denominated in Nepalese Rupees. The Performance Security shall be valid until a date 30 days from the date of issue of the Defect Liability Certificate in the case of a bank guarantee. उल्लेख छ । मिति २०८१।०३।२६ मा काम सम्पन्न गर्नुपर्ने गरी सम्झौता भएकोमा कार्यसम्पादन जमानत नगदमा रु. ९५००० जम्मा गरेको छ। कार्यसम्पादन जमानतको म्याद थप गरी २०८१।०५।३० सम्म रहेको छ। कानुनमा भएको व्यवस्था बमोजिम कार्यसम्पन्न गर्नुपर्ने अवधिको १३ महिना पश्चातसम्म अवधि रहने गरी कार्यसम्पादन जमानत राख्नुपर्दछ ।

७७ **ठेक्का न. : PRM-W-NCB-26-BLDG-077-78, RCC Framed Structured Administrative Building of Phedikhola Rural Muncipality at Phedikhola**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५९, ६३ र सो को नियमावलीको नियम १२८ अनुसार खरिद तथा निर्माणको सम्झौता गर्नेले सम्झौता बमोजिम काम नगरेमा कार्य अस्वीकार गर्ने, त्रुटिपूर्ण मालसामान तत्काल हटाउने र सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीबाट प्रतिस्थापन गर्न लगाउने, आनुषाङ्गिक क्षतिपूर्ति भराउने, सम्झौता बमोजिम प्रगति नगरेमा सार्वजनिक निकायले त्यस्तो सम्झौता जुनसुकै बखत पेश्की र कार्य सम्पादन जमानी प्राप्त गर्ने, १० प्रतिशत सम्म पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति लगाउने, बाँकी काम सम्झौता गर्नेको लागतबाट पुरा गराउने र कालोसूचीमा राख्न लेखि पठाउने व्यवस्थाहरू छन् । यस कार्यालय अन्तर्गत ठे.नं. PRM-W-NCB-26-BLDG-077-78 RCC Framed structured Administrative Building of Phedikhola Rural Municipality at Phedikhola निर्माण कार्यको लागि कार्यालय र निर्माण व्यवसायी किरातेश्वर कन्सट्रक्सन तथा ड्रिलिङ्ग कम्पनी बीच कबोल अङ्क रु.७८६८५५२३।- (मू.अ.कर समेत) को मिति २०८१।०५।३१ मा काम सम्पन्न गर्नेगरी मिति २०७७।११।०६ मा सम्झौता भएको छ । अन्तिम पटक २०८२ भाद्र ३ सम्म कार्यसम्पन्न गर्ने गरी कार्यपालिकाले म्याद थपको निर्णय गरेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएको व्यहोरा निम्नानुसार रहेको छ :

• **अद्यावधिक कार्यतालिकाः** सम्झौताको SCC को GCC 34.1 The contractor shall submit for approval a program for the works within 15 days from the date of the letter of acceptance. उल्लेख भएकोमा कार्यतालिका स्वीकृत गराएको प्रमाण पेश भएन । यसैगरी, SCC को GCC 34.3 मा The period between program updates is 30 days. The amount to be withheld for late submission of an updated program is 50000 रहेकोमा ३ पटक म्याद थप हुँदासम्म अद्यावधिक कार्यतालिका पेश गरेको नदेखिएकोले सम्झौता अनुसार रु.१५००००।- रोक्का राख्नुपर्नेमा सो गरेको देखिएन । सम्झौताको पालनातर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

• **कार्यसम्पादन जमानतः** सम्झौतामा The Performance Security shall be provided to the Employer no later than the date specified in the Letter of Acceptance and shall be issued in an amount specified in the SCC, by a ‘A’ class commercial bank acceptable to the Employer, and denominated in Nepalese Rupees. The Performance Security shall be valid until a date 30 days from the date of issue of the Defect Liability Certificate in the case of a bank guarantee. उल्लेख छ । मिति २०८१।०५।०३ मा काम सम्पन्न गर्नुपर्ने गरी सम्झौता भएकोमा कार्यसम्पादन जमानत २०८३।०६।०४ सम्म रहेको छ । कानुनमा भएको व्यवस्था बमोजिम कार्यसम्पन्न गर्नुपर्ने अवधिको १३ महिना पश्चातसम्म अवधि रहने गरी कार्यसम्पादन जमानत राख्नुपर्दछ ।

• **भेरिएशन आदेशः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५४ बमोजिम खरिद सम्झौता गर्दाका बखत पूर्वानुमान गर्न नसकिएको परिस्थिति सम्झौता कार्यान्वयनको क्रममा सृजना भएमा सोको स्पष्ट कारण खुलाई १० प्रतिशतसम्मको भेरिएशन आदेश सार्वजनिक निकायको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी वा सो सरहको प्रमुखले तोकिएको कार्यविधि अपनाई भेरिएशन आदेश जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ । गाउँ कार्यपालिकाको २०८०।१०।२८ गतेको बैठकको निर्णय अनुसार गाउँपालिकाको निर्माणाधीन प्रशासकीय भवनको २०८१ भाद्र मसान्तसम्म निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने गरी भेरिएशन आदेश जारी गरेको पाईयो । भेरिएशन आदेश कार्यपालिकाको बैठकले प्रदान गरेको छ । प्रारम्भिक लागत अनुमान रु.११९७४३९६६ भएको खरिद कार्य अघि बढाउदा रु.७८६८५५२३.० को बोलपत्र स्वीकृत भएकोमा भेरिएशन आदेश गर्दा रु.६५४४५०२.० समेत कुल लागत रु.८५२३००२६.० हुन गएको छ । साथै मूल्य वृद्धि रु.११४९४५६७.० को मूल्य अभिवृद्धि रकम सहित रु.१२९८८८६०.० भएको छ । जसले गर्दा कुल लागत रु.९४४४५५५४.० खर्च हुने देखिन्छ । मिति २०८२।३।७ सम्म रु.७१६३०४३९.० भुक्तानी भएको छ । प्रशासनिक भवन सञ्चालनमा आएता पनि अन्तिम भुक्तानी हुन बाँकी रहेको पालिकाले जनाएको छ । भुक्तानी गर्दा कानूनको पूर्ण पालना गरी गर्नुपर्दछ ।

• **शून्यताको अवस्था (Vacuum Period) मा भुक्तानीः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५६ को उपदफा (१) मा खरिद सम्झौताको अवधि थप सम्बन्धी व्यवस्था सम्बन्धित खरिद सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ भने सावजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२० को उपनियम (१) मा खरिद सम्झौता बमोजिमको काम त्यस्तो सम्झौताको अवधिभित्र पूरा गर्न नसकिने भएमा सम्बन्धित निर्माण व्यवसायी, आपूर्तिकर्ता, सेवाप्रदायक वा परामशर्दाताले कारण खुलाई खरिद सम्झौताको म्याद सकिनुभन्दा कम्तीमा एक्काइस दिन अगावै संशोधित कार्यतालिका सहित आवश्यक प्रमाण कागजात संलग्न गरी सम्बन्धित सार्वजनिक निकायमा अवधि थपको लागि निवदेन दिनु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ । त्यस्तै नियम १२० को उपनियम (४) मा बोलपत्र स्वीकृत गर्ने अधिकारीले यस नियम बमोजिमको म्याद थप सम्बन्धी कारबाही प्रक्रिया खरिद सम्झौताको अवधिभित्र टुङ्ग्याउनु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माणको लागि श्री किरातेश्वर कन्स्ट्रक्सन एण्ड ड्रिलिङ्ग प्रा.लि., काठमाण्डौंलाई दोस्रो पटक अवधि थप गरी २०८१ भाद्र मसान्तसम्म अवधि दिईएकोमा सो अवधिसम्म निर्माण कार्य सम्पन्न नभएको हुँदा निशर्त अवधि थप गर्ने वा पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति सहित अवधि थप गर्ने वा सम्झौता अन्त्य गर्ने निर्णय सम्झौताको अवधिभित्र टुङ्ग्याउनु पर्ने भएता पनि गाउँ कार्यपालिकाको मिति २०८२/३/७ को निर्णय नम्बर ३ बाट तेस्रो पटकको लागि २०८२ भाद्र ३ गतेसम्म अवधि थप गर्ने निर्णय भएको पाईयो । दोस्रो पटक थप गरिएको अन्तिम अवधि र तेस्रो पटकको लागि अवधि थपको निर्णय मिति (२०८१ भाद्र मसान्त देखि २०८२ असार ३ सम्म) सम्झौता शून्यता अवस्था (Vacuum Period) मा पालिकाले भौचर नम्बर २५ मिति २०८१/१०/१० मा पाँचौ मूल्य समायोजन बापत निर्माण व्यवसायी श्री किरातेश्वर कन्स्ट्रक्सन एण्ड ड्रिलिङ्ग प्रा.लि., काठमाण्डौंलाई रु.४९२०४५६.० भुक्तानी गरिएको कार्यलाई नियमसम्मत् मान्न सकिएन ।

अनियमित भएको	४९,२०,४५६

७८ **ठेक्का न.: PRM-W-NCB-73-BLDG-077-78, Construction of RCC Framed Structured 15 Bed Hospital Building at Phedikhola - 4**

15 Bed Hospital Building at Phedikhola ward-4 कार्यका लागि मिति २०८०।१२।१० मा रु.१२९२३५१०३।- मा सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०७८।११।०१ मा ठेक्का सम्झौता गरेको छ । शुरु सम्झौता बमोजिमको मितिमा निर्माण कार्य सम्पन्न नभएपछि कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम मिति २०८१।११।०१ सम्म म्याद थपेकोमा सम्पन्न नभएकाले पुन: २०८२ माघ मसान्तसम्म म्याद थपको निर्णय भएको छ । हाल सम्मको भौतिक प्रगति ४५ प्रतिशत र वित्तीय प्रगति ४० प्रतिशत रहेको छ । निर्माण व्यवसायीले म्याद थपको लागि पेश गरेको अद्यावधिक कार्यक्रम समेत पेश गरेको देखिएन । तर लेखापरीक्षण मिति 2082।05।30 गते सम्म २०८2।८3 को

5 औ मुल्य समायोजन बिल गोश्वारा भौचर २, २०८१।५।२७ गते रु.१८१६६७४।- भुक्तानी भएको छ । पालिकाले समयमै निर्माण कार्य सम्पन्न गराउनु पर्दछ । यस सम्बन्धमा देखिएका अन्य व्यहोरा देहाय बमोजिम छन् ।

• **कार्यसम्पादन जमानत:** सम्झौता बमोजिम निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति २०८०।१२।१० र मर्मत सम्भार अवधि भन्दा १ महिना बढी अवधिको अर्थात कम्तिमा २०८२।०१।१० सम्मको कार्यसम्पादन जमानत आवश्यक पर्नेमा निर्माण व्यवसायीबाट पेश भएको रु.३३०००००।- को मिति २०८१।१२।२१ सम्म मात्रको कार्यसम्पादन जमानत पेश गरेको छ । अतः नियम बमोजिम म्याद थप गर्न लगाउनु पर्दछ ।

• **अद्यावधिक कार्यक्रम:** सम्झौताको GCC 34.1 बमोजिम १५ दिन भित्र अद्यावधिक कार्यक्रम पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था भएको र 34.3 मा उक्त कार्यक्रम पेश नभए रु.५०००० विथहेल्ड गर्ने व्यवस्था पालना भएको देखिएन । सम्झौता बमोजिम कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

• **निर्माण कार्यको बीमा:** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ बमोजिम रु २० लाख भन्दा बढीको निर्माण कार्यको अनिवार्य बीमा गराउनु पर्ने प्रावधान रहेको छ । त्यस्तै ठेक्का सम्झौताको शर्तको SCC बमोजिम सबै जोखिम वहन गर्ने गरी निर्माण कार्यको बीमा र सामहिक दुर्घटना बीमा गर्नुपर्ने तथा सो कार्यको लागि BOQ मा रु.३००००।- समेत PS item को रुपमा राखेको छ । सम्झौता बमोजिम अनिवार्य रुपमा बीमा गर्न लगाउनु पर्दछ ।

• **म्याद थप:** सार्बजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१(क) मा खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सो सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीले सम्झौता रकमको १० प्रतिशतमा नबढ्ने गरी सम्झौता रकमको ०.०५ प्रतिशत प्रतिदिनको दरले पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने ब्यवस्था छ । ठेक्का सम्झौतामा भेरियसन आदेश र असामान्य अवस्था (क्षतिपूर्तिजन्य घटना) को आधारमा म्याद थप गर्न सकिने व्यवस्था छ । तर उक्त व्यवस्थाको सट्टा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२० को आधारमा अन्य कारणहरु देखाइ थप गरिएको छ । सम्झौता अनुसार कार्यतालिका अद्यावधिक गर्ने, पूर्व जानकारी दिने, डेली डायरी राख्ने र दिन गन्तीका हिसाबले म्याद थप गर्ने अभ्यास देखिएन । पहिलो पटक थपिएको म्यादमा कार्य नगर्ने ठेक्काको पुनः पटक पटक सम्झौता विपरित म्याद थप गर्ने गरेको छ । सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को १४ औं संशोधन (२०८२।०१।१५) मा पहिले देखि सूरु भई अधुरो रहेका ठेक्काहरुको विशेष व्यवस्था बमोजिम म्याद थप गर्ने व्यवस्था छ । म्याद थप माग गर्दा निर्माण व्यावसायीले थप आर्थिक दाबी नगर्ने गरी संशोधित कार्यतालिका पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । सम्झौता अनुसारको समय र लागतमा कार्यसम्पन्न गर्न सबैले ध्यान दिनु पर्दछ ।

• **भेरिएशन आदेशः** १५ शैयाको अस्पतालको निर्माणमा २०७८।११।१। मा रु.१२९२३५१०३.० मा सम्झौता भएको थियो । २०८० असारमा रु.२१८१५७८.० को भेरिएशन आदेश सहित कुल लागत रु.१३१४१६६८१.० हुन आएको छ । कानूनको पूर्ण पालना गरी यथासमयमा नै कार्यसम्पन्न गर्नुपर्दछ ।

७९ **ठेक्का न.: PRM-W-NCB-UG-081-82-2, Upgrading of Phedikhola Mirudanda Deurali Nuwakot Road on CH1+509 to CH3+400**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५९, ६३ र सो को नियमावलीको नियम १२८ अनुसार खरिद तथा निर्माणको सम्झौता गर्नेले सम्झौता बमोजिम काम नगरेमा कार्य अस्वीकार गर्ने, त्रुटिपूर्ण मालसामान तत्काल हटाउने र सम्वन्धित निर्माण व्यवसायिबाट प्रतिस्थापन गर्न लगाउने, आनुषाङ्गिक क्षतिपूर्ति भराउने, सम्झौता बमोजिम प्रगति नगरेमा सार्वजनिक निकायले त्यस्तो सम्झौता जुनसुकै बखत पेश्की र कार्य सम्पादन जमानी प्राप्त गर्ने, १० प्रतिशत सम्म पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति लगाउने, बाँकी काम सम्झौता गर्नेको लागतबाट पुरा गराउने र कालोसूचीमा राख्न लेखि पठाउने व्यवस्थाहरू छन् । यस कार्यालय अन्तर्गत ठे.नं. 2-PRM-W-NCB-UG-081-82-2 Upgrading of Phedikhola Mirudanda Deurali Nuwakot Road on CH 1 + 509 to CH 3 + 400 at Phedikhola 2 syangja निर्माण कार्यको लागि कार्यालय र निर्माण व्यवसायी ACAB/RNS JV बीच कबोल अङ्क रु.१८२३१९५९.९९।- (मू.अ.कर समेत) को मिति २०८२।०३।१९ मा काम सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०८१।०९।०४ मा सम्झौता भएको छ । यस सम्बन्धमा देखिएको व्यहोरा निम्नानुसार रहेका छन् ।

• **बीमाः** सार्वजनिक खरिद नियमावलीऽ २०६४ को नियम ११२ मा २० लाख रुपैयाँभन्दा बढी मूल्यको निर्माण कार्य गर्ने निर्माण व्यवसायिले बीमा गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । उक्त बीमाको अवधि त्रुटी सच्याउने दायित्वको अवधिसम्म रहनुपर्ने उल्लेख छ । निर्माण कार्यको कार्यसम्पन्न हुने समय २०८२।०३।१९ रहेकोमा त्रुटि सच्याउने दायित्व २०८२।०२।०६ (DLP 12 month) सम्म रहने हुदा बीमा अवधि सम्म मात्र रहेको देखियो । कानुनमा भएको व्यवस्था अनुसार त्रुटि सच्याउने दायित्व अवधिसम्मको बीमा गराउनुपर्दछ ।

• **अद्यावधिक कार्यतालिकाः** सम्झौताको SCC को GCC 34.1 The contractor shall submit for approval a program for the works within 30 days from the date of the letter of acceptance. उल्लेख भएकोमा कार्यतालिका स्विकृत गराएको प्रमाण पेश भएन । यसैगरी SCC को GCC 34.4 मा The period between program updates is 60 days. The amount to be withheld for late submission of an updated program is 20000 रहेकोमा हाल सम्म पनि अद्यावधिक कार्यतालिका पेश गरेको नदेखिएकोले सम्झौता अनुसार अद्यावद्यिक कार्यतालिका पेश गर्नुपर्दछ ।

• **कार्यसम्पादन जमानतः** सम्झौतामा The Performance Security amount is Nrs. As per PPR Regulation and Bid रहेकोमा कार्यसम्पादन जमानतको मिति २०८३।०४।१७ सम्म रहेको देखिन्छ । कार्यसम्पादन जमानत PPR Regulation and Bid अनुसार हुनुपर्दछ ।

८० **सामाजिक सुरक्षा तर्फ :**

८०.१ **सामाजिक सुरक्षा भत्ता :** सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत भत्ता वितरण गर्दा सामाजिक सुरक्षा ऐन-२०७५ , सामाजिक सुरक्षा नियमावली-२०७६, विधुतीय प्रणालीबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता रणनिती-२०७४, सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको कार्यविधि,२०७७ को प्रावधान बमोजिम गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकालाई सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको लागी आ.व.२०८१।०८२ मा नेपाल सरकारबाट रु.१००११५०००।- प्राप्त भएकोमा गाउँ कार्यपालिकाको केन्द्रीय हिसाबबाट ५ वटै वडाका २५९४ जना लाभग्राहीलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्न रु.९९५५८९२३.५४ खर्च भई बाँकी रु.५,५६,०७६.४६ भएको आर्थिक विवरण पेश भएको छ। यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन:

क. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ ले लाभग्राहीको नाम दर्ता र नवीकरण, लगत कट्टा, तोकिएको मिति भित्रै परिचयपत्र अनिवार्य रुपमा नवीकरण गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्नुपर्ने, प्रत्येक बर्ष लगत अध्यावधीक गरी लाभग्राहीको संख्या यकिन गर्नुपर्ने, बैंक मार्फत वितरण गर्नुपर्ने, नियमित रुपमा अनुगमन गर्नुपर्ने, केन्द्रिकृत सुचना प्रणालीमा प्रविष्टी गरी अद्यावधिक गर्ने जस्ता जिम्मेवारी सामाजिक सुरक्षाको अख्तियारी पाउने सम्वन्धित स्थानीय निकायको हुने व्यवस्था गरेको छ। छनौटगत रुपमा वितरण अवस्थाको तथ्याङ्क परीक्षण गर्दा निश्चित समय अन्तरमा लगत अद्यावधिक नभएकोले मृत्यु भई लाभग्राही सूचिबाट लगत कट्टा हुनुपर्ने व्यक्तिको नाममा समेत बैंकमा निकासा जाने गरेको देखिन्छ। लाभग्राहीको नाममा मृत्यु दर्ता पछि मात्र लगत कट्टा गर्दा सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैँक मार्फत बढी जाने देखिन्छ। यसमा सुधार गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । यसरी व्यक्तिगत घटना दर्ता ३५ दिन भित्र गर्न जनतालाई प्रोत्साहीत गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता थप हुन सक्ने अवस्था यकिन गरी पालिकाले समयमै पहिचान गरी लगत कट्टा गरी रकम फिर्ता गर्नुपर्दछ । लाभग्राही लगत अद्यावधिक गरी सोही आधारमा निकासा व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

ख. पालिकाले सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को परिच्छेद ७ मा भत्ता वितरणमा जवाफदेहिता र पारदर्शिता प्रवर्द्वन गर्न कार्यपालिकामा त्रैमासीक समिक्षा, लाभग्राहीको विवरण सार्वजनिक र सार्वजनिक सुनुवाई गरी यकिन गर्नुपर्नेमा गरेको छैन । साथै हटाउनु पर्ने लाभग्राहीको विवरण वडा कार्यालय, वडा अध्यक्ष र सदस्य, नागरीक समाज लगायतले सत्य तथ्य बुझी लगत कट्टा गर्नुपर्नेमा गरेको पाईएन । साथै व्यक्तिगत घटना दर्ता ३५ दिन भित्र गर्न जनतालाई प्रोत्साहित गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता थप हुन सक्ने अवस्था यकिन गरी पालिकाले समयमै रुजु गरी लगत कट्टा गरी रकम फिर्ता गर्नुपर्दछ । लाभग्राही लगत अद्यावधिक गरी सोही आधारमा निकासा व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ८०.१ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

८०.२ **बढी निकासा :** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को बुंदा २६(३) मा एक आर्थिक वर्ष सम्म पनि रकम नझिकेमा लाभग्राहीको विवरण सेवा प्रदायक बैंकबाट प्राप्त गरी त्यस्ता लाभग्राहीका सम्वन्धमा स्थानीय तहले आवश्यक बुझी कुनै लाभग्राहीको

मृत्यु भएको वा कुनै कारणले भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएको पाइएमा सम्बन्धित वडा कार्यालय तथा बैंकबाट लगत कट्टा हुने गरि लगत कट्टा गरेको मितिसम्मको रकम सम्वन्धित हकवालालाई भुक्तानी गरी सो मिति भन्दा पछीको रकम फिर्ता गरी संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । वितरण गरी बाँकी तथा लगत कट्टाको विवरण सम्वन्धीत बैंकबाट लिई रुजु गरेको तथा बैंकले वितरण गरी बाँकी रहेको रकम समयमा फिर्ता गरेको पाईयन । बैंकले पालिकाबाट प्राप्त निकासा वितरण गरी बाँकी रहेको रकम र लगत कट्टा भई फिर्ता गर्नुपर्ने रकम फिर्ता गरेपनि कुन कुन लाभग्राहीको लगत कट्टी बाट के कति रकम फिर्ता भएको हो स्पष्ट देखिने गरि विवरण दिएको देखिएन । पालिकाले कार्यविधिमा व्यवस्था भए बमोजिम सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाइरहेका व्यक्तिको मृत्यु भएको वा अन्य कारणले भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएका व्यक्तिको पहिचान गरी स्पष्ट रुपमा नामनामेसी नखुल्ने गरी वितरण गरिएको भत्ता रकम संघीय सञ्चितत कोषमा फिर्ता/दाखिला गर्नुपर्दछ । साथै यस वर्ष चौथो त्रैमासिकमा लगत कट्टा पछि खातामा गएर बाँकी रहेको रकम रु. २८००० फिर्ता गरी सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्दछ ।

सि.नं.	वडा नं.	नाम	नागरीकता नं.	मृत्यु मिति	जानुपर्ने रु.	गएको रु.	फिर्ता रु.
१	१	भोला राम पराजुली	७८३३	२०८१।०७।०८	२०००	१२०००	१००००
२	२	पदम बहादुर खड्का	६५२६	२०८१।११।०२	६०००	२४०००	१८०००
		जम्मा					**२८०००**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **६,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **८,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **८,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **४,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **२४,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-१२** को निर्णयले रू **४,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	२८,०००

८०.३ **सार्वजनिक सुनुवाईः** स्थानीय तहले भुक्तानी गरेको रकम र बुझीलिनेहरुको नामावली स्थानीय तहका कार्यालयका अतिरिक्त सम्बन्धित वडा कार्यालयमा समेत सार्वजनिक गर्नुपर्ने र वडा समितिले प्रत्येक त्रैमासिकमा कम्तीमा एकपटक सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सम्बन्धमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सार्वजनिक सुनुवाईमा प्राप्त गुनासा तथा सुझावहरु मध्ये आफुले सक्ने कुराहरु सम्बोधन गरी नसकिने खालका सुझाव तथा गुनासाहरु सम्बोधनका लागि स्थानीय तह कार्यालयमा पठाउनु पर्नेमा सो गरेको पाइएन । अत: सार्वजनिक सुनुवाई गरी लाभग्राही सूची अनुसार भत्ता वितरण गर्नेतर्फ पालिकाको ध्यान केन्द्रित हुनुपर्दछ ।

८०.४ **निरीक्षण तथा अनुगमनः** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को परिच्छेद ६ अनुसार प्रत्येक कार्यालयले सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यक्रमको नियमित अनुगमन, मुल्याङकन तथा सुपरिवेक्षण गर्न एक स्थानीय स्तरको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण

समिति गठन गर्नु पर्ने व्यवस्था छ।पालिकाले निर्देशिका बमोजिम अनुगमन मुल्याङ्कन तथा सुपरीवेक्षण समिति गठन गरीएको पाइएन। कार्यविधिमा उल्लिखित व्यहोराको पुर्णरुपमा पालना गर्नुपर्दछ।

८०.५ **पारदर्शिता कायम :** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ दफा ३२ मा स्थानीय तहको कार्यालयले लाभग्राहीको नाम दर्ता तथा नवीकरण प्रकृया, भत्ताको दर, प्राप्त हुने बैङ्क, लाभग्राहीले पूरा गर्नुपर्ने प्रकृया जस्ता भत्ता सम्बन्धी जानकारी स्थानीय सामाजिक संघसंस्था, गैरसरकारी संस्था, सामाजिक परिचालनमा संलग्न संस्था समेतको सहयोग लिएर अनिवार्य रुपमा प्रचार प्रसार गर्नुपर्नेछ र त्यस्ता विषय सम्बन्धी सूचना स्थानीय एफ.एम लगायतका संचार माध्यमहरुबाट प्रचार प्रसार गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । स्थानीय तहले भुक्तानी गरेको रकम र बुझी लिने व्यक्तिको नामावली स्थानीय तहका कार्यालयका अतिरिक्त सम्बन्धित वडा कार्यालयमा समेत सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ । भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको नाम नामावली सम्बन्धित स्थानीय तहको वेभसाइटमा राख्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको नाम नामावली सम्बन्धित स्थानीय तहको वेभसाइटमा राखेर सामाजिक सुरक्षा भत्तामा पारदर्शिता कायम गरेको देखिएन । अतः यस सम्बन्धमा कार्यविधिको प्रावधान अवलम्बन गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्य पारदर्शी बनाउनुपर्दछ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : फेदीखोला गाउँपालिका, स्याङ्जा , फेदीखोला गाउँपालिका , स्याङ्जा

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	Bishnu Prasad Paudel	२०७९-५-८	२०८२-०६-२२
लेखा प्रमुख	Tika Ram Subedi	२०७७-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
१६३,४८५	८,७५६,८३८	७५९,०७७	०	०	०
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	९,६७९,४००
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्योट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	५६८,१९६
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	९,१११,२०४

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		२६९६४६६.०	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	२३९१७८२९०	चालु खर्च	२३४७८९९७५
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	१७४०१०००	पूँजीगत खर्च	८८९८४८१६
राजश्व बाँडफाँट	५८५८४१४८	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	१४६८२७०७९
आन्तरिक आय	७९५५४८५.०		
अन्य आय	१७०८२२६७२		
कुल आय	४९३९४१५९५.०	कुल खर्च	४७०६०१८७०
बाँकी मौज्दात		२६०३६१९१	

अनुसूची - २

सि.नं	लेखापरीक्षण क्षेत्र	लेखापरीक्षण गरिएका विषय
1	DPR खर्च	खर्च परीक्षण
2	कृषि तथा पशुतर्फ	अनुदान
3	शिक्षा तर्फ	शिक्षातर्फ
4	तलब भत्ता तथा पारिश्रमिक खर्च (तलव, अन्य सुविधा, नियमित परामर्श र करार सेवा)	खर्च परीक्षण
5	पदाधिकारी सुविधा	खर्च परीक्षण
6	तालिम र कार्यक्रम खर्च	खर्च परीक्षण
7	कण्टिन्जेन्सी खर्च	खर्च परीक्षण
8	स्वास्थ्यतर्फ	स्वास्थ्यतर्फ
9	सामाजिक सुरक्षा	सामाजिक सुरक्षातर्फ
10	संघ र प्रदेशबाट प्राप्त सशर्त लगायत अनुदान (अख्तियारी तथा अन्य कार्यक्रम)	अनुदान
11	सफ्टवेयर खरिद र सञ्चालन खर्च	खर्च परीक्षण
12	ठेक्का तथा प्रस्ताव व्यवस्थापन	ठेक्का व्यवस्थापन
13	अमानत, उपभोक्ता समिति र गैरसरकारी संस्थाबाट कार्य गराउने।	उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य
14	विविध खर्च	अनुत्पादक खर्च
15	आन्तरिक आयतर्फ	आन्तरिक आयतर्फ
16	खरिद व्यवस्थापन	खरिद व्यवस्थापन
17	रकमान्तर तथा अवण्डा	अन्य विषयहरू

बेरुजु दफा २.१ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

पालिकाको यसवर्षको प्राप्ति र भुक्तानीको अवस्था देहाय अनुसार रहेको छ ।

क्र.स./ आर्थिकसङ्केत	विवरण	चालु आ.ब.को कारोबार			गत आ.ब. को कारोबार		
		नगद	तेस्रोपक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा	नगद	तेस्रोपक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा
	राजस्व, अनुदान र अन्य प्राप्ति						
११०००	कर	६,१७,१०,३५१.६३	०.००	६,१७,१०,३५१.६३	५,६२,८६,५०२.८८	०.००	५,६२,८६,५०२.८८
१३०००	अनुदान	२५,७१,४०,९६५.२६	०.००	२५,७१,४०,९६५.२६	२७,१८,०३,१७७.९९	०.००	२७,१८,०३,१७७.९९
१४०००	अन्यराजस्व	४४,३४,८७३.६७	०.००	४४,३४,८७३.६७	७०,०४,४९७.५०	०.००	७०,०४,४९७.५०
१५०००	विविधप्राप्ति	४,०३,४०८.००	०.००	४,०३,४०८.००	४,५३,६४४.००	०.००	४,५३,६४४.००
क	**कुलजम्मा प्राप्ति**	३२,३६,८९,५९८.५६		३२,३६,८९,५९८.५६	३३,५५,४७,८२२.३७		३३,५५,४७,८२२.३७
३	चालु	२३,४७,८९,९७४.८१	०.००	२३,४७,८९,९७४.८१	२२,७३,४८,१२६.३६	०.००	२२,७३,४८,१२६.३६
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	४,४६,५३,०६१.००	०.००	४,४६,५३,०६१.००	४,२६,५२,७२७.१२	०.००	४,२६,५२,७२७.१२
२२०००	मालसामानतथा सेवाको उपयोग	६,२७,०१,९१०.३४	०.००	६,२७,०१,९१०.३४	६,१४,८१,३४९.४४	०.००	६,१४,८१,३४९.४४
२५०००	सहायता (Subsidy)	१२,३५,६०,७८२.००	०.००	१२,३५,६०,७८२.००	११,९७,४२,२८९.००	०.००	११,९७,४२,२८९.००
२७०००	सामाजिकसुरक्षा	२१,८३,७०८.००	०.००	२१,८३,७०८.००	१९,२९,४८८.८०	०.००	१९,२९,४८८.८०
२८०००	अन्यखर्च	१६,९०,५१३.४७	०.००	१६,९०,५१३.४७	१५,४२,२७२.००	०.००	१५,४२,२७२.००
४	पूंजीगत	८,८९,८४,८१६.२०	०.००	८,८९,८४,८१६.२०	११,७९,५४,१७८.२८	०.००	११,७९,५४,१७८.२८
३१११०	भवनतथा संरचना	१,५१,४९,८९४.००	०.००	१,५१,४९,८९४.००	२,७५,४४,१४९.००	०.००	२,७५,४४,१४९.००
३११२०	सवारीसाधन, मेशिनरी औजार, फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	८३,२१,०६७.००	०.००	८३,२१,०६७.००	९,९८,०००.००	०.००	९,९८,०००.००
३११३०	अन्यपूँजीगत खर्च	१७,३२,६८३.००	०.००	१७,३२,६८३.००	९,७४,१५३.००	०.००	९,७४,१५३.००
३११५०	सार्वजनिकनिर्माण	६,३७,८१,१७२.२०	०.००	६,३७,८१,१७२.२०	८,७४,४८,५३३.२८	०.००	८,७४,४८,५३३.२८
३११७०	पूँजीगतसुधार	०.००	०.००	०.००	९,८९,३४३.००	०.००	९,८९,३४३.००

	खर्च						
ख)	**कुलजम्मा भुक्तानी**	३२,३७,७४,७९१.०१		३२,३७,७४,७९१.०१	३४,५३,०२,३०४.६४		३४,५३,०२,३०४.६४
ग)	**बचत /कमी (ग = क-ख)**	(८५,१९२.४५)		(८५,१९२.४५)	(९७,५४,४८२.२७)		(९७,५४,४८२.२७)
घ)	**धरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)**	(१५,४२,७८७.००)		(१५,४२,७८७.००)	७२,४५,३९२.२४		७२,४५,३९२.२४
घ.१)	**कट्टीरकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी**	८५७.००		८५७.००	(७८,८६१.४७)		(७८,८६१.४७)
ङ)	**यसआ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)**	(१६,२७,९७९.४५)		(१६,२७,९७९.४५)	(२५,०९,०९०.०३)		(२५,०९,०९०.०३)
च)	**गतआ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात**	२,७५,१४,६०७.११		२,७५,१४,६०७.११	२,९०,३८,७३५.६७		२,९०,३८,७३५.६७
छ)	**विनिमयनाफा/ घाटा तथा अन्य समायोजन**						
ज)	**आ.व.अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)**	२,५८,८६,६२७.६६		२,५८,८६,६२७.६६	२,६५,२९,६४५.६४		२,६५,२९,६४५.६४

बेरूजु दफा ५१ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची -४

विद्यालयगत विभिन्न निकासा विवरण							
क्र.स.	**विद्यालयको नाम**	**दिवा खाजा**	**छात्रवृत्ति**	**प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा निकासा**	**निशुल्क पाठ्यपुस्तक**	**तलब भत्ता रकम**	विद्यार्थी संख्या
१	जनसहयोग भद्रनारायण आवि	६७३२०	५२००	९५००	८६२४	२२२४७१६	१६
२	सरस्वती आवि	३४८०	१०००	६५०	०	१०३७८७३	१
३	खोरथापे आवि	३७९८०	१२००	५४५०	३२७०	१७०१३८८	७
४	दामगाडे मावि	८५२१५	११६००	१८१५०	५६७४४	८१४८५६५	८६
५	देउराली आवि ,२	४३८१५	२०००	२६५०	४११४	१६३७३४५	७
६	शिबालय आवि	१२१३३५	१६२००	२२९५०	५४८९३	४३८१२१३	९५
७	राम्चेदेवी आवि	६४४४०	८६००	८५५०	१०४५६	२९५२४१६	२१
८	महेन्द्र जनसहयोग आवि	८३४१५	८४००	१२९००	२६६८६	३७९१८७०	४५
९	चण्डीडाँडा मावि	१२९६००	९६००	३३५००	८८५६८	१०७००४१६	१४२
१०	काला भैरव मावि	८९९५५	७६००	२४७५०	४६०३२	११२३८७६२	९५
११	जनआदर्श मावि	७२३७५	८४००	३१३५०	६९७११	१०६४००३३	१४५
१२	खहरे आवि	६५७७५	५८००	७७००	५७५८	१८८९७६५	१६
१३	देउराली आवि,३	५४१३५	३६००	८१००	४११४	२२१७४६८	१२
१४	पिपलस्वाँरा आवि	३८५०५	३६००	५१५०	५२६८	२४९९३११	९
१५	शितला आवि	३६०००	६६००	६४५०	१९३९२	६३७५८०२	२८
१६	जनप्रिय मावि	५६८२०	५०००	२६२००	५३११५	११०४८५३३	१०१
१७	सिद्धार्थ मावि	५३५७७०	५०२००	१५२२५०	३७२५३५	१५७५७७२८	६५५
१८	शारदारमणीय डाँडा आवि	५०८२०	२८००	५३००	५६७३	२८२५०६७	१४
१९	बाराही आवि	१४११५	४००	२८००	२३१०	१६४४६२१	४
२०	मैदान मावि	६३७९५	७६००	२१२५०	६०२२३	९९०२८५५	९०
२१	भगवती आवि	४२४९५	२०००	५४५०	४७५२	१६३५५६२	११
२२	थुम्की बालविकास केन्द्र	१५०६०		३५००		२३१०००	

२३	सिद्ध शिशु स्याहार केन्द्र	२०६५५		४०००		२३१०००	
२४	भाटखोला बाल विकास केन्द्र	१००५०		२०००		२३१०००	
२५	नवज्योति शिशुस्याहार केन्द्र	७४०५५		४५००		२३१०००	
२६	छापालीथोक बालविकास केन्द्र	२०७०		५००		२३१०००	
२७	आरुखर्क बालविकास केन्द्र	६०१५		१५००		२३१०००	
	जम्मा	१८८५०६५	१६७४००	४२७०५०	९०२२३८	११५६३७३०९	१६००

बेरूजु दफा ७० सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची -५

क्र.सं.	योजनाको नाम	स्वीकृत ल.ई. (भ्याट र कन्टीनजेन्सी सहित)	ठेक्का नं	ठेक्का स्वीकृत रकम (भ्याट र कन्टीनजेन्सी सहित)	घटी प्रतिशत
१	गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन	१२७६६८३४४	PRM-W-NCB-26-BLDG-077-78	८३८८४७८४	३४.२९
२	१५ शैयाको अस्पताल भवन	२११०७९४८७	PRM-W-NCB-73-BLDG-077-78	१४३४९२३०५	३२.०२
३	बाँगे स्वास्थ्य चौकीको भुँइ तला दायित्व	३८८२२५०	28-PRM-W-NCB-BLDG-080-81-08	२९८८३८६	२३.०२
४	बाँगे स्वास्थ्य चौकीको तला थप	४०३५२९८	33-PRM-W-NCB-BLDG-081-82-18	३३०९०२१	१८.००
५	चण्डीडाँडा मा. बि . को भवन निर्माण दायित्व भुक्तानी	१५२४२३९८	11-PRM-W-NCB-BLDG-080-81-02	११६०९३६७	२३.८४
६	जनआदर्श मा . .बि को भवन निर्माण दायित्व भुक्तानी	२६३४३६५	10-PRM-W-NCB-BLDG-080-81-02	१९८९५९०	२४.४८
७	गाउँपालिको प्रशासनिक भवनको पर्दा कार्पेट खरिद	१६२१५७३	24-PRM-G-SQ-081-82-13	९६८९१९	४०.२५
८	खड्केटारी खहरे ग्रामिण सडक स्तरोन्नती	१९९९९५४	32-PRM-W-NCB-MT-080-81-12	१४३४२२९	२८.२९
९	खड्केटारी बांगे सडकको गत आ.व.को दायित्व भुक्तानी	२१००१८८२	24-PRM-W-NCB-UG-080-81-05	१६३२७४८७	२२.२६
१०	खड्केटारी पंचासे दोबिल्ला सडक स्तरोन्नती	१२८५२१७३२	25-PRM-W-NCB-UG-081-82-14	८६९२१२३५	३२.३७
११	कुभिण्डे मट्टीखान नुवाकोट सडक स्तरोन्नती	५००००५१	4-PRM-W-NCB-UG-081-82-4	३६०८१४५	२७.८४
१२	खड्केटारि खहरे मिरुडाँडा सडक पहिरो नियन्त्रण तथा सडक मर्मत संभार सम्वन्धी आकस्मिक कार्य	३४१५०७३	34-PRM-W-NCB-IMP-080-81-14	२३२९८०९	३१.७८
१३	शिवालय मा. वि . मा संभावित बृहत पहिरो नियन्त्रणको लागि ग्याभिन जाली निर्माण सम्बन्धी आकस्मिक कार्य	१२८६१३६	33-PRM-W-SQ-PRCT-080-81-13	९८७६३३	२३.२१
१४	हस्पीटल जाने बाटोको मर्मत सुधार तथा संरचना निर्माण सडकबोर्ड नेपाल	४०९०९८६	31-PRM-W-NCB-MT-080-81-11	२७३९२५६	३३.०४
१५	स्याङ्जा जिल्ला फेदिखोला गापा-४ आरुखर्कमा सर्केटारी देखि देउरालीसम्मको मुख्य सडक स्तरोन्नती कार्य	७५००३६६	19-PRM-W-NCB-UG-081-82-8	७४२७८४५	०.९७
१६	फेदीखोला स्यानचौर ट्रस पुल फेब्रिकेशन तथा सप्लाइ कार्य	१६८७८२४	5-PRM-G-SQ-TB-081-82-5	१४९७७०५	११.२६
१७	छरछरे खानेपानी योजना	१३८२६५००	25-PRM-W-NCB-WS-080-81-06	१००७२९७९	२७.१५
१८	फेदीखोला मिरुडाँडा कालाभैरव नुवा को ट सडक स्तरोन्न ति	२४९२७५५८	2-PRM-W-NCB-UG-081-82-2	१८६३०४५४	२५.२६

१९	जन आदर्श मा.बि को तला थप भवन निर्माण	४८२८१५२	3-PRM-W-NCB-BLDG-081-82-3	४८०२४१२	०.५३
२०	सर्केटारी गल्याम पंचासे सडक भीर खण्ड मर्मत सुधार	१२९५४८८४	21-PRM-W-NCB-UG-081-82-10	८४०६६८६	३५.११
२१	गाउँपालिकाको लागी जेनेरेटर खरिद	१९०००००	35-PRM-GSQ-081-82-20	१६३८९९०	१३.७४
		२३६१९५६९२		१८१३९२७४९	

बेरूजु दफा ७४.८ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची -६

रकम रु. हजारमा

सि नं	कामको विवरण र स्थान	स्वीकृत लागत अनुमान रकम	उ.स.संगभएको सम्झौता			सम्पन्नकार्य		सम्पन्नकार्य मध्ये जन सहभागिताबाट गरेको काम		भुक्तानी रकम	कैफियत
			मिति	रकम	अवधि	मिति	रकम	रकम	प्रतिशत		
१	भुतभुते फेराको चौतारी पक्कि गोरेटो बाटो निर्माण	१०८.६६	२०८१।७।६	१०८.६६	३ महिना २० दिन	२०८१।१०।१८	१०९.४४	११.१६	१०.२७	९७.५०	
२	खत्रीरह सराड्दी ग्रामिण सडक मर्मत सुधार	२१७.८५	२०८१।७।१२	२१७.८५	५ महिना १८ दिन	२०८१।१०।९	२१८.८१	२२.८५	१०.४९	१९५.००	
३	कालाभैरव स्कुल बेसी टोल कृषि मार्ग मर्मत सुधार	१६३.२०	२०८१।८।१२	१६३.२०	४ महिना १८ दिन	२०८१।११।१६	१६०.९३	१६.९५	१०.३८	१४४.२१	
४	जि.टि. टोल ग्रामिण सडक मर्मत सुधार	१६३.०४	२०८१।८।१३	१६३.०४	४ महिना १२ दिन	२०८१।९।२०	१३५.७०	१६.७९	१०.२९	१२१.७२	
५	तल्लो खड्केटारी खहरे नुवाकोट पदमार्ग मर्मत सुधार	१६३.९६	२०८१।८।१७	१६३.९६	४ महिना ९ दिन	२०८१।१०।२६	१६४.१२	१७.७१	१०.८०	१४६.२५	
६	ठुलाखेत सिंचाई कुलो निर्माण	१०९.२१	२०८१।८।२०	१०९.२१	४ महिना ५ दिन	२०८१।१०।४	१०९.७६	११.७१	१०.७२	९७.५०	
७	पर्सेभाटी टोर्के सडक स्तरोन्नती	५४४.९२	२०८१।९।२१	५४४.९२	३ महिना ४ दिन	२०८१।११।२०	५४७.१२	५७.४२	१०.५३	४८७.५०	
८	फेदीखोला स्थानचौर बँहाटारी सडक खण्ड स्तरोन्नति	१३११.०१	२०८१।९।२६	१३११.०१	५ महिना ४ दिन	२०८२।२।१४	१२१८.८४	१४१.०१	१०.७५	१०८७.६९	
९	ताल्सेगैरी खेलमैदान निर्माण	६५२.२३	२०८१।९।२९	६५२.२३	४ महिना २६ दिन	२०८१।१२।५	६५४.१८	६७.२३	१०.३०	५८५.००	
१०	पुलको मुखमा सामुदाईक भवन निर्माण	१६३.०२	२०८१।१०।२०	१६३.०२	३ महिना १० दिन	२०८१।१२।३०	१६४.०१	१६.७७	१०.२८	१४६.२५	
११	फेदीखोला रंगशाला जाने बाटो ढलान	६५६.६०	२०८१।११।१	६५६.६०	३ महिना	२०८१।१२।२६	६५८.००	७१.६०	१०.९०	५८५.००	
अन्य	४६ वटा कार्यक्रम									९६००.५५	
	जम्मा									१३२९४.१७	

बेरूजु दफा ८०.१ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची -७

सि.नं	लाभग्राहीको विवरण	मासिक दर	प्रथम त्रैमासीक		दोस्रो त्रैमासीक		तेस्रो त्रैमासीक		चौथो त्रैमासीक		जम्मा निकासा रकम
			लाभग्राही संख्या	निकासा रकम	लाभग्राही संख्या	निकासा रकम	लाभग्राही संख्या	निकासा रकम	लाभग्राही संख्या	निकासा रकम	
१	अन्य जेष्ठ नागरीक भत्ता	४०००	१४८५	१७६७९४७३	१५१५	१७९६३०८४	१५२४	१८१३९५२९	१५४९	१८०१३१०९	७१७९५१९५
२	जेष्ठ नागरीक भत्ता दलित (६० वर्ष माथिका)	२६६०	२४०	१८६९४८१	२४४	१९२३१८०	२५५	१९८२६१७	२४७	१८०५७६२	७५८१०४०
३	जेष्ठ नागरीक एकल महिला	२६६०	१४६	११५४४४०	१४९	११८३७००	१४८	११७०७५५	१४३	२६२०१०५	६१२९०००
४	विधवा	२६६०	२७४	२१४६६२०	२९२	२२८४९४०	३००	२३६२०८०	३१२	८९६७००	७६९०३४०
५	क वर्ग अपाङ्ग	३९९०	४९	५७४८२६	५०	५९८५००	५०	५९८५००	५०	४३११७४	२२०३०००
६	ख वर्ग अपाङ्ग	२१२८	९०	५५९६६४	९१	५७६६८८	९१	५८००५२	९०	५७६२१२	२२९२६१६
७	दलित बालबालिका	५३२	२१७	३३२६९५	२२१	३३४०२३	२१४	३२३६२१	२०८	९६१५३३	१९५१८७२
	जम्मा	**१८६३०**	**६८६**	**२४३१७१९९**	**२५६२**	**२४८६४११५**	**२५८२**	**२५११५७१५४**	**२५४९**	**२५३०४५९५**	**९९६४३०६३**

सुझाव

स्थानीय तहद्धारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा कतिपय प्रदेश र स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ। यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।

- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चिततताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा खरिद सम्झौतामा तोकिए बमोजिमको जनसहभागिताको अंश समितिबाट व्यहोर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा कतिपय काममा सो अंश व्यहोरेको यकिन नगरी भुक्तानी दिएकोले सम्बन्धित कर्मचारीलाई जवाफदेही बनाउनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ। नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।

- स्थानीय तहहरूमा रहेका भारी यन्त्र उपकरणहरू निःशुल्करूपमा समेत प्रयोग गरेको कारण ती उपकरणबाट प्राप्त आम्दानी भन्दा सञ्चालन खर्च बढी रहेको देखिन्छ। अतः यस्ता उपकरण प्रयोगको शुल्क तोकी प्रयोग गरेको लगबुकको आधारमा शुल्क असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- कतिपय कार्यसम्पन्न भइसकेका शीतभण्डारहरू प्राविधिकरुपले अधुरा भई सञ्चालन तथा उपयोग नभएको र निर्माणाधीन तथा निर्माण भइसकेका शीत भण्डारहरू गुणस्तरीय नदेखिएकोले यसमा सुधार गरी सञ्चालन गर्नुपर्दछ। स्थानीय आवश्यकता विश्लेषण गरी दिगो सञ्चालनको सुनिश्चितता गरेर मात्र शीतभण्डारहरू निर्माण गर्नुपर्दछ।
- पालिकामा निर्माणाधीन आधारभूत अस्पताल र कार्यालय भवन समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्दछ । पालिकामा सञ्चालित आधारभूत अस्पतालको कारोबारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन सुत्र प्रणाली बमोजिम गरी पालिकाको वित्तीय विवरणमा खुलासा गर्नुपर्दछ।